کارت‌پستال‌های تاریخی ایران

تألیف قاسم صافی

کارپرستان‌های تاریخی ایران

تألیف قاسم صافی

موسسهٔ فرهنگی گسترش هنر

کارت پستال های تاریخی ایران

تألیف : قاسم صافی

تعداد: ۵۰۰۰ نسخه

چاپ اول: تابستان ۶۸

خط : محمد احصائی

طرح روی جلد : لالهٔ سلطان محمدی

حروفچینی: گیتی خودکار؛ لیتوگرافی: طوس؛ چاپ : نیما

ناشر : مؤسسهٔ فرهنگی گسترش هنر ـ تهران صندوق پستی ۱۱۳۶۵/۴۵۶۵

فهرست مطالب و تصاویر

تاریخچهٔ کارت پُستال ۹
رجال ۲۵
آثار تاریخی، مناظر و شهرهای ایران ۶۱
سیمای تهران قدیم ۹۱
زیست و سیمای مردم ۱۱۷
صحنه هائی از انقلاب مشروطه ۱۴۷
رجال ــ مشروطه ــ مناظر ۱۶۹
کارت های تبریک و نمونه هائی از مُهر فروشگاههای کارت پُستال در تهران ۱۸۳
فهرست کارتها ۱۹۱
فهرست راهنما ۲۰۵

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنّاتٍ وَعُيُونٍ وَزُرُوعٍ وَمقامٍ
كريمٍ وَنَعْمَةٍ كانُوا فيها فاكهينَ كَذالِكَ
وَاَوْرَثْناها قَوْماً آخَرينَ

(دخان، ٢٤ ـــ ٢٨)

هر که نامخت از گذشت روزگار
نیز ناموزد زهیچ آموزگار
«رودکی»

تاریخچه کارت پستال

تاریخچهٔ کارت‌پستال

همانطور که در مورد بسیاری از اختراعات و اکتشافات بشر، ملل مختلف مدعی ابداع وابتکار آن هستند برای ما هم دشوار است که ملت خاصی را مبتکر کارت پستال بدانیم. به همین جهت گذشته از بررسی منابع فارسی، متونی را که در این خصوص در فرهنگ‌ها و دایرةالمعارف‌های کشورهای مختلف در زبان‌های اصلی وجود دارد و خود حائز ارزش‌های خاص تاریخی است برگزیدیم و ترجمه‌ای از آن را در این سطور آوردیم، تا علاقه‌مندان به سیر نشر این پدیده در جهان، مستقیماً رودرروی مطالب متون مورداعتماد و قابل استناد قرار گیرند و در این زمینه آگاهی های لازم تحصیل کنند.

در منابع فارسی هیچ نوع اطلاعی که تاریخچهٔ کارت‌پستال را بیان کند یا از خصوصیات آن مطالبی ارائه دهد وجود ندارد و تنها برخی از فرهنگ‌ها به معنی لغوی این کلمه پرداخته‌اند ومعانی مشابهی ارائه داده‌اند.

در لغت‌نامهٔ دهخدا[1]، کارت‌پستال اینگونه تعریف شده است: کارت‌پستال = مأخوذ از فرانسه، به ورقهٔ پستی یا برگ مقوایی گفته می‌شود که روی آن چیزی نویسند و به مقصد فرستند. فرهنگ فارسی صبا[2] و فرهنگ فارسی عمید[3]. نیز این کلمه را اسم مرکب دانسته، چنین تعریف کرده‌اند: ورقهٔ پستی یا ورقهٔ کوچک مقوایی که روی آن چیزی

---

(۱) ج ۳٤، ص۱۲۲.

(۲) تألیف محمد بهشتی. صبا، ۱۳٦٦، ص۸۱۰.

(۳) انتشارات امیرکبیر، ۱۳۵۷، ص ۱٦۰۳.

می‌نویسند و توسط پست برای کسی می‌فرستند. فرهنگ فارسی معین[۴] نیز در خصوص این کلمه به این توضیح بسنده کرده است که: برگ مقوایی که در یک طرف آن چیز نویسند و طرف دیگر آن مصوّر است و آن را توسط پست به مقصد فرستند.

غالب فرهنگ‌های خارجی نیز مانند فرهنگ‌های ایرانی تنها به معنی لغوی این کلمه پرداخته‌اند و اطلاعاتی افزون از فرهنگ‌های ایرانی به دست نمی‌دهند. فرهنگ وبستر[5]، توضیح بیشتری در این زمینه ارائه می‌کنند. در این فرهنگ، کارت‌پستال (Carte postale) به صور زیر تعریف شده است:

نخست: کارتی حامل پیغام و بدون پاکت که از طریق پست ارسال می‌شود.

دوّم: کارتی که تمبر چسبان به آن زده می‌شود.

سوّم: کارتی که یک طرف آن مصوّر است.

چهارم: کارتی که مهر دولتی یا جواب رسمی دارد و هزینهٔ آن قبلاً پرداخته شده است.

در چاپ جدید این فرهنگ نیز این معانی به صورت زیر تعریف شده است:

کارتی با یک تمبر مهر شده که برای فرستادن توسط پست با قیمتی کمتر از هزینهٔ پاکت تمبر شده، توسط دولت به فروش می‌رسد و تحریر هر مطلب خصوصی و غیررسمی روی آن، با قوانین پست و به وسیلهٔ تمبری که همان قیمت دولتی امریکا را دارد، مجاز است.[۶]

---

(٤) انتشارات جاویدان، ۱۳۵۱، ص۸۰۷.

5) Webster's Third new international Dictionary of the English Language. Unabridge U.S.A. Copyright 1981. page 1771.

6) Webster's New international Dictionary of the English Language, Volume 2, page 1928.

در فرهنگ آمریکن هریتج[۷]، کارت پستال به کارتی اطلاق می‌شود که با یک تمبر پستی چاپ شده و توسط دولت انتشار می‌یابد و وسیلهٔ نمایندگی های دولتی جهت فرستادن پیغام‌هایی با قیمت‌های پایین به فروش می‌رسد. همین فرهنگ در تعریف دیگری، کارت پستال را به کارت غیررسمی اطلاق کرده که معمولاً یک طرف آن حامل عکس است و طرف دیگر محلی برای آدرس و تمبر پستی و پیغامی کوتاه.

فرهنگ لاروس[۸]، نیز به این عبارت اکتفا کرده که کارت پستال، کارتی است که یک طرف آن موضوع ارسال و طرف دیگر آن مصوّر است.

بدین ترتیب، در فرهنگ‌های ایرانی و خارجی و منابع فارسی، اطلاعات مفیدی در زمینهٔ کارت پستال به دست نیامد و به نظر رسید تنها طریق تحقیق در این موضوع، بررسی فنون دایرة‌المعارف‌ها و بخصوص گردآوری کارت پستال‌های قدیمی و مطالعه و سنجش تاریخ و موضوعات آنهاست.

صرف‌نظر از تعدادی از دایرة‌المعارف‌ها که همانند فرهنگ‌ها مطالبی بسیار کوتاه عرضه می‌کنند خوشبختانه برخی از آنها حاوی اطلاعاتی نسبةً مبسوط در این زمینه‌اند.

دایرة‌المعارف لاروس[۹]، آورده است که تهیهٔ کارت پستال، کار جدیدی است. اولین بار در سال ۱۸۶۹ در اطریش عرضه شد. دولت فرانسه هم طبق قانون در ۱۹ دسامبر ۱۸۷۲ کارت پستال تهیه کرد و در معرض فروش گذارد. ابتدا روی کارت برای نوشتن آدرس دریافت

---

7) The American Heritage Dictionary. U.S.A copyright 1982. page 968.
8) Petit Larousse. paris 1986. page 173.
9) Grand Larousse Encyclopedique. paris, copyright, 1960. page 66.

کننده و الصاق تمبر، و پشت کارت به نوشتن مطلب اختصاص داده شد. ازسال ۱۸۷۷ ادارهٔ پست، اجازهٔ تهیه کارت‌پستال را به مؤسسات خصوصی واگذار کرد. ازین تاریخ کارت‌پستال ازطرف مؤسسات مختلف با تصاویری از انواع نقش‌های متنوع، تزیین شد.

پیشرفت کار عکس‌برداری موجب شد که تصویرهای مختلفی روی کارت‌پستال به طور وسیعی اجرا شود وبه تدریج تزیینات پشت و روی کارت را در برگیرد، مضافاً اینکه قسمتی به آدرس و تمبر وقسمتی دیگر برای مکاتبه اختصاص یافت. همین دایرةالمعارف اضافه می‌کند که در سال ۱۸۷۰ کتابخانه «بسناردو» در فرانسه برای نخستین‌بار فکر تزیین روی کارت‌پستال را به وسیلهٔ تصاویر مختلف شروع کرد. بعد از آن مؤسسهٔ «دومینیک دولانا» در سال ۱۸۹۱ اولین کارت‌پستال‌های مصور فتوگرافیک را منتشر کرد و بدین ترتیب موفقیت چشمگیری در مقابل توریست‌ها وکلکسیونرها برای خاطرات سفر و غیره تحصیل کرد.

قیمت «پستی» کارت‌پستال به نسبت مقدار کلمات نوشته در ستون‌ها که مختص مکاتبه است تفاوت داشت. دایرةالمعارف ایتالیا و دایرةالمعارف بریتانیکا در این خصوص و سایر موارد اطلاعاتی جامع‌تر آورده‌اند که به سبب احتوای بر نکاتی تازه به نقل آن مبادرت می‌شود:

دایرةالمعارف ایتالیا[10] اشاره داردکه از کارت‌پستال برای مکاتبات استفاده می‌شده است و در صورتی که بالای کارت متمبر می‌بود برای دولت معتبر می‌شد که به صورت باز (بدون پاکت) ارسال گردد. این ایده یا پدیده از سال ۱۸۵٦ مطرح شد و اطریش در سال ۱۸٦۹ و انگلیس در سال ۱۸۷۰ و بعد سوئیس و لوکزامبورگ، و ایتالیا در سال ۱۸۷٤ از آن استفاده نمودند و در سال‌های بعد گسترهٔ جهانی یافت.

---

10)Dizioario Enciclopedia Italiano. Italy, copyright 1970. page 836.

موضوع کارت‌پستال‌ها از مناظر، آثار هنری، انسانی، و طبیعی تشکیل می‌یافت. کارت‌پستالی ساده نیز به نام کارت‌پستال «ساده» در جنگ جهانی اوّل و دوّم برای مکاتبات جنگی استفاده می‌شد، مثل کارت «پِرچتو» که مدرکی بوده برای اطلاعات نظامی و دستور نقل‌مکان و یا کارت «روزا» (قرمز) که در زمان فاشیسم برای خبر کردن مأموران بکار می‌رفت.

دایرة‌المعارف بریتانیکا[11] در موضوع کارت‌پستال آورده است که این کارت برای اولین بار در اطریش به تاریخ اوّل اکتبر ۱۸۶۹ به بازار عرضه شد و یکسال پس از آن پست انگلیسی هر دوازده کارتی را به بهای شش پنی وارد بازار کرد. یک طرف کارت‌پستال برای نوشتن اسم و آدرس و طرف دیگر برای نوشتن مطالب اختصاص داشت. کارت‌ها در اندازهٔ ۳/۵×۴/۵ اینچ ساخته شده بودند. تقاضای مردم در نخستین روز فروش به حدی زیاد بود که ادارهٔ پلیس مجبور شد مقرراتی در پستخانه وضع کند.

در سال ۱۸۷۱ تعداد یک میلیون و پانصد هزار کارت، در هفته از طریق پست فرستاده می‌شد و در سال ۱۸۹٤ کارت پستال‌هایی با تمبرهای چسبان به قیمت نیم‌پنی در پستخانه پذیرفته می‌شدند.

در سال ۱۸۹۹ اندازهٔ کارت به ۵/۵×۳/۵ اینچ افزایش یافت و به نصف قسمت آدرس، برای نوشتن مطالب اجازه داده شد به اضافهٔ پشت کارت که این امکان را داشت که از این طرف (پشت کارت) برای تبلیغات یا یک عکس هم استفاده شود.

تااین زمان کارت‌پستال عکس‌دار، در آلمان و کشورهای اروپایی دیگر معمول شده بود. تعدادی کارت با عکس‌های کوچک هم در

---

11)Encyclopedia Britannnica. Great Britain, copyright 1960, Volume 18, page 316.

کشور انگلستان به وجود آمد ولی بلافاصله کارت‌های بزرگتر مجاز شدند.

ناشران آلمانی کارت پستال، بازار انگلیس را با لیتوگراف‌های رنگی پر کردند که به قیمت یک پنی یا کمتر به فروش می‌رسیدند. عکاسان، هنرمندان و چاپخانه‌های رنگی انگلیسی به زودی این نوع امکان نامه‌نگاری را بسیار مورد توجه قرار دادند و این زمانی بود که قرن درحال عوض شدن بود.

جمع‌آوری کارت پستال‌های عکس‌دار در بین مردم بسیار شایع و هیجان‌انگیز شده بود و اوج آن در سال ۱۹۰٤ و هنگامی بود که به طور متوسط شانزده میلیون کارت پستال، در هفته از پستخانه می‌گذشت. بـه غیر از این مقدار که از طریق پست می‌گذشت، میلیون‌ها هم در حالت استفاده نشده و نو، جمع‌آوری می‌شد و تقریباً تمام خانه‌ها، آلبوم‌های کارت داشتند و اکثر ممالک یک یا چند مجله را انحصاراً برای کلکسیونرهای کارت پستال می‌فرستادند.

کارت پستال اصلی از سال ۱۹۰۰ تا ۱۹۰٤ در انگلستان به اوج خود رسید. این زمانی بود که تآترهای موزیکال خیلی مد شده بود و عکس‌های هنرمندان موضوع موردتوجه تعداد متفاوت و زیادی از عکس‌های حقیقی برای کارت‌ها بودند، که مخصوص ناشران انگلیسی و فرانسوی بود هر چند که کارت پستال‌هایی با عکس‌هایی از مناظر، بیشترین تعداد را در تمام کشورها دارا بودند.

در امریکا و مستعمرات انگلیس، تب شدید کارت پستال کمی دیرتر به وجود آمد و با شروع جنگ جهانی اول هم این هیجان شدید در همه جا رو به نقصان رفت.

کارت‌پستال در ایران

هیچیک از فرهنگ‌ها و دایرةالمعارف‌ها اطلاع دقیقی به دست نمی‌دهد که کارت‌پستال از چه زمان در ایران رایج شد و چه مؤسسه یا مؤسساتی آنها را منتشر می‌کرده است. مسلماً رواج کارت‌پستال‌های ایرانی مقارن با دِوران رواج اینگونه مراسلات پستی در خارج است بخصوص کارت‌پستال‌هایی از ایرانیانی که درنیمهٔ دوّم قرن سیزدهم به خارج سفر کرده بودند در دست است که برای دوستان و نزدیکان ایرانی خود از اروپا فرستاده‌اند حتی برخی از رجال و سلاطین قاجار نیز مراسلات خود را از اروپا بر روی کارت‌پستال نوشته‌اند. مؤسساتی که نام بعضی از آنها در پشت کارت‌پستال‌ها چاپ شده و آنها را از پشت عکس‌ها استخراج کرده‌ایم عبارتست از:

تهران؛ سرای امیر؛ حجرهٔ آقا سید عبدالرحیم کاشانی

تهران؛ تیمچهٔ آموسی جواهر

تهران؛ مغازهٔ نوبهار؛ لاله‌زار

تهران؛ مغازهٔ گلستان؛ خیابان لاله‌زار

تهران؛ شرکت سیدعباس کاشانی و برادران

بعضی از کارت‌پستال‌ها به صورت ورقه‌های پستی بکار می‌رفته و تمبر پستی از ناصرالدین‌شاه و مظفرالدین‌شاه به بعد روی آنها چاپ شده است.

اصولاً کارت‌پستال که نمونه‌هایی از آن در این کتاب درج شده از لحاظ زیبایی و بخصوص از نظر احساساتی که مردم نسبت به بعضی از شخصیت‌های تاریخی و رجال روزگار خود داشته‌اند حائز اهمیت

است مثل برخی از رجال مشروطیت یا روحانیون که امروز جنبهٔ تاریخی و سندی پیدا کرده‌اند و در آثار و تتبعات مختلف تاریخی و اجتماعی مورد استناد قرار می‌گیرند گذشته از آن جنبهٔ تزیینی قضیه و توجه به ذوقیات بشر در گزینش زیبایی مهمّ بوده که بخصوص به سبب همین انگیزه، ارسال کارت پستال در مراسم شادی و جشن و سرور خیلی رواج پیدا کرده است.

یکی از ارزش‌های مهمّ دیگر کارت پستال، ارزش‌های فنی آن از لحاظ چاپی است که بسیاری از آنها که صریحاً امضای چاپخانه‌های ایران را هم دارند از نظر عکاسی و چاپ از تکنیک بالایی برخوردارند و چون معمولاً کارت پستال به صورت تجاری تولید می‌شود و در این موارد به میزان استقبال و خواست مردم توجه بسیار می‌شود، نوع موضوعات کارت پستال‌ها، تنوع ذوق و سلیقه و پسند مردم آن عصر را ضمناً نشان می‌دهد و از بطن اجتماع حکایت می‌کند و مهمترین حالات انسانی را در رابطه با اجتماع او بیان می‌دارد.

پوشیده نیست که سبب ترویج کارت پستال صرفنظر از جنبه‌های تزیینی و توجهات ذوقی بشر در گزینش زیبایی، موارد دیگری هم ملحوظ دست اندرکاران این پدیده بوده که گسترهٔ آن را در سطح جهان هموار می‌ساخته است. از جمله: در وهلهٔ اوّل، همان دقت بر جنبهٔ زیبایی و ظرافتی است که در کارت پستال و مراسلهٔ آن اهمیّت داده می‌شده است. بعد از لحاظ مسائل فنی پستی قابل مطالعه است که اصولاً کارت پستال دارای وزن و حجم کمتری است و سرعت ارسال آن برای دریافت کننده مورد توجه است. همچنین از لحاظ تولیدی، جنبهٔ بازرگانی و اقتصادی دارد. سودی که از کارت پستال (از لحاظ دادن امتیاز تمبر) عاید تهیه کنندگان و دولت می‌شده، ملاحظات اقتصادی و سبک کردن محموله‌های پستی را سبب می‌شده است. جنبه‌های

رسانه ای و تبلیغی کارت پستال ها را نیز نباید از نظر دور داشت. (رسانه ای، از لحاظ معرفی آثار فرهنگی یک کشور مثل بناهای تاریخی و آثار موزه ای — و تبلیغی، مثل کارت پستال هایی که جنبه های پوستری دارند و برای تبلیغ شخصیت های هنری یا نمایشگاهها و نمایش های هنری و جز آن مورد استفاده قرار می‌گرفته اند).

سبب تألیف کتاب

با توجه به مباحث فوق که از نظر خوانندگان ارجمند گذشت تردید نیست که عکس و اسناد تصویری عاملی مددکار در جهت انتقال افکار و اهداف نویسندگان به خواننده موردتوجه قرار می‌گیرد و عوامل تصویری به تنهایی، موارد عدیده‌ای از انتقال مضامین را به بیننده عهده‌دار می‌شود که اگر در صدد انجام آن به توسط نوشته برآئیم ناگزیر از صرف اوقات و تمهید مطالب زیادی می‌باشیم. عکس، سند زنده‌ای ازشرایط سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و عامل مطمئنی در جهت رساندن پیام تاریخ به نسل موجود است و به همین جهت است که اسنادی مانند تمبر و کارت پستال رابه تنهایی رسانندهٔ پیام‌های مختلف اجتماعی می‌دانند و آن را حاوی اطلاعاتی می‌شمارند که بیننده به آن دسترسی می‌یابد.

برای بُررسی تأثیرات تصویری و نقش تصویر در انتقال مفاهیم و تعمیق آن در ذهن بیننده، شاید بحثی جامع از طرف روانشناسان و دانشمندان لازم آید. ولی با توجه به گسترش استفاده از تصویر در جوامع امروز، جهت به انجام رساندن اهداف اقتصادی، اجتماعی و جز آن، شبهه‌ای در تأثیر شگرف آن باقی نمی‌ماند و لذا لزوم تهیه وتدوین اینگونه آثار مصور نه تنها به خاطر مزید اطلاع علاقه‌مندان از مسائل مربوط به

دوره‌ای از تاریخ ایران مهم است بلکه برای فهم مسائل اجتماعی ــ تاریخی و حفظ هر چه بیشتر رابطهٔ با فرهنگ پیشینیان، بسیار ضروری است.

عطف نظر به این مبحث بود که ضمن تحقیق در زمینهٔ عکس‌های تاریخی و قدیمی ایران، بررسی در زمینهٔ موضوع حاضر را وجههٔ همت من قرار داد و همچنین وجود تعدادی کارت‌پستال ارزشمند در گنجینهٔ کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران که به تهیه و تدوین فهرست آن پرداختم در انجام این وظیفه مرا یاری داد و بدین ترتیب این اثر برای نخستین بار پدید آمد و هدف و تأکید نگارنده از فراهم ساختن و تدوین آن برای چاپ و نشر، توجه دادن به اسنادی نظیر کارتهای پستی است که بی‌تفاوت از کنار آنها می‌گذریم و ارائه اینکه این اسناد در مجموع تا چه اندازه می‌تواند از لحاظ تحقیقات تاریخی و مردم‌شناسی مفید و مؤثر باشد ودر مرتبهٔ بعد پرداختن به موضوعی بکر در زمینهٔ پژوهش‌های علمی و ارائه منبعی جدید و پرارزش در تحقیقات ایرانی و اسلامی است و انشاءالله که مرضی رضای خدا و مرجع تحقیقات و تتبعات علاقه‌مندان و ایران‌شناسان قرار گیرد.

روش استفاده از کتاب

در کتاب حاضر برای آشنایی بیشتر علاقه‌مندان به شکل و کیفیت وموضوع کارت پستال، تعدادی کارت پستال انتخاب شده که نمایانگر تنوع موضوعات مختلف از رجال دین و سیاست، آیین عزاداری و آداب و رسوم اجتماعی، مراسم مختلف تشریفاتی، تصاویر اماکن و عمارت‌های قدیمی، طبیعت کهن و مناظر قدیمی، قیام‌های مردمی، و زندگی اجتماعی است و بخصوص مفسر زندگانی و حالات و روحیات اشخاص وبیان کنندهٔ بسیاری از مطالبی است که از لحاظ مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی و هنر عکاسی و صنعت تصویرگری فوق‌العاده سودمند و معتبر است و برای ایرانشناسان و پژوهندگانی که در صدد مصور ساختن آثار خود در دورهٔ قاجار و پس از آن هستند و نیز جهت رسانه‌های گروهی که دست اندرکار تهیهٔ برنامهٔ مستند می‌باشند مرجعی سودمند و حائز اهمیت است.

برای سهولت دسترسی علاقه‌مندان به موضوع کارت پستال‌ها، کارت‌ها در این کتاب تقسیم‌بندی موضوعی گرفته‌اند وهر کارت پستال شمارهٔ ردیف یافته، پشت سر هم به ترتیب عددی تدوین شده‌اند. در معرفی کارت‌ها و توضیحات مربوط به آن، به نقل مطالب روی کارت‌ها توجه شده زیرا که این مطالب، خود سندیت دارد و نمودار ذوق و سلیقه و عقاید ونحوهٔ تلقی مردم در آن زمان می‌باشد. بدین ترتیب معرفی رجال و اماکن تاریخی به صورت مفصل و گسترده که مطلبی جدا از موضوع این

کتاب است و بر حجم کتاب می‌افزود موردنظر نبوده مگر در مواردی که نوشته‌ای روی کتاب ناقص یا کارتی فاقد توضیح بوده که در این صورت مطالبی کوتاه و متناسب با توضیح سایر کارت‌ها برای معرفی آن آورده شده است.

علاوه بر تهیهٔ فهرست مطالب، فهرستی نیز از موضوعات مختلف هریک از کارت‌پستال‌ها تهیه گردیده به گونه‌ای که یابندهٔ هر موضوع مندرج در کارت‌ها بتواند با مراجعه به نمایه‌ها به مطلب مورد دلخواهش دسترسی یابد. در استفاده از نمایه‌ها، جوینده لازمست مترادفات کلمه را نیز به خاطر داشته باشد تا به منظور خود سریعتر برسد. مثلاً گاه لازم می‌شود یابنده برای یافتن (حریت‌طلبان) به کلمهٔ (آزادی‌خواهان) مراجعه کند.

یادآوری می‌شود که چند قطعه از کارت‌ها به دلیل رنگی بودن خارج از رده‌بندی و در آخرین قسمت کتاب با حفظ کیفیت رنگی درج شده‌اند. نمونه‌های مختلفی از کارت‌های تبریک نیز که به مناسبت عید نوروز ارسال می‌شده است و اکثر آنها از تابلوهای مشهور نقاشی است پس از این قسمت آورده شده‌اند.

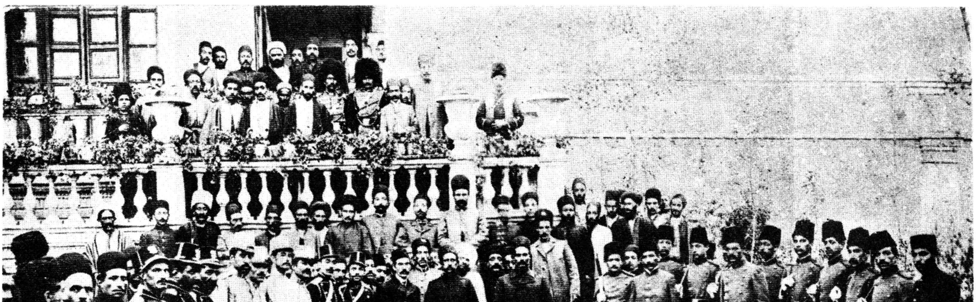
با اغتنام فرصت، از مسؤولین محترم کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران که در جهت استفاده از کارت‌ها در این مجموعه بذل مساعی فرمودند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

کارت پُستالها

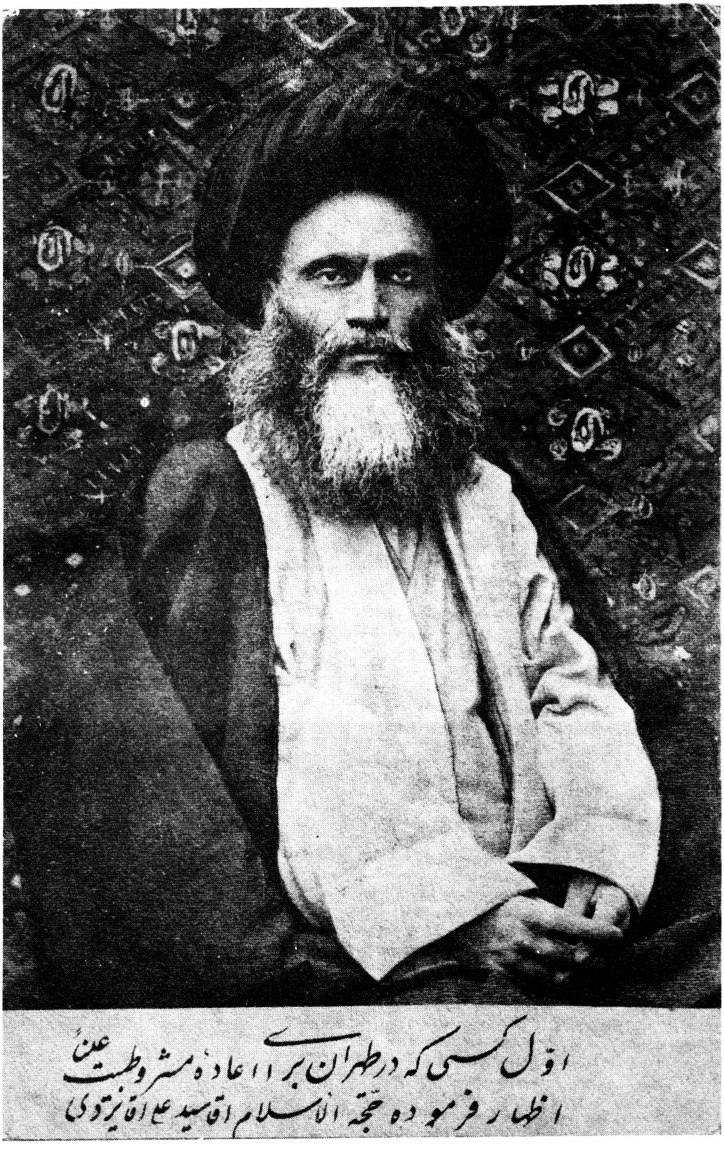

تصویر ۱ میرزا حسن شیرازی

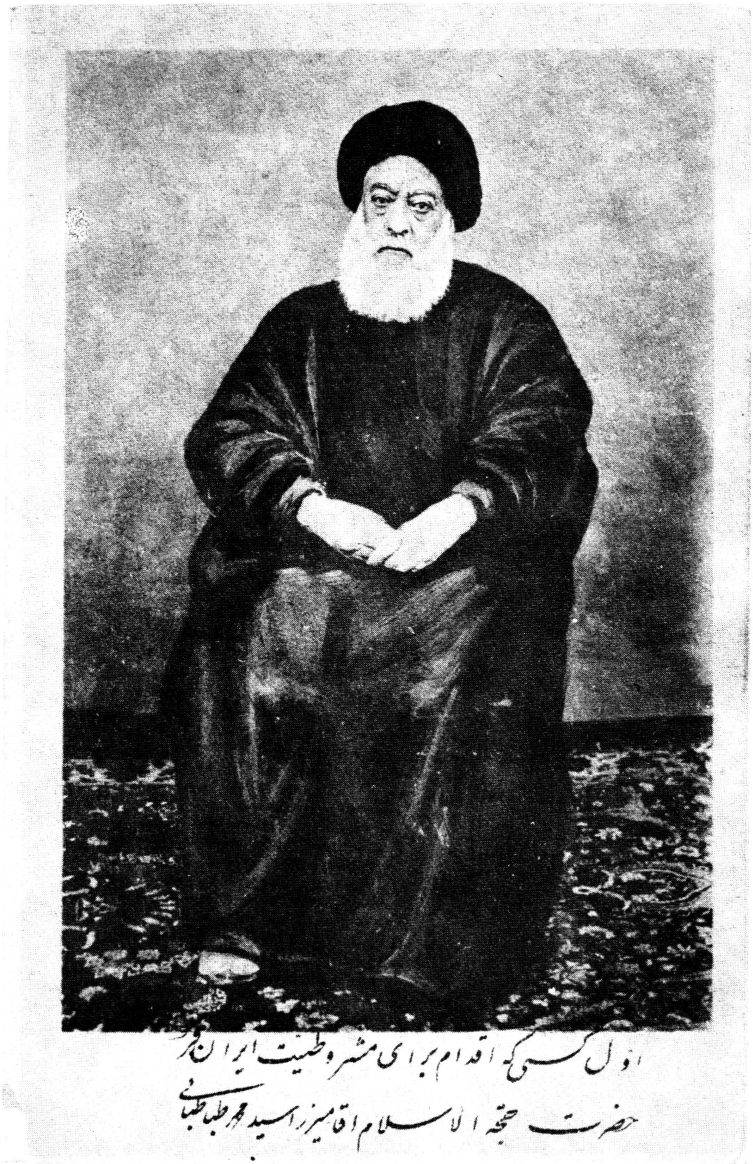
تصویر ۲ حضرات سردار ملّی وسالار ملّی در عمارت وزیر مخصوص تهران.

حجة‌الاسلام آقا سید علی آقا یزدی، اوّل کسی که در تهران برای اعادهٔ مشروطیت علناً اظهار فرموده است.

تصویر ۳

حجة‌الاسلام آقا میرزا سید محمد طباطبایی، اوّل کسی که اقدام برای مشروطیت ایران فرمود.

تصویر ۴

جناب مستطاب شریعتمدار، مروج الاحکام، فاخرالاسلام، فدائی حقیقی اسلام آقا سیّد جمال الدین واعظ سلمه‌الله.

Le grand prédicateur de Perse qui a parlé devant la constitution dans la mosquée du Chah pour un parlement de Perse Mr. Agha Séyéd Djemalod dine vaéz.

تصویر ۵

حاجی ملک‌المتکلمین واعظ که برای مشروطهٔ ایران منتهای نطق‌های مهیّج را می‌کرد و مردم را متذکر به حقوق خود می‌نمود. به حکم استبداد او را کشتند.

تصویر ۶

تصویر ۷

ستارخان و باقرخان

تصویر ۸

مسیو یپرم با چهار نفر دیگر از مجاهدین.

تصویر ۹

حضرت سپه‌دار اعظم وزیر جنگ و رئیس‌الوزرا و سردار اسعد

تصویر ۱۰

گروهی از مشروطه‌خواهان منجمله حاجی فرامرزخان و ضرغام و سام‌خان.

تصویر ۱۱ صورت میرهاشم و حاجی میرمناف و بعضی از سرکرده‌های دولت در موقع بلوای ۱۳۲۶ - تبریز.

تصویر ۱۲ رشیدالملک و رحیم‌خان و آقایان کرد.

کریم آقا، ضارب حاجی شیخ فضل الله نوری - ۱۳۲۶

تصویر ۱۳

تصویر ۱۴ **کلب حسین‌خان مرحوم**

تصویر ۱۵ **عباس‌آقا، صراف آذربایجانی و قاتل حاجی میرزا علی اصغرخان صدراعظم در شنبه ۲۱ رجب ۱۳۲۵.**

تصویر ۱۶

ارشدالدوله پیش از تیرباران

تصویر ۱۷

میرزا علی اصغرخان اتابک مقتول

M. Abbas Agha Sarroff Azarbayejani Persan,
assassin de H. Mirza Ali Asghar Khan, qui s'est tué à sa propre main par un coup de revolver.

تصویر ۱۸

عباس آقا آذربایجانی قاتل میرزا علی اصغرخان صدراعظم که خودش را با ضرب گلوله کشت.

جعفرآقای سمیتقوی آذربایجانی که در تبریز کشته شده.

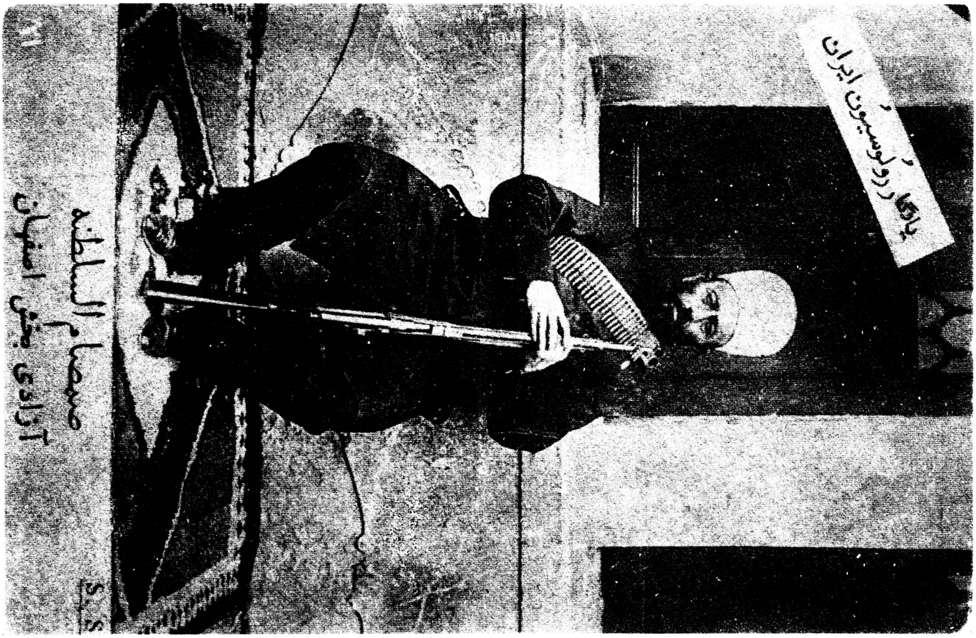

تصویر ۱۹

باقرخان سالار ملی ـ آذربایجان

تصویر ۲۰

تصویر ۲۱

صمصام السلطنه (نجف قلی خان) آزادی‌بخش اصفهان

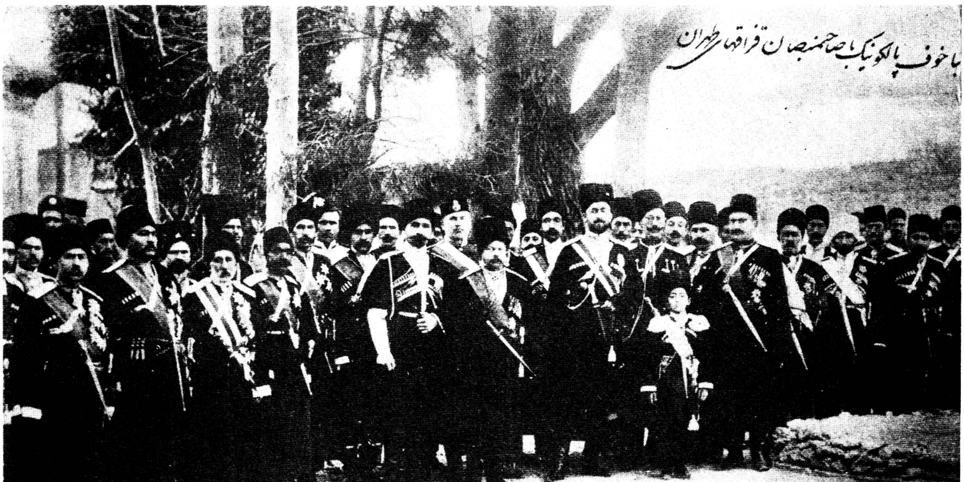
تصویر ۲۲

ضرغام السلطنه (ابراهیم‌خان) سرکردهٔ حریت‌طلبان در اصفهان

تصویر ۲۳

جناب اجلال‌الملک با صاحب منصبان نظمیه

تصویر ۲۴

پالکونیک لیاخوف با صاحب منصبان قزاق‌های تهران

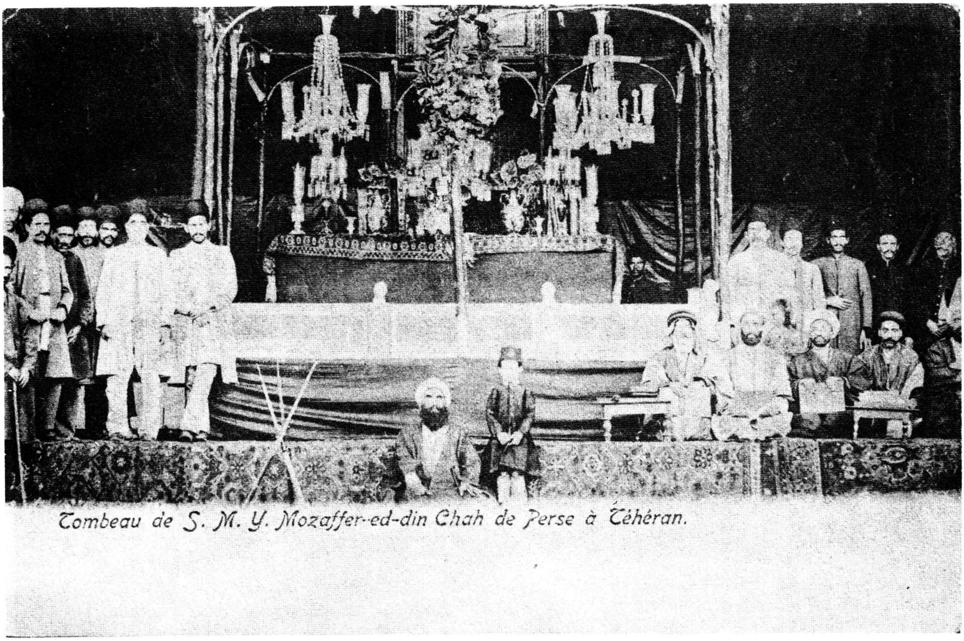
(۱) لیاخوف (۲) پسر لیاخوف

تصویر ۲۵ هیأت دیپلماتیک در جشن مشروطیت

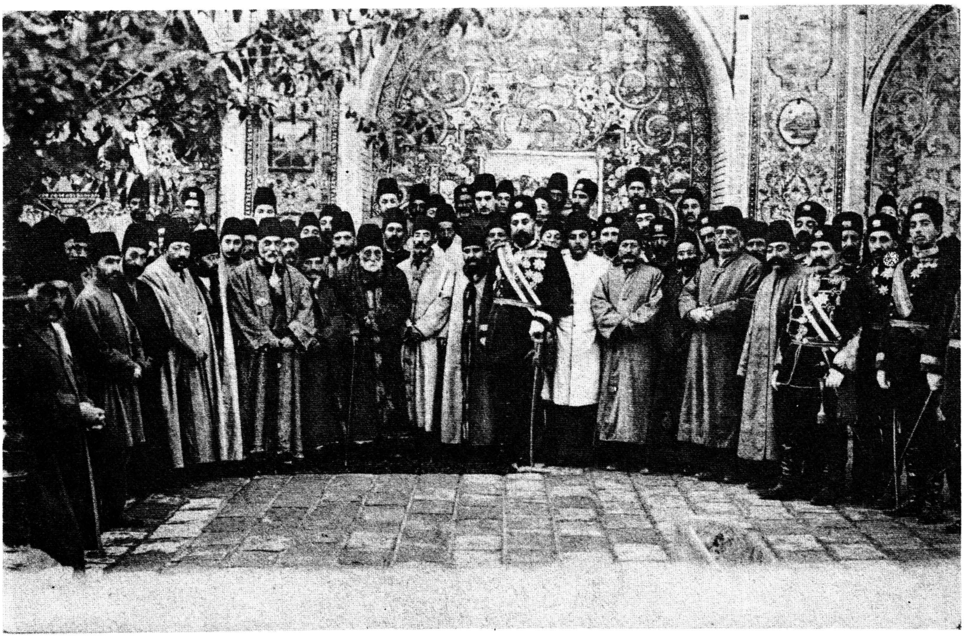

تصویر ۲۶ نشسته از راست: ۱- یپرم‌خان ۲- جعفر قلی خان سردار بهادر (سردار اسعد بعدی) با عده‌ای از مجاهدین.

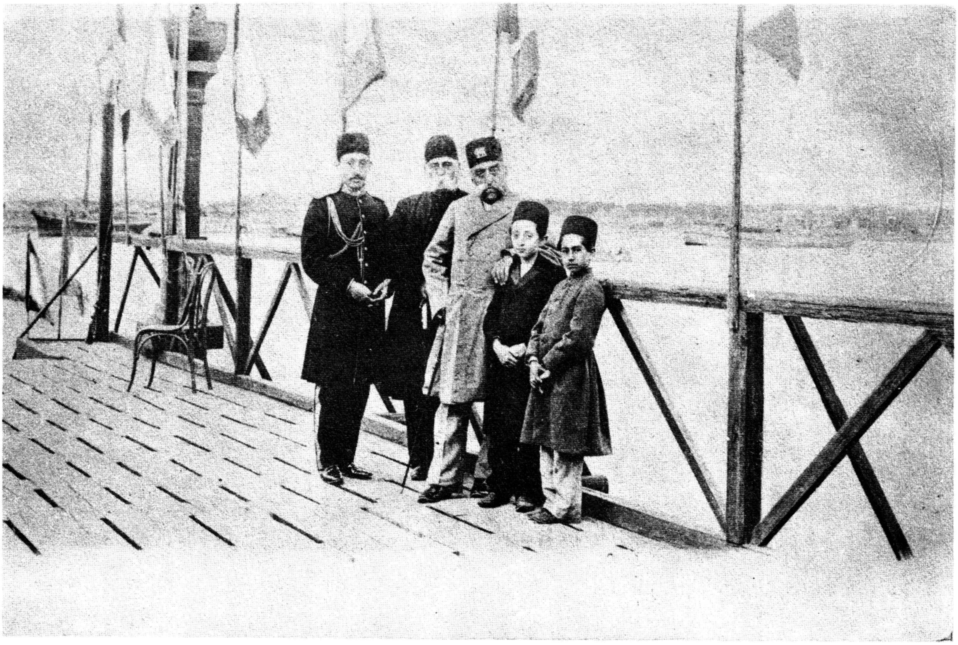
تصویر ۲۷

قبر مظفرالدین شاه در تکیهٔ دولت تهران

تصویر ۲۸

گروهی از رجال

تصویر ۲۹

مظفرالدین شاه و عین‌الدوله با دو نفر از شاهزادگان خردسال

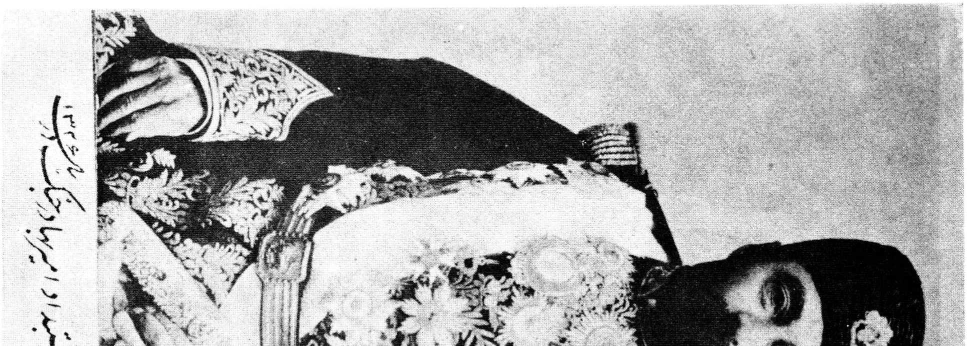
تصویر ۳۰

صفی علیشاه مرشد ایرانی با مریدانش

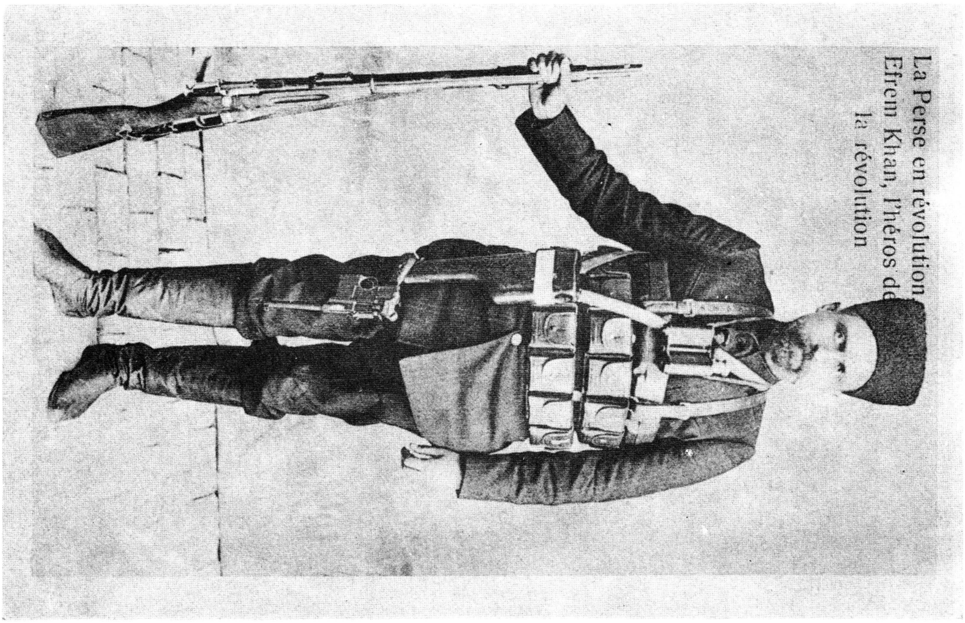
تصویر ۳۱

والد حضرت اقدس ناصرالملک نایب السلطنهٔ دولت مشروطهٔ ایران

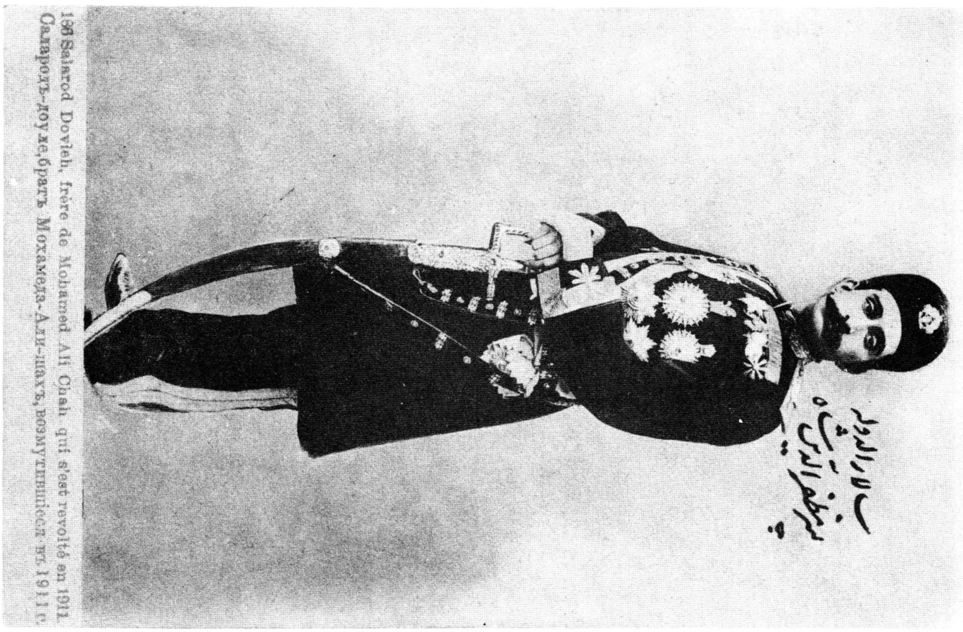
تصویر ۳۲

سپه‌سالار زمان استبداد امیربهادر جنگ در سال ۱۳۲۶

تصویر ۳۳

یپرم خان

تصویر ۳۴

سالارالدوله پسر مظفرالدین شاه

تصویر ۳۵

مسیو شوستر خزانه‌دار کل ایران در سال ۱۳۳۱

تصویر ۳۶

تقی زاده وکیل معروف دارالشورای ملی

محمدشاه قاجار

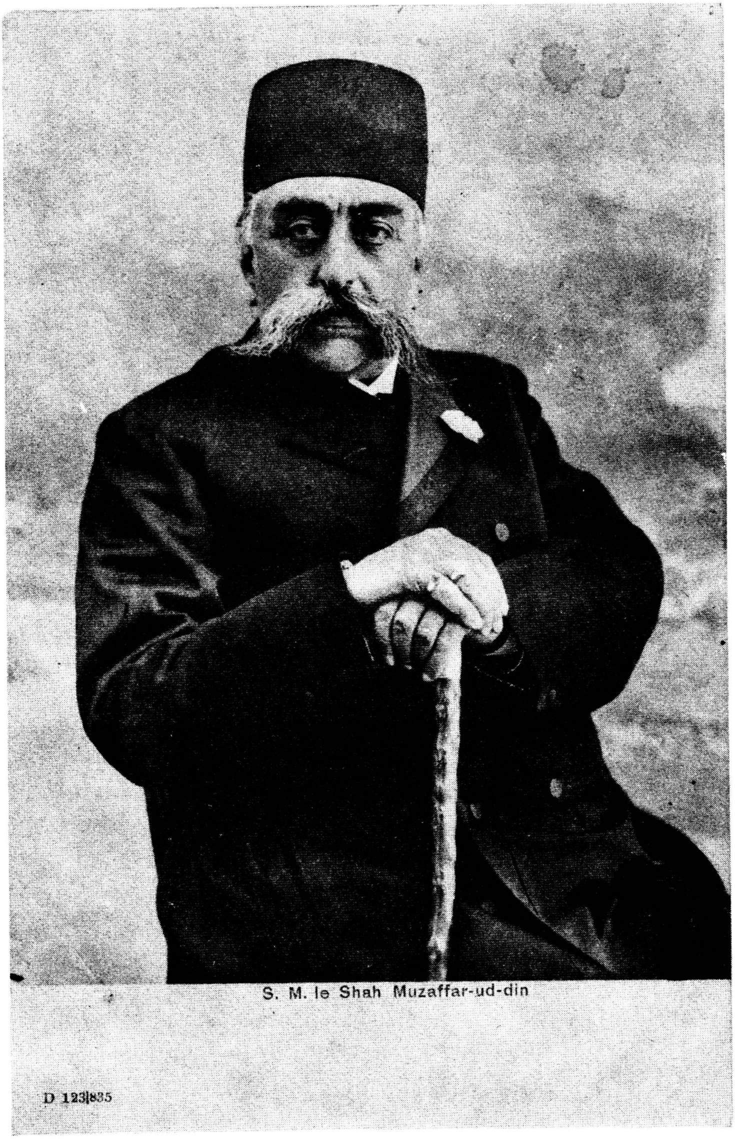
Mohammad chah Ghadjar (Persien).
Магомет шах Гадьяр (Персия).

تصویر ۳۷

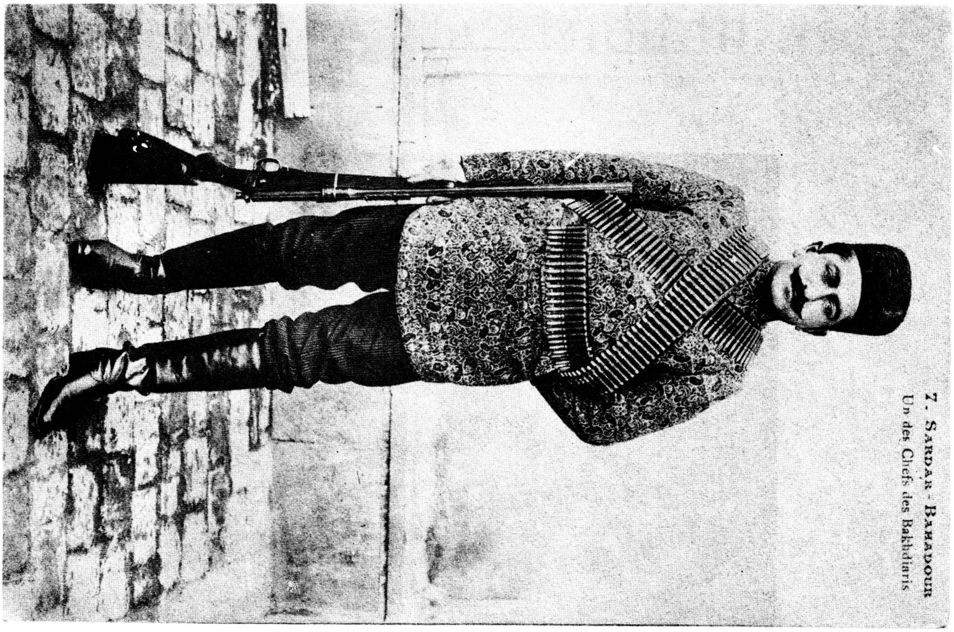

تصویر ۳۸

مظفرالدین شاه

تصویر ۳۹

تصویر ۴۰

جعفرقلی خان سردار بهادر بختیاری (سردار اسعد بعد)

تصویر ۴۱

آقا سید ضیاءالدین طباطبائی

احمدشاه قاجار

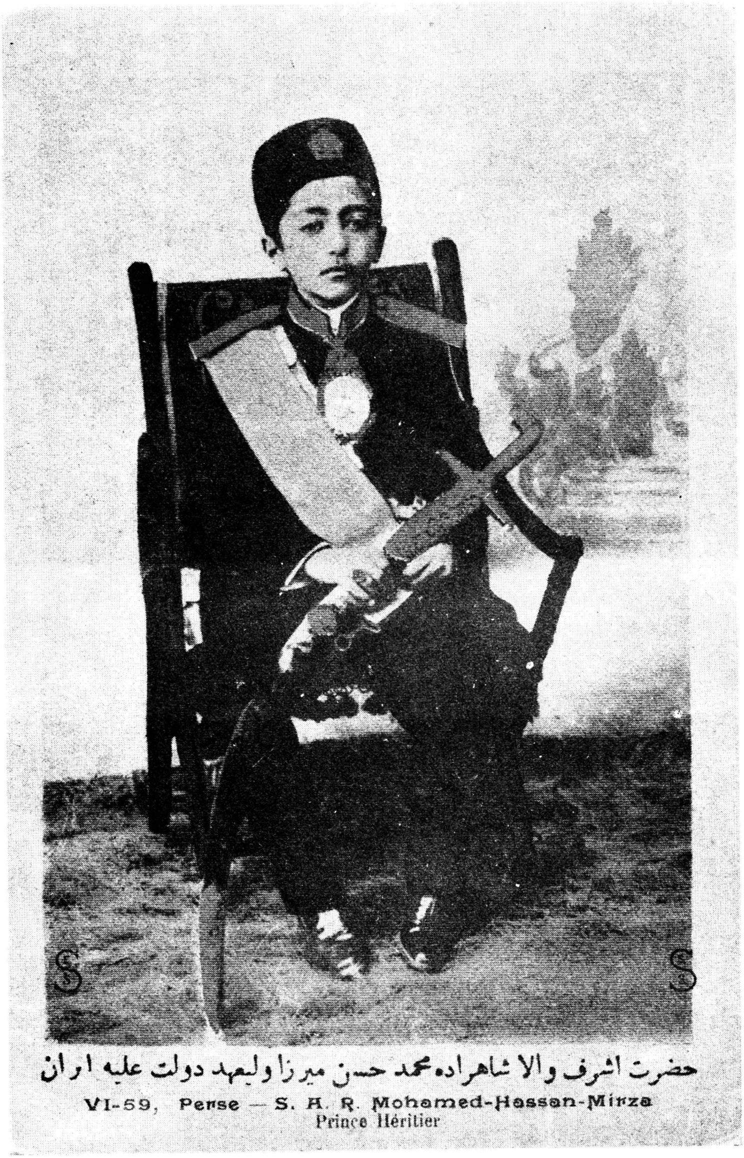
تصویر ۴۲

احمدشاه ایدالله سلطنه پادشاه مشروطهٔ ایران

تصویر ۴۳

محمدحسن میرزا ولیعهد دولت علیه ایران

تصویر ۴۴

تصویر ۴۵

نایب حسین کاشی و سه تن از پسران او

تصویر ۴۶

نایب حسین کاشی و اتباعش و حاجی میر پنج و توپچی های دولتی.

تصویر ۴۷
ماشاالله خان پسر نایب حسین کاشی و حاجی میر پنج که اسیر شد.

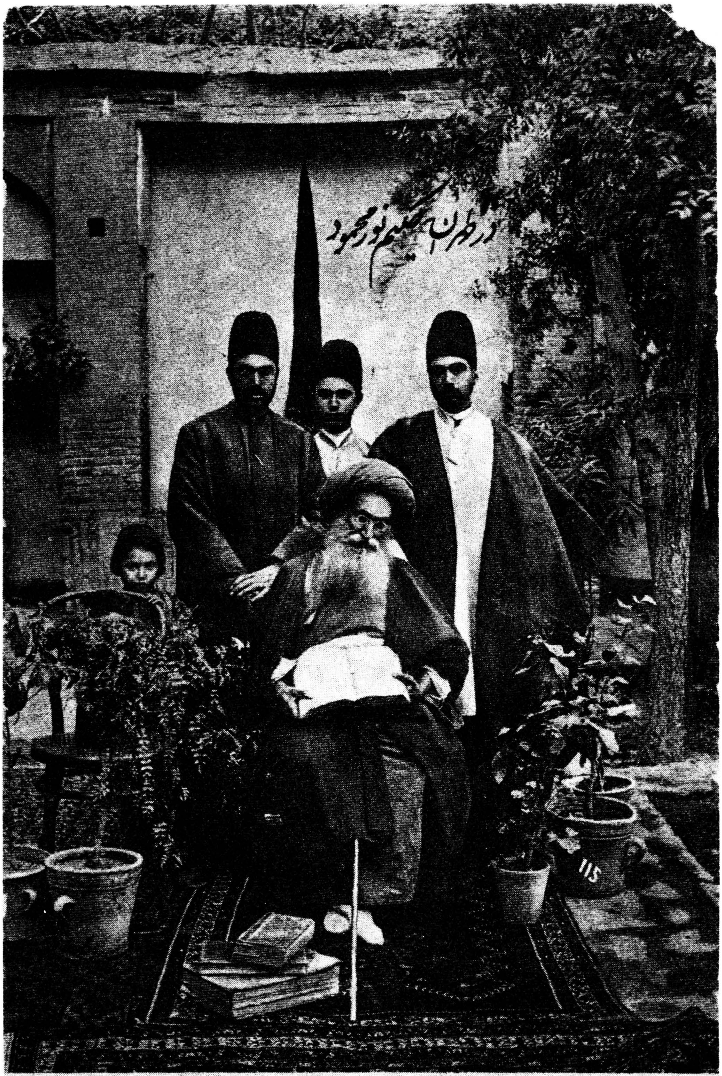
تصویر ۴۸
ماشاالله خان سردار پسر نایب حسین کاشی

وکلای مجلس شورای ملی ایران در تهران که در دورهٔ اوّل بودند وحجتین سیّدین مؤسسین مشروطهٔ ایران.

تصویر ۴۹

حکیم نور محمود نوالحکما در تهران

Nour Mahmoud — Docteur persan

تصویر ۱/ ۴۹

آثار تاریخی - مناظر و شهرهای ایران

تصویر ۵۰

مهمانخانهٔ قزوین

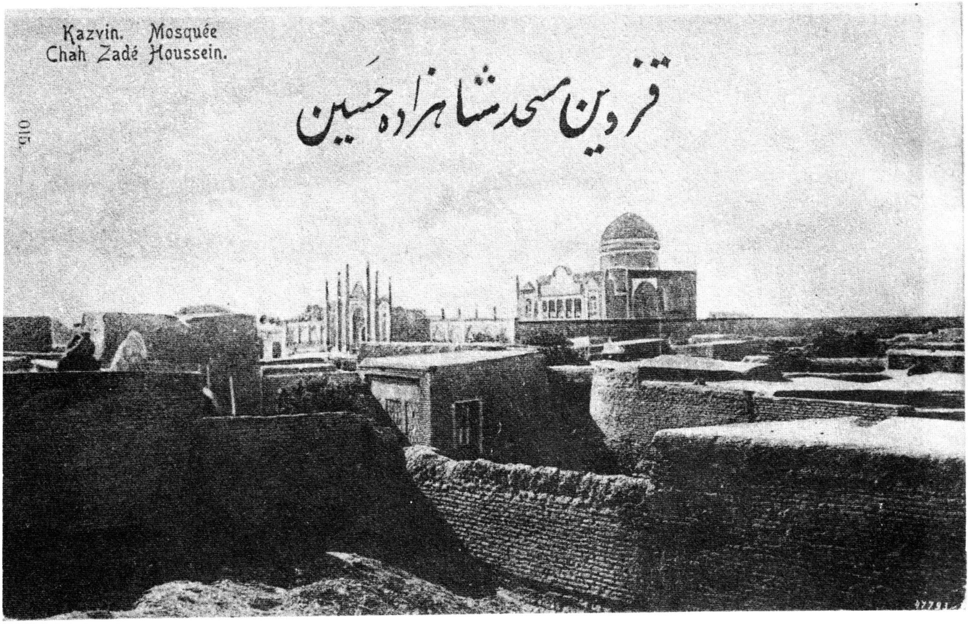

تصویر ۵۱ تصویری دیگر از مهمانخانهٔ قزوین

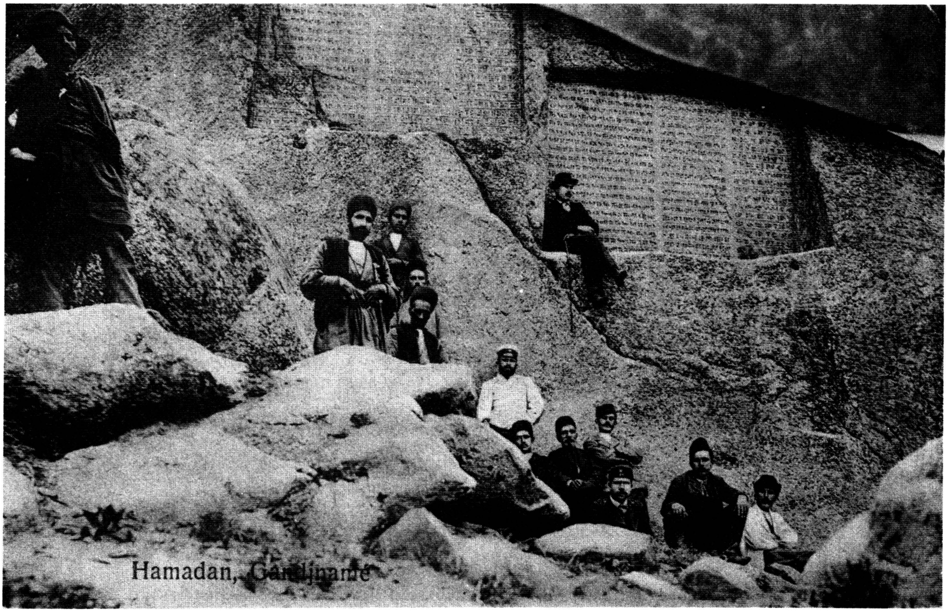
تصویر ۵۲

پستخانه و مهمانخانهٔ قزوین

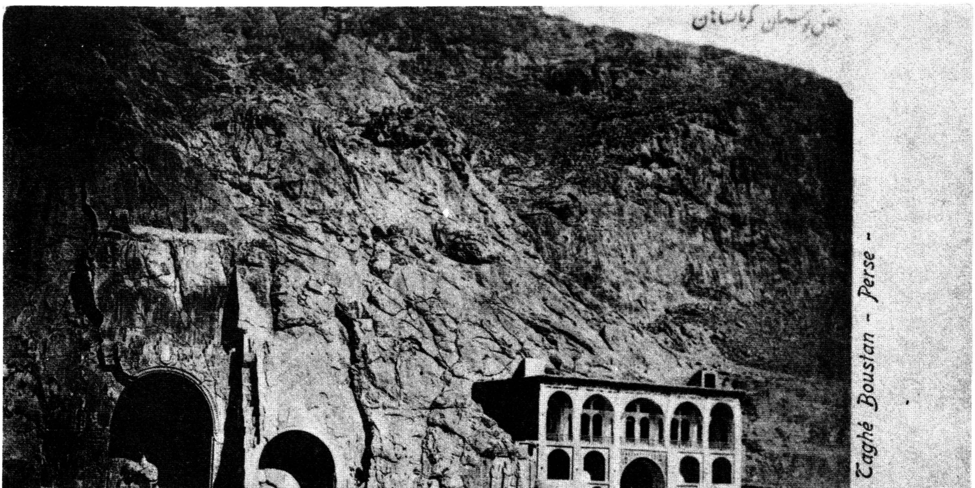
تصویر ۵۳

مسجد شاهزاده حسین در قزوین

تصویر ۵۴

کتیبه‌های هخامنشی مشهور به گنج‌نامه در همدان

تصویر ۵۵

طاق بوستان کرمانشاهان

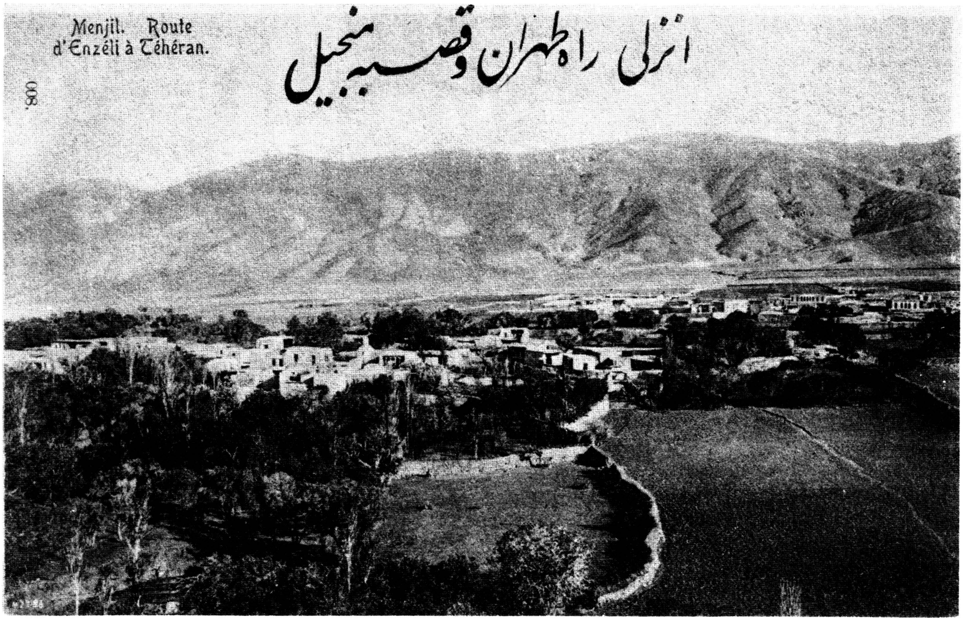
تصویر ۵۶

بازار و منارهٔ رشت

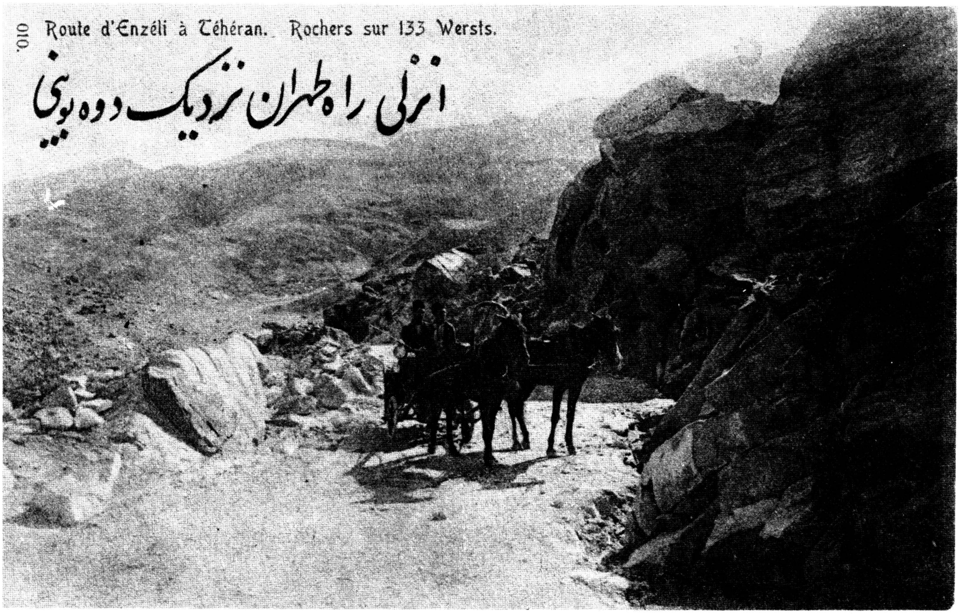

تصویر ۵۷

یک پل قدیمی در رشت

تصویر ۵۸.
راه تهران و قصبه منجیل ـ انزلی

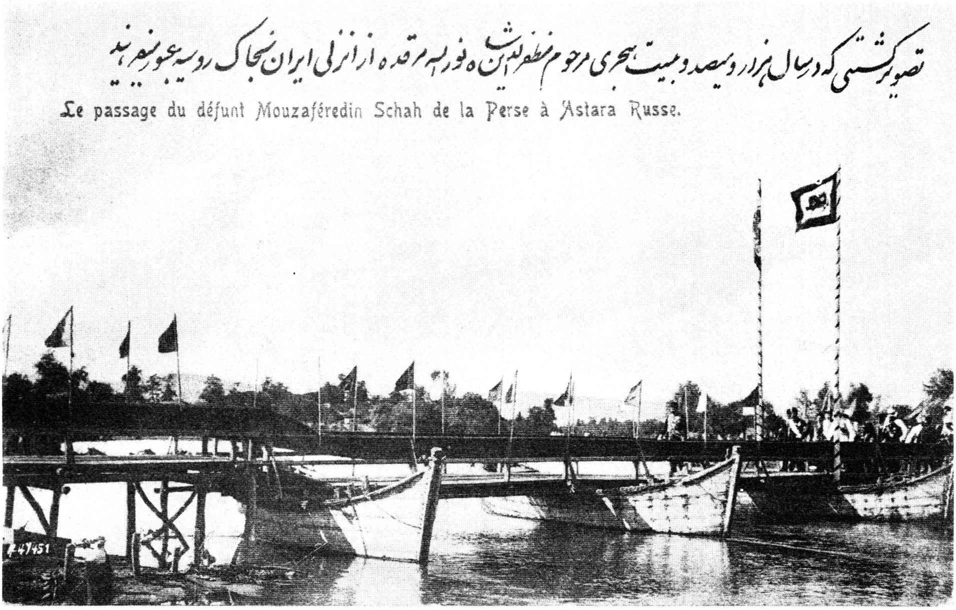
تصویر ۵۹
راه تهران نزدیک دوه‌بوینی ـ انزلی

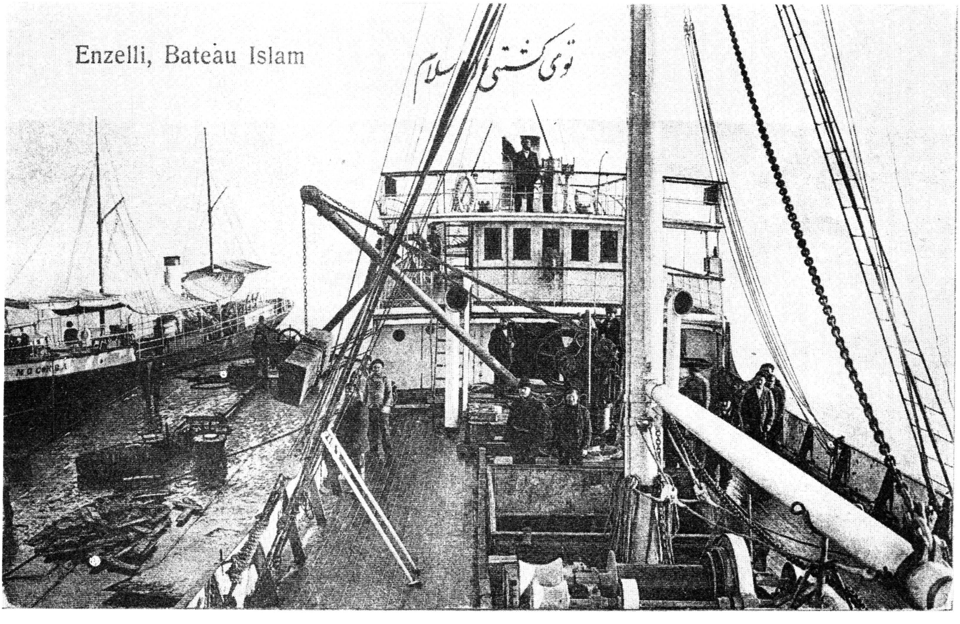
تصویر ۶۰ راه تهران و پیر بازار و ساحل ـ انزلی

تصویر ۶۱ آبشار افجه

تصویر ۶۲ **تصویر کشتی ای که در سال ۱۳۲۰ هجری مرحوم مظفرالدین شاه نورالله مرقده از انزلی ایران به خاک روسیه عبور می‌فرمایند.**

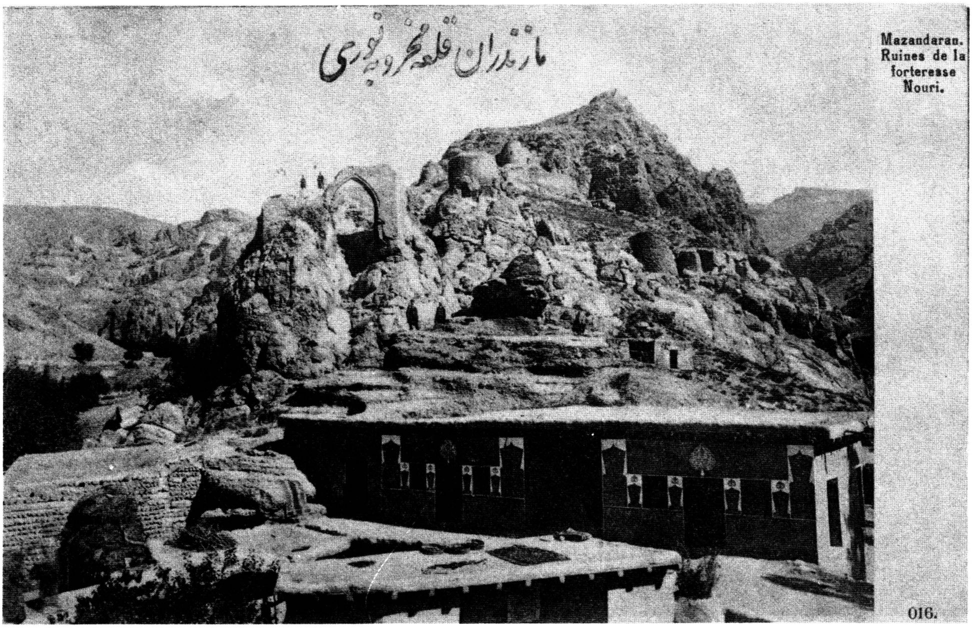

تصویر ۶۳ توی کشتی اسلام

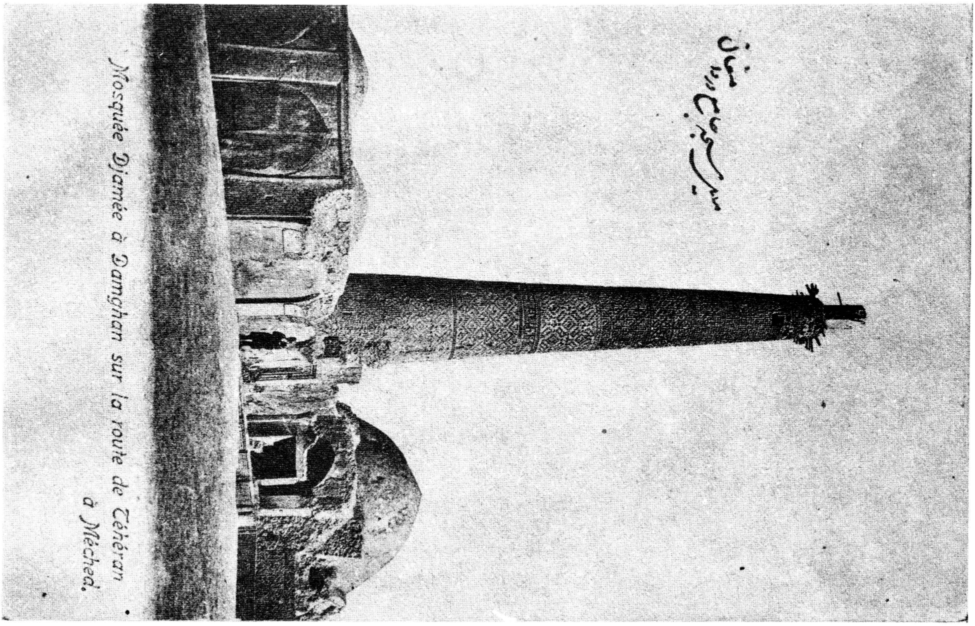
تصویر ۶۴

بارگاه شاه ـ انزلی

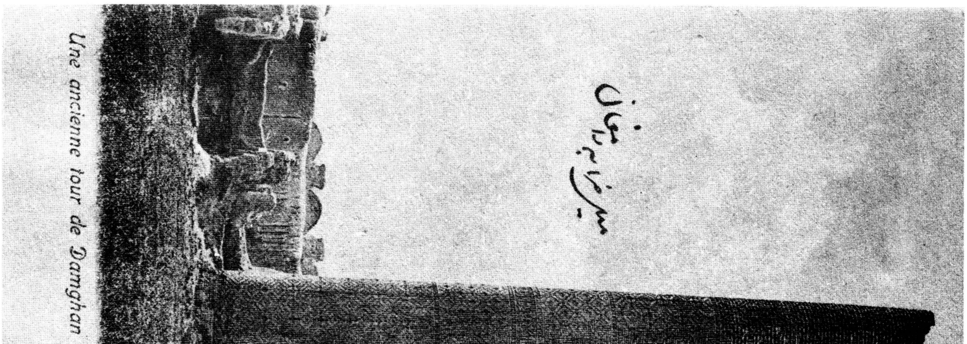
تصویر ۶۵

قلعهٔ مخروبهٔ نوری ـ مازندران

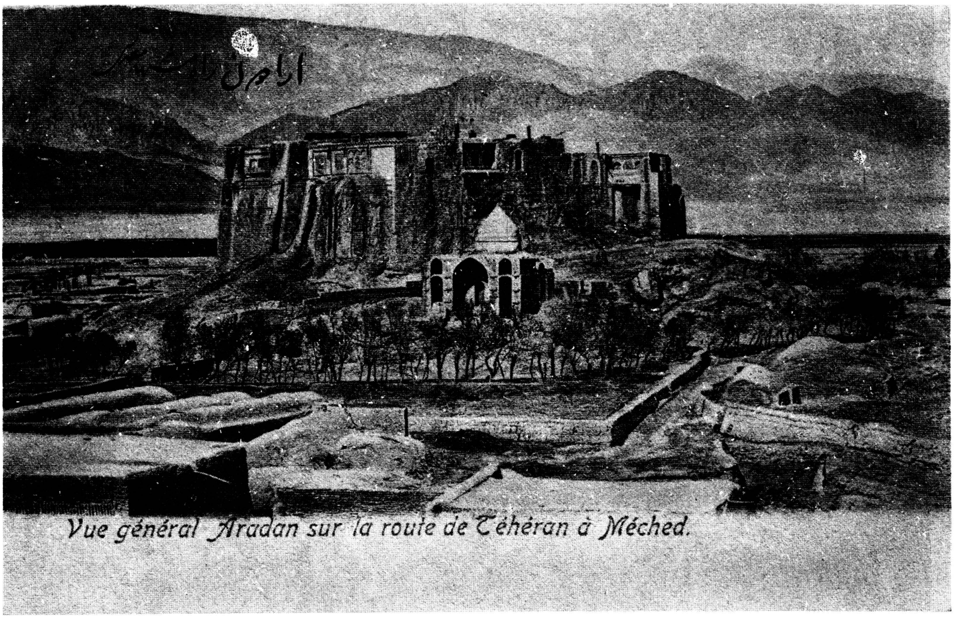
تصویر ۶۶

میل مسجد جامع در دامغان

تصویر ۶۷

میل خرابهٔ دامغان

تصویر ۶۸

ارادون راه مشهد مقدس

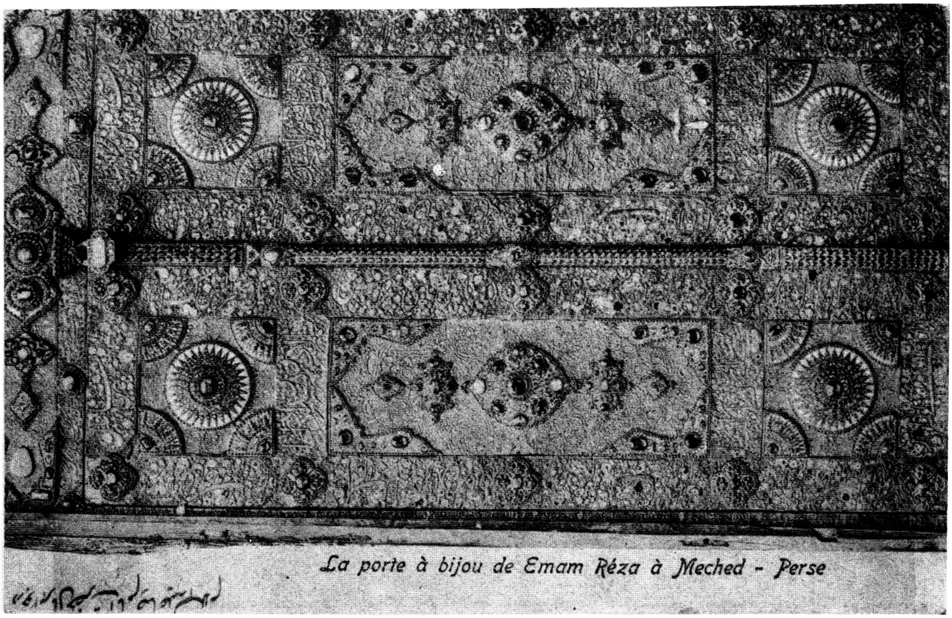
تصویر ۶۹

ایوان کیف راه خراسان

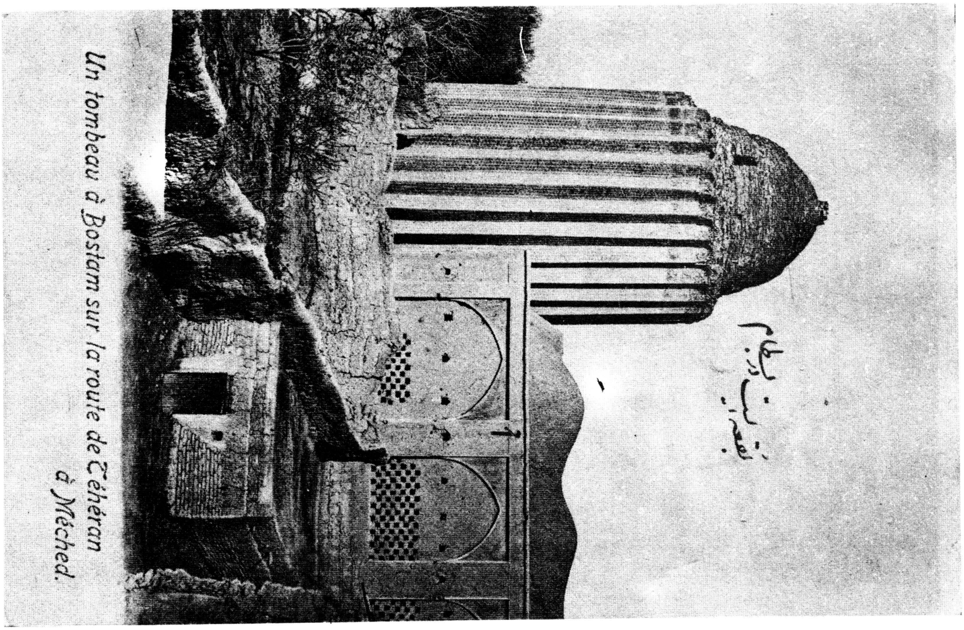
تصویر ۷۰

صحن مقدس حضرت امام رضا علیه‌السلام

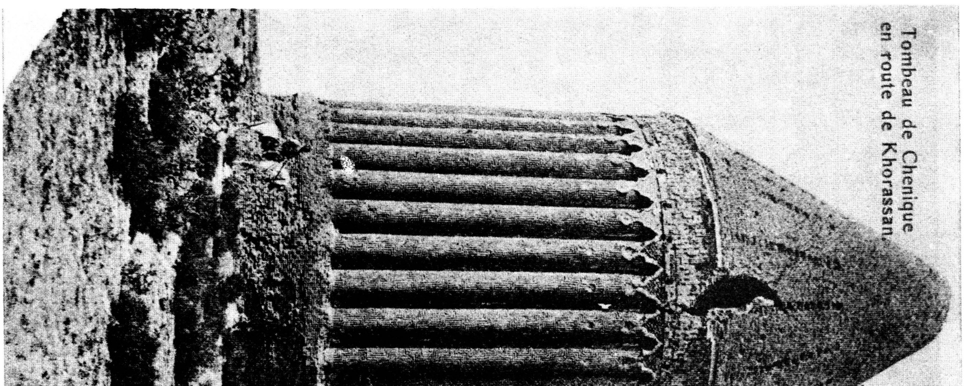
تصویر ۷۱

در جواهر مال حضرت امام رضا علیه‌السلام

تصویر ۷۲

بقعه ایست در بسطام

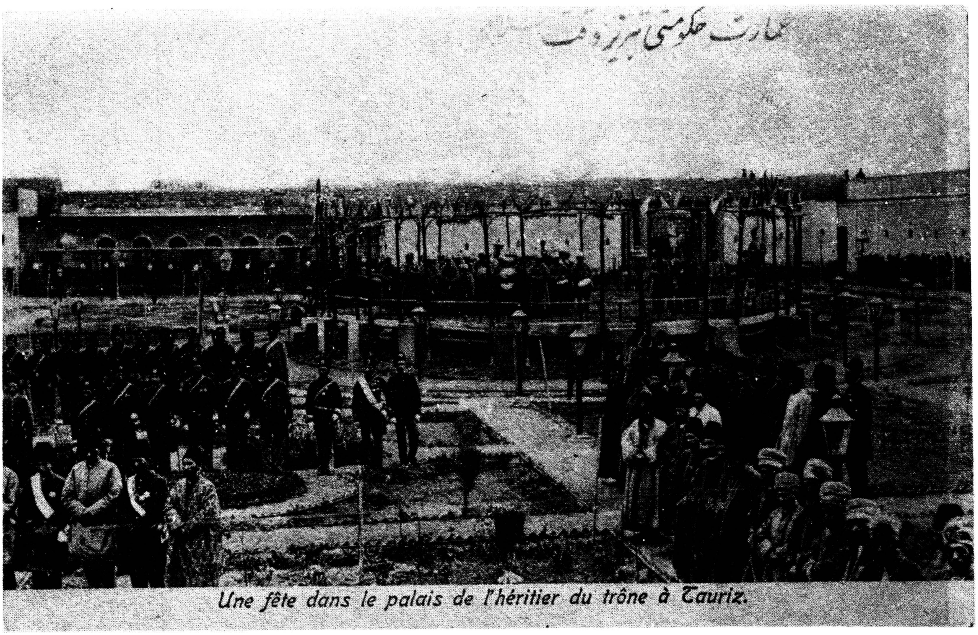

تصویر ۷۳

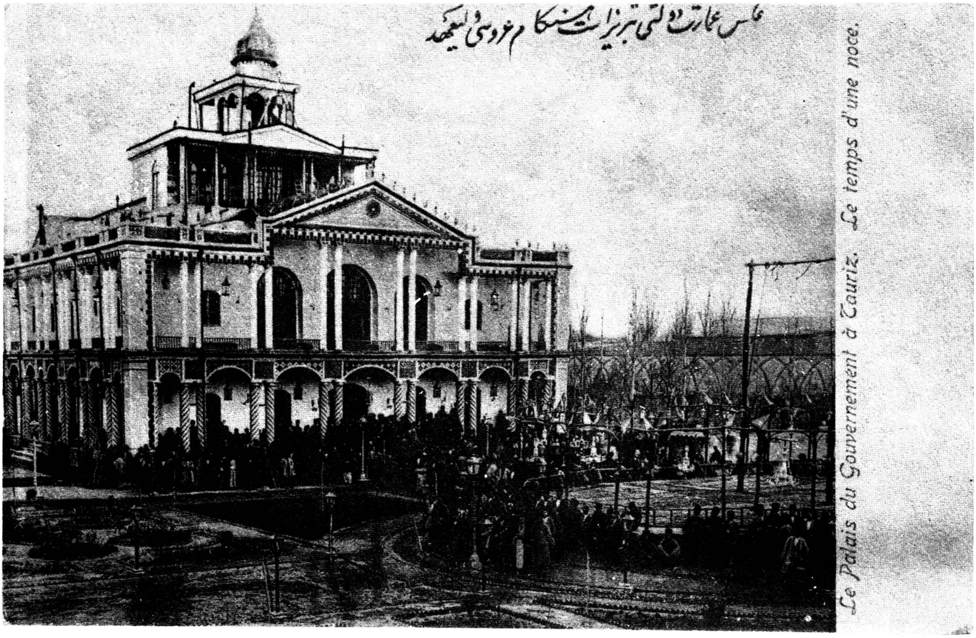
مقبره در راه خراسان (احتمالاً برج رادکان است)

تصویر ۷۴
عمارت حکومتی در بجنورد

تصویر ۷۵
عمارت حکومتی تبریز وقت سلام

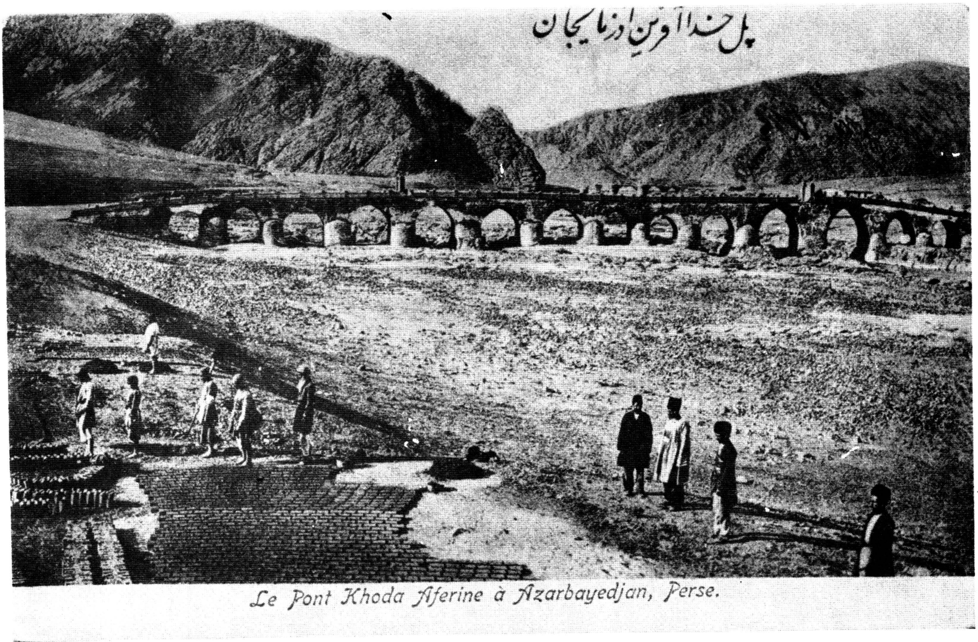
تصویر ۷۶

عمارت دولتی تبریز هنگام عروسی ولیعهد

تصویر ۷۷

درهٔ دردا در آذربایجان

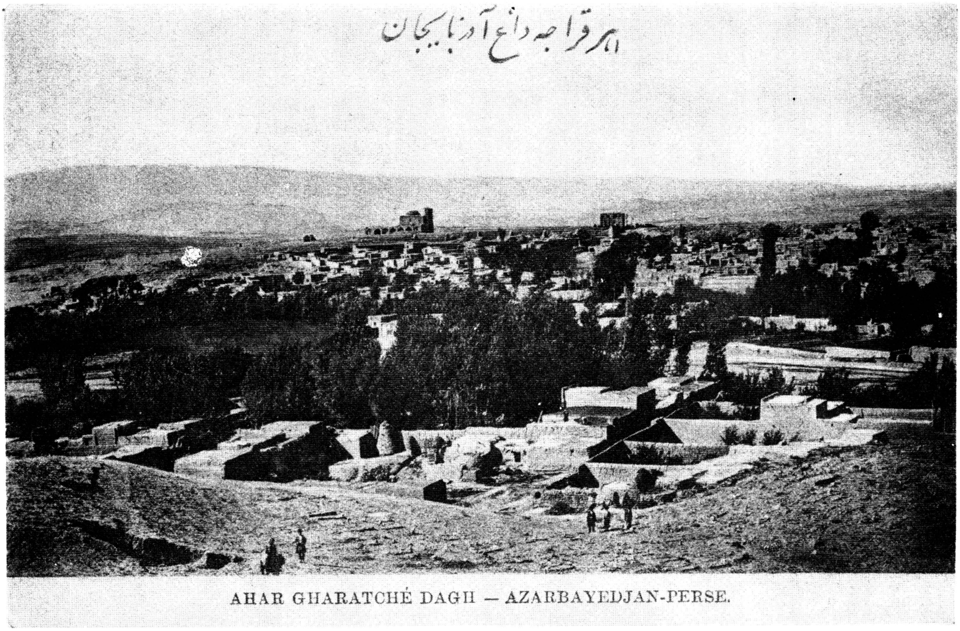
تصویر ۷۸

پل خداآفرین ـ آذربایجان

تصویر ۷۹

مقبرۀ شیخ صفی علیه‌الرحمه در اردبیل

تصویر ۸۰

اهر ـ قراجه‌داغ آذربایجان

تصویر ۸۱

اردبیل آذربایجان

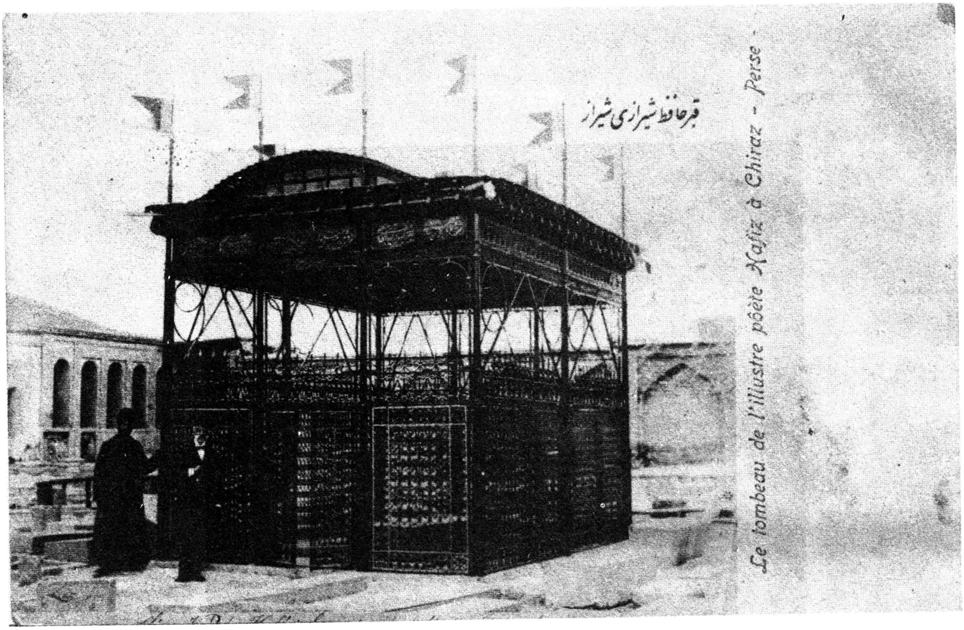
تصویر ۸۲

مرند آذربایجان

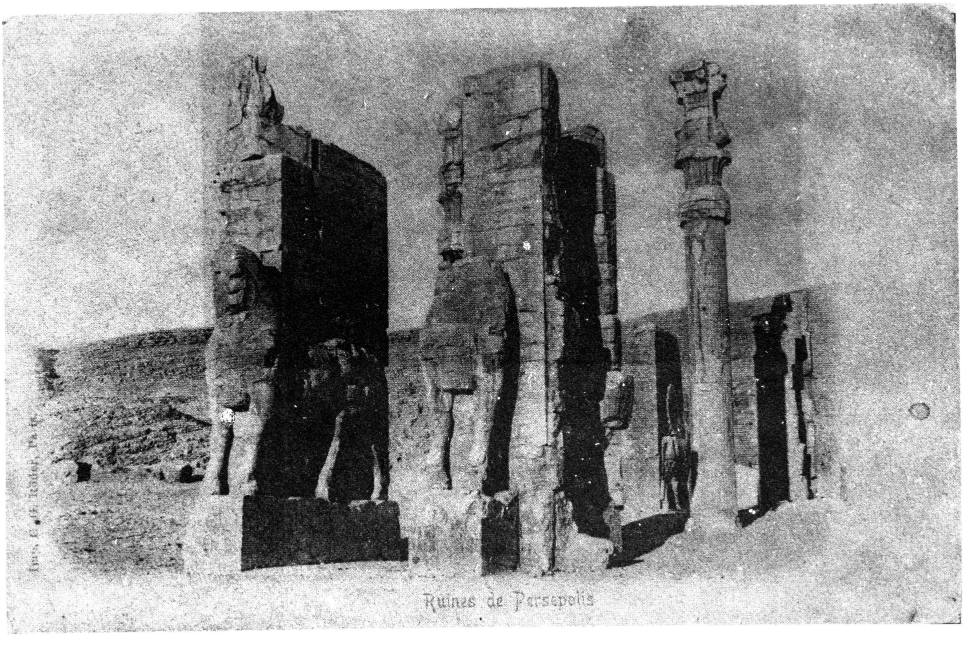
تصویر ۸۳

مرند آذربایجان

تصویر ۸۴

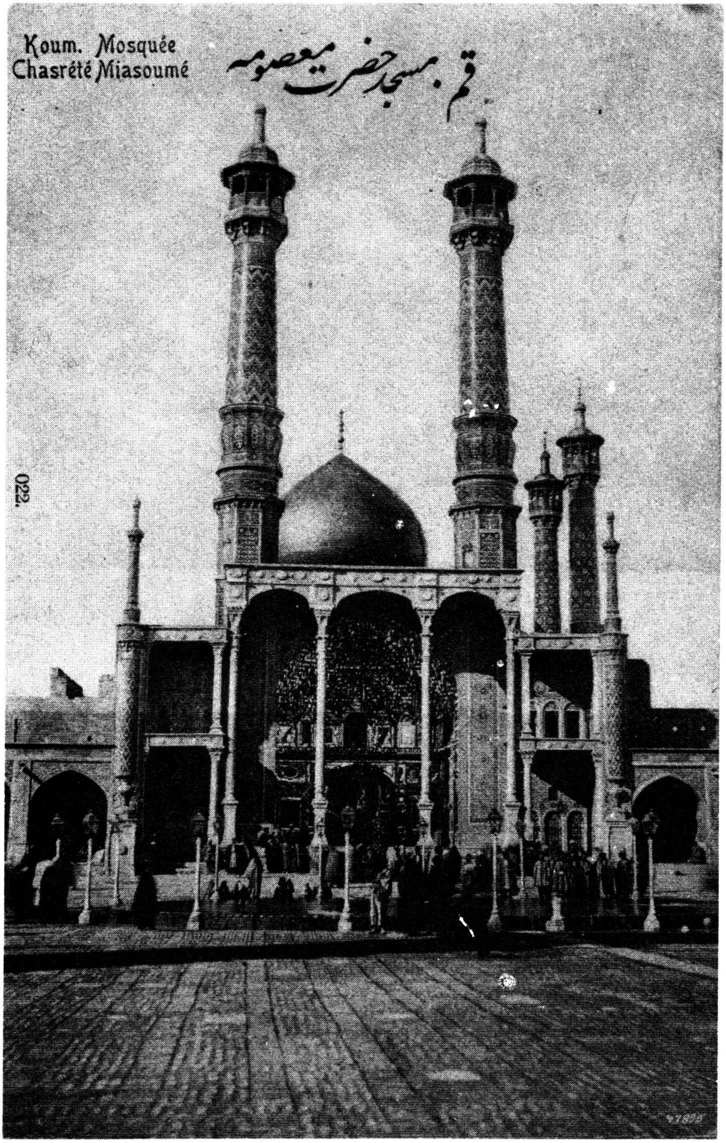
قبر حافظ شیرازی ـ شیراز

تصویر ۸۵

قسمتی از تخت‌جمشید (دروازهٔ ملت‌ها)

مسجد حضرت معصومه ـ قم

تصویر ۸۶

تصویر ۸۷

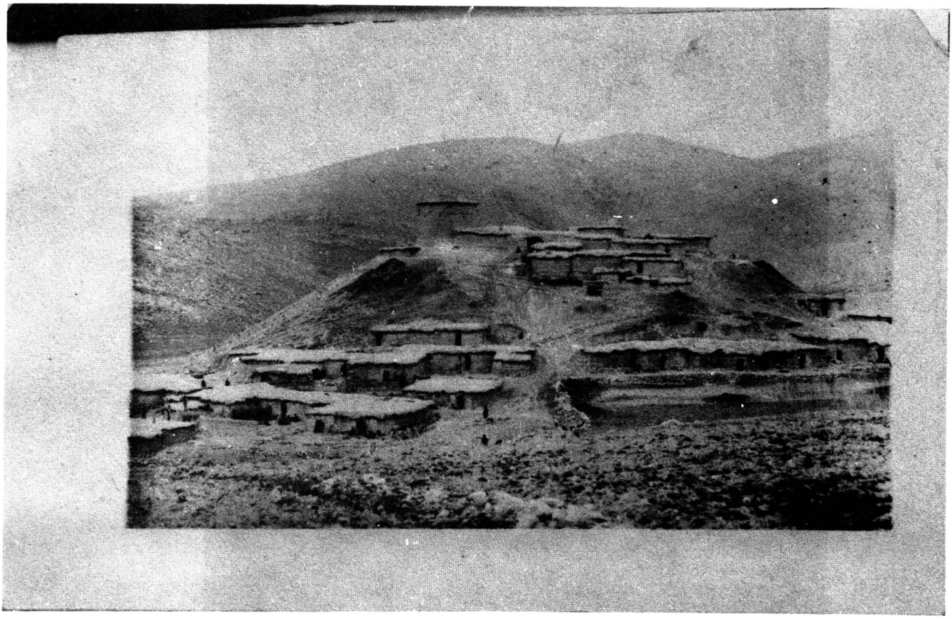
آب گرم لاهیجان

Dechembé Bazar

تصویر ۸۸

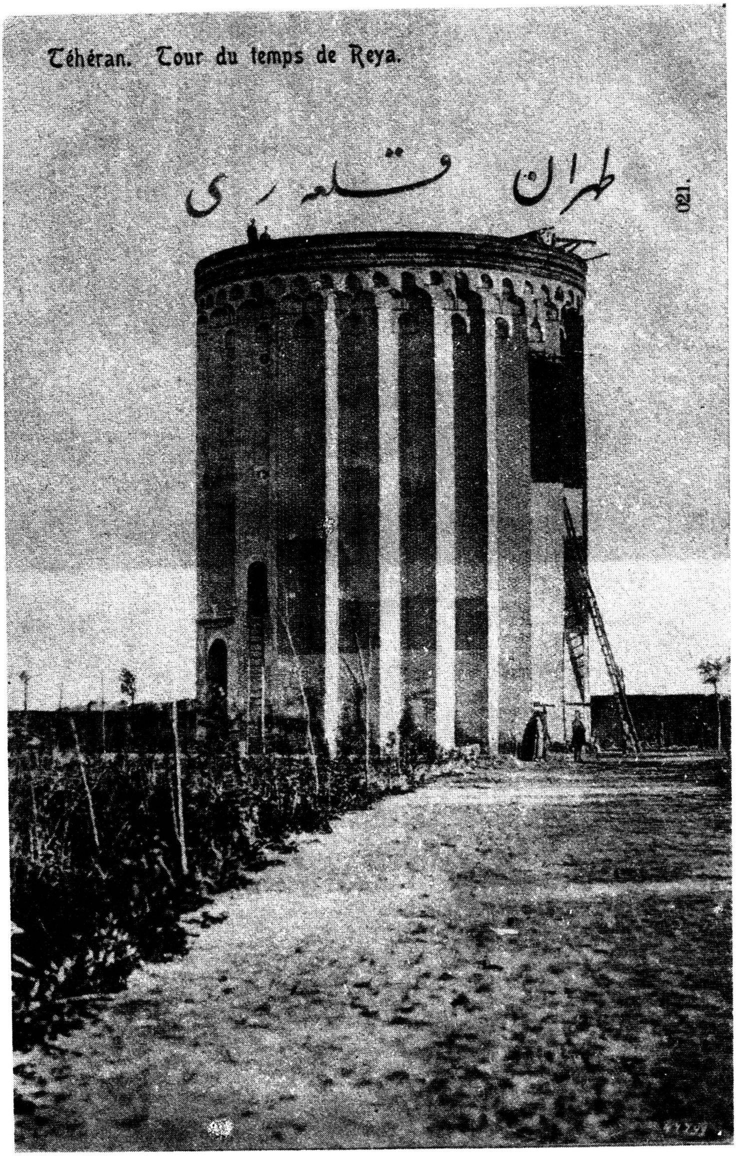
بازار دوشنبه و داد و ستد

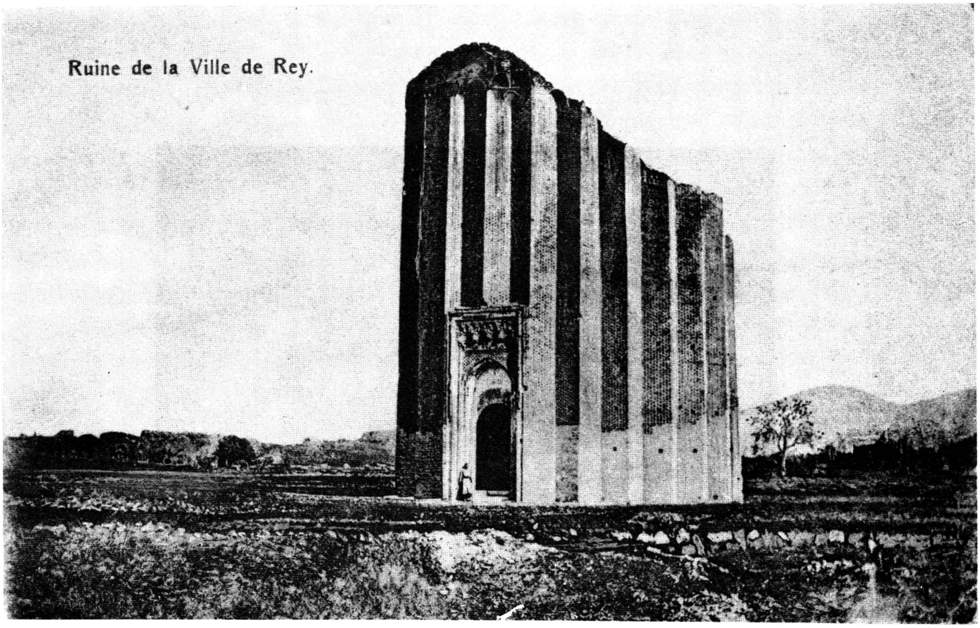
تصویر ۸۹

نمای یکی از روستاهای ایران که بر تپه ساخته شده

برج طغرل در حین تعمیر

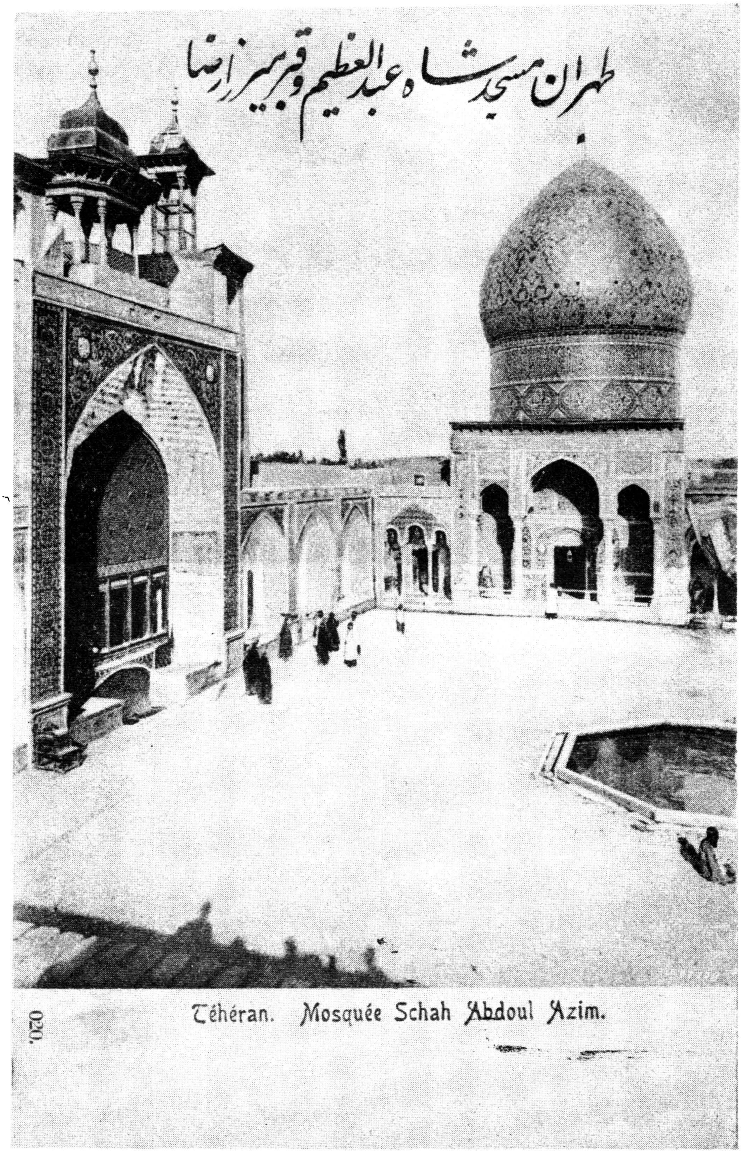
تصویر ۹۰

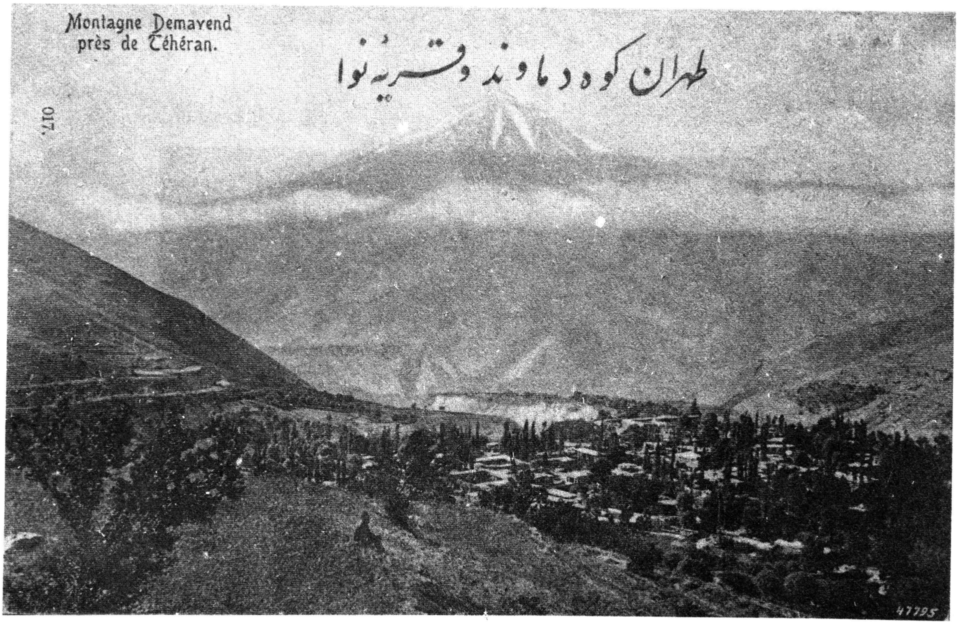
تصویر ۹۱

برج طغرل پیش از تعمیر

مسجد شاه عبدالعظیم و قبر میرزا رضا ـ تهران

تصویر ۹۲

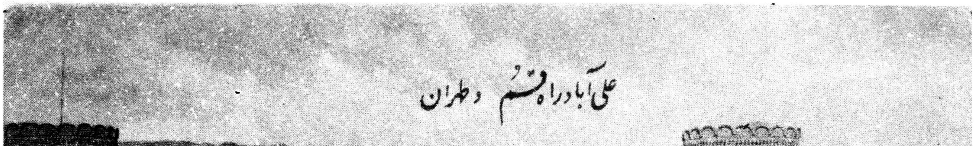
تصویر ۹۳

کوه دماوند و قریهٔ نوا ـ تهران

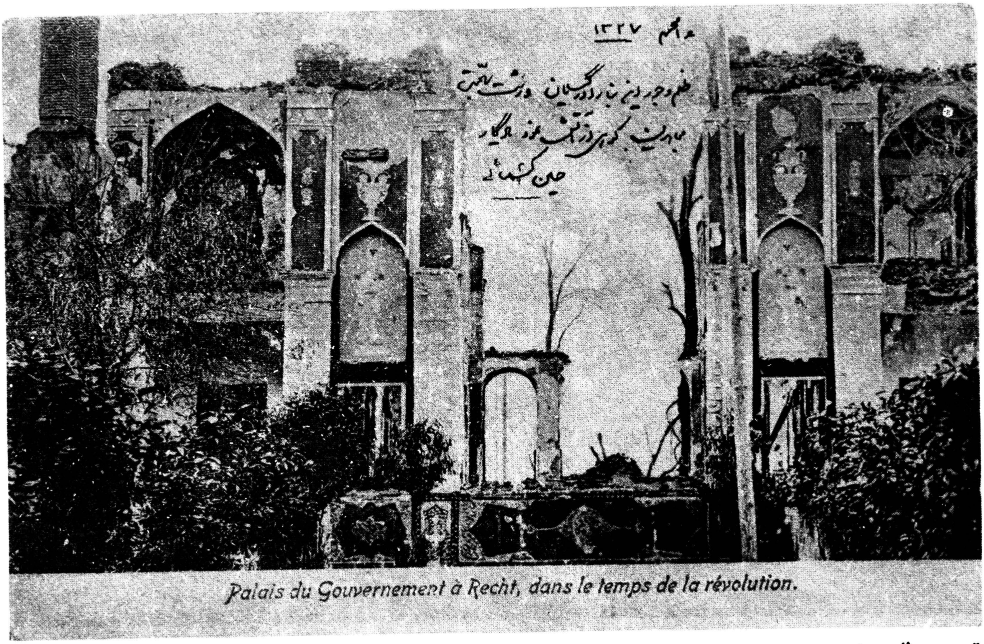
تصویر ۹۴

راه قم کهریزک ـ کارخانهٔ قند

تصویر ۹۵

علی آباد راه قم و تهران

تصویر ۱/ ۹۵

بنای عمارت حکومتی رشت پس از تخریب.

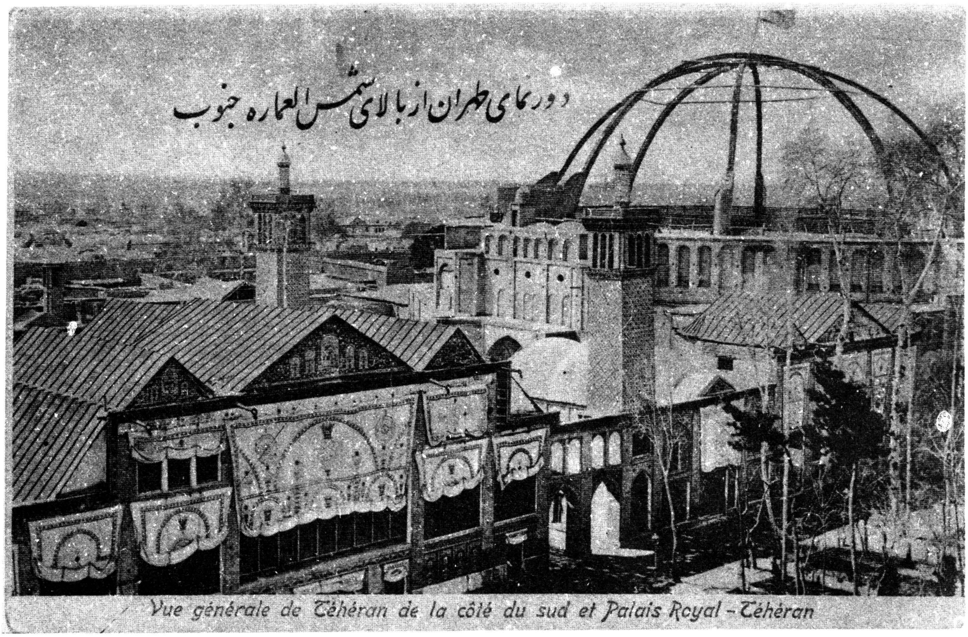
حسین کسمایی به خط خود نوشته:

ظلم وجور، این بنا را در رشت

به همت مجاهدین کوهی از آتش نمود

۱۶ محرم ۱۳۲۷ قمری

سیمای تهران قدیم

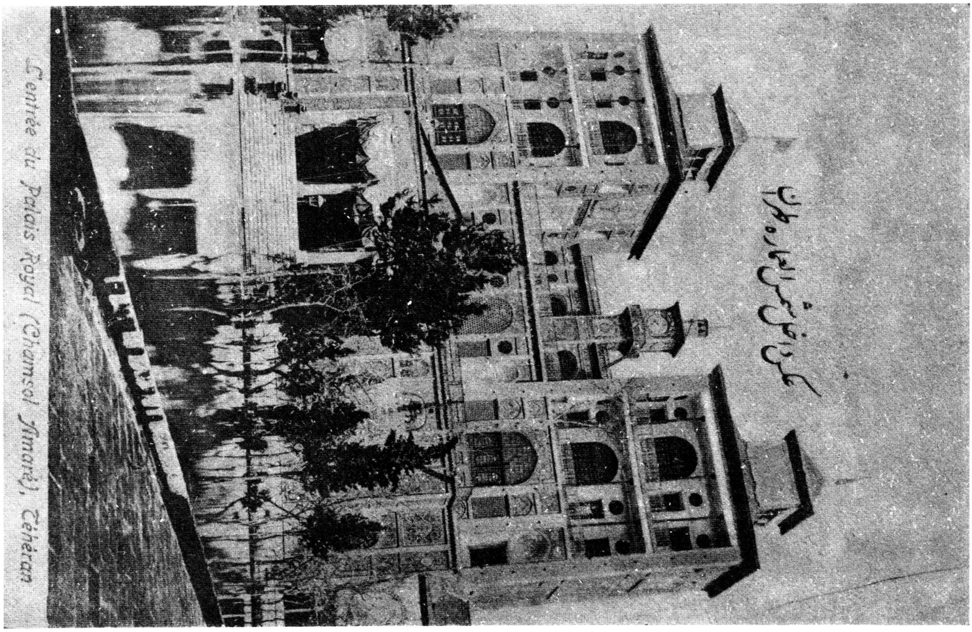
تصویر ۹۶

دورنمای تهران از بالای شمس‌العمارهٔ جنوب

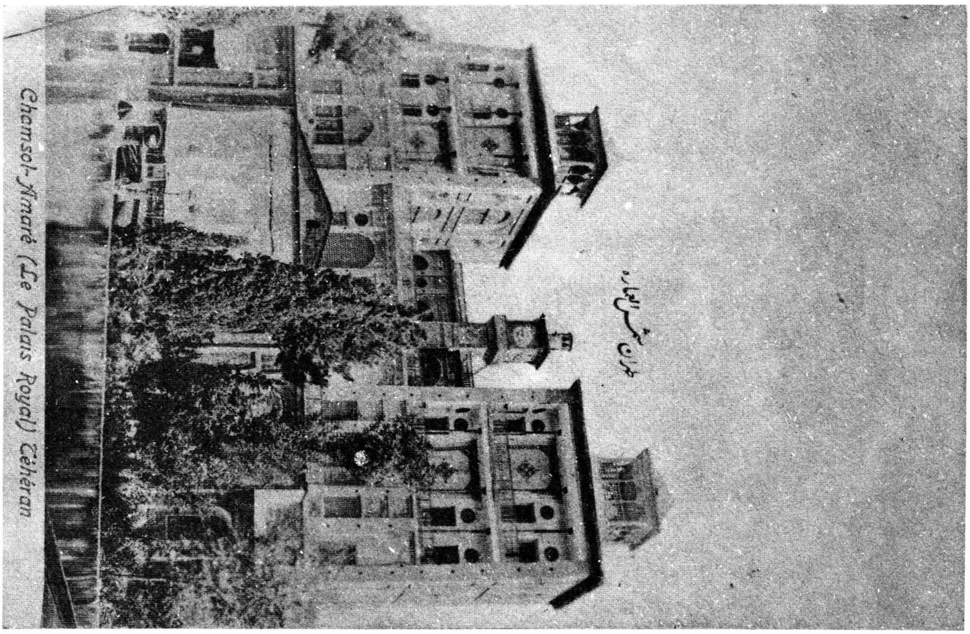
تصویر ۹۷

شمس‌العماره ـ تهران

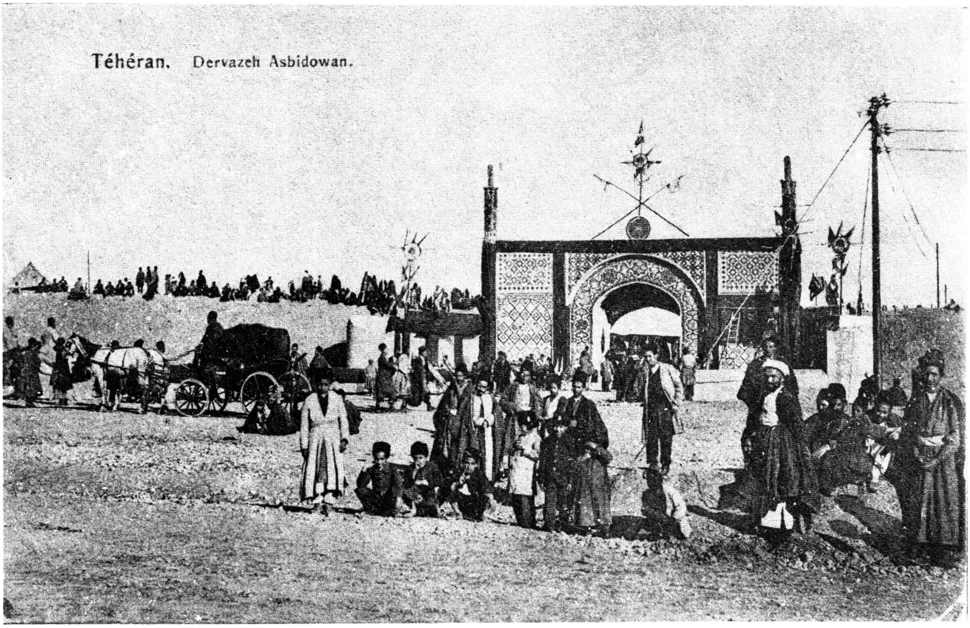
تصویر ۹۸

عکس داخل شمس‌العماره ـ تهران

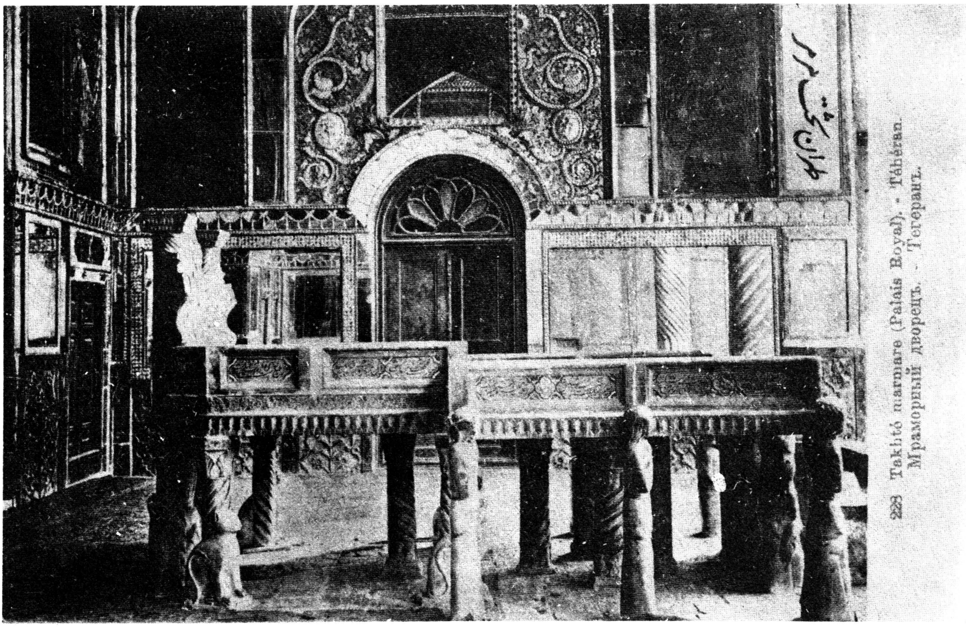
تصویر ۹۹

تصویری دیگر از شمس‌العماره ـ تهران

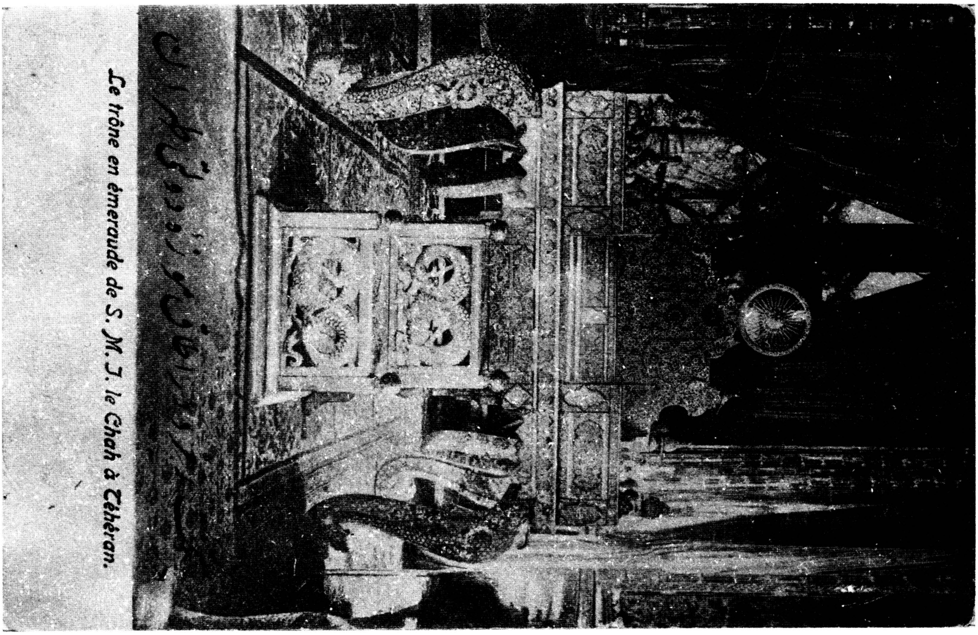
تصویر ١٠٠

دروازهٔ اسب میدان ـ تهران

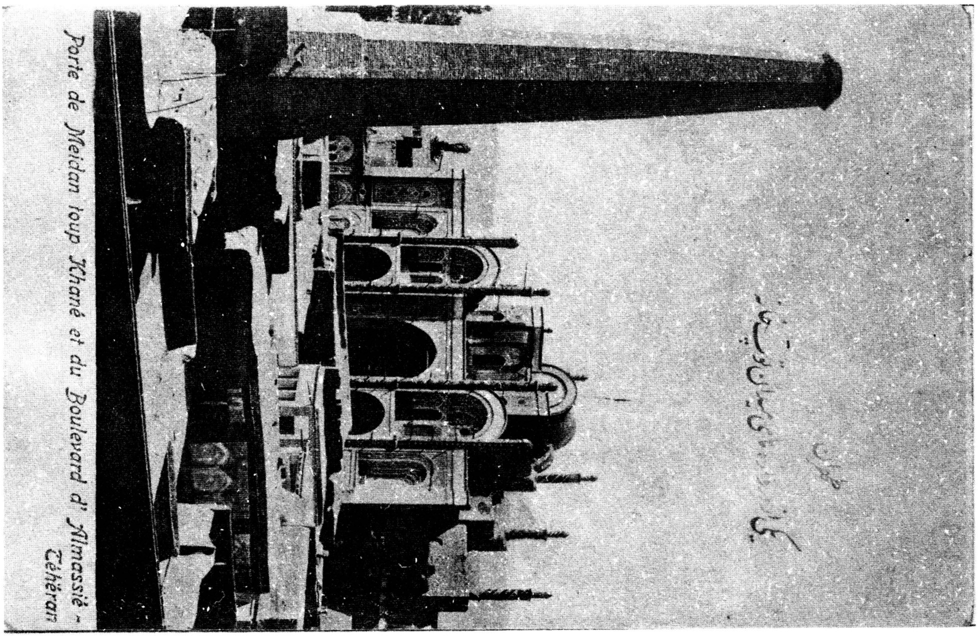
تصویر ١٠١

تخت مرمر ـ تهران

تصویر ۱۰۲

تخت زمرّد در اطاق موزهٔ دولتی تهران

تصویر ۱۰۳

یکی از دروازه‌های میدان توپخانه ـ تهران

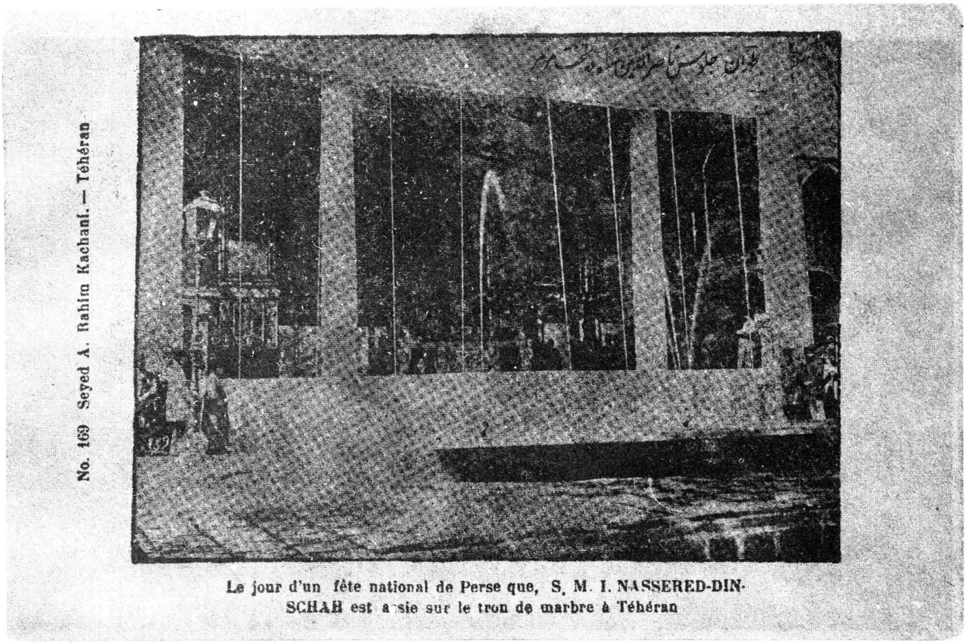

تصویر ۱۰۴

دارالخلافهٔ تهران، باغ شاهنشاهی

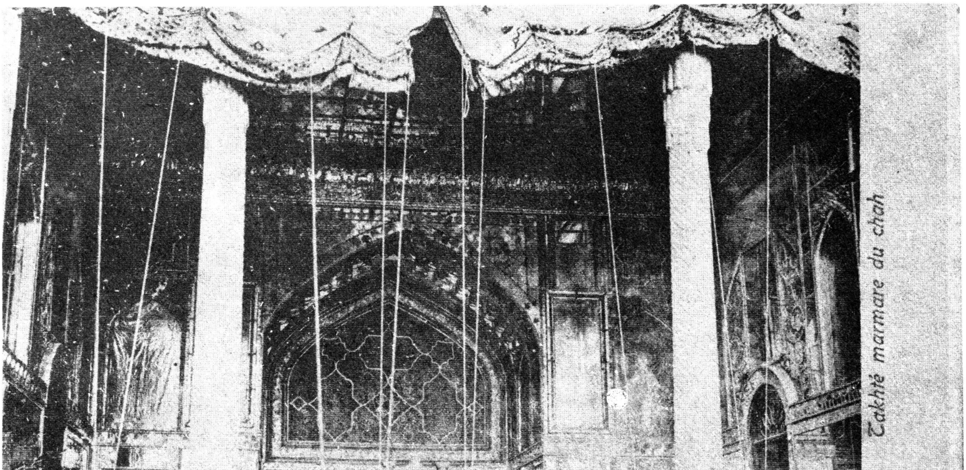

تصویر ۱۰۵ یکی از عمارات سلطنتی ایران در تهران

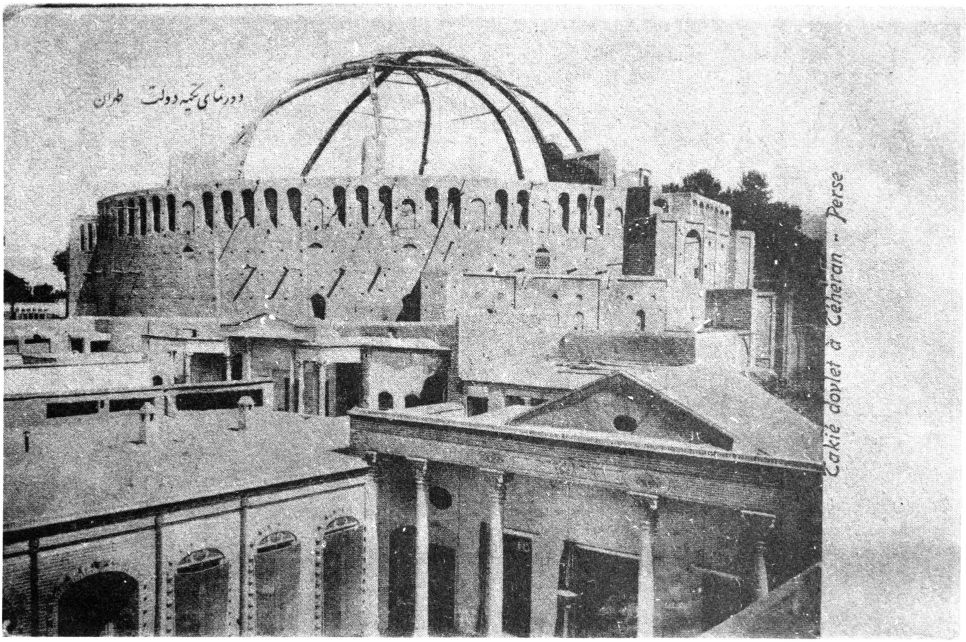
تصویر ۱۰۶

جلوس ناصرالدین شاه درتخت مرمر ـ تهران

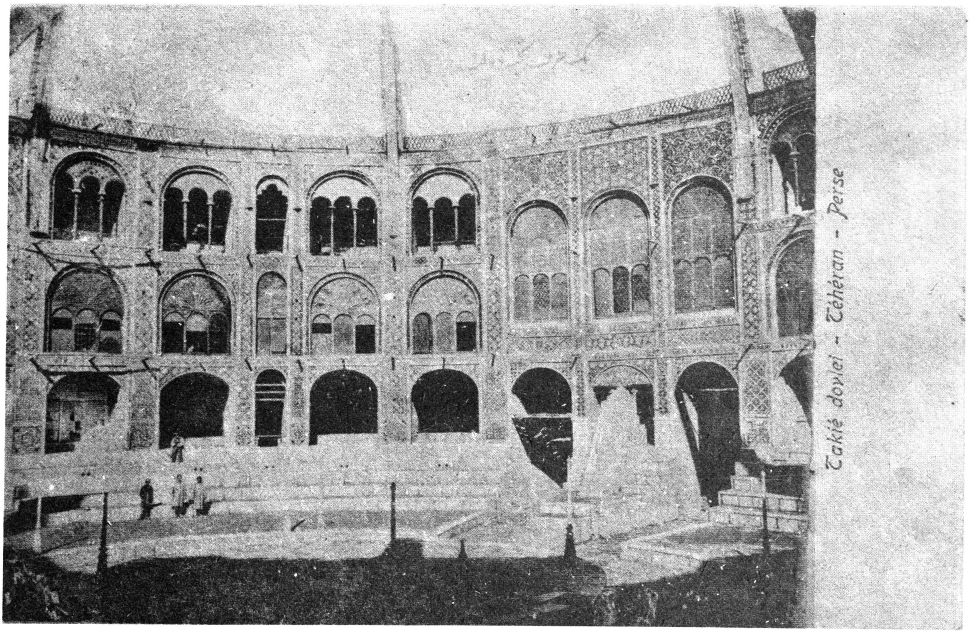

تصویر ۱۰۷

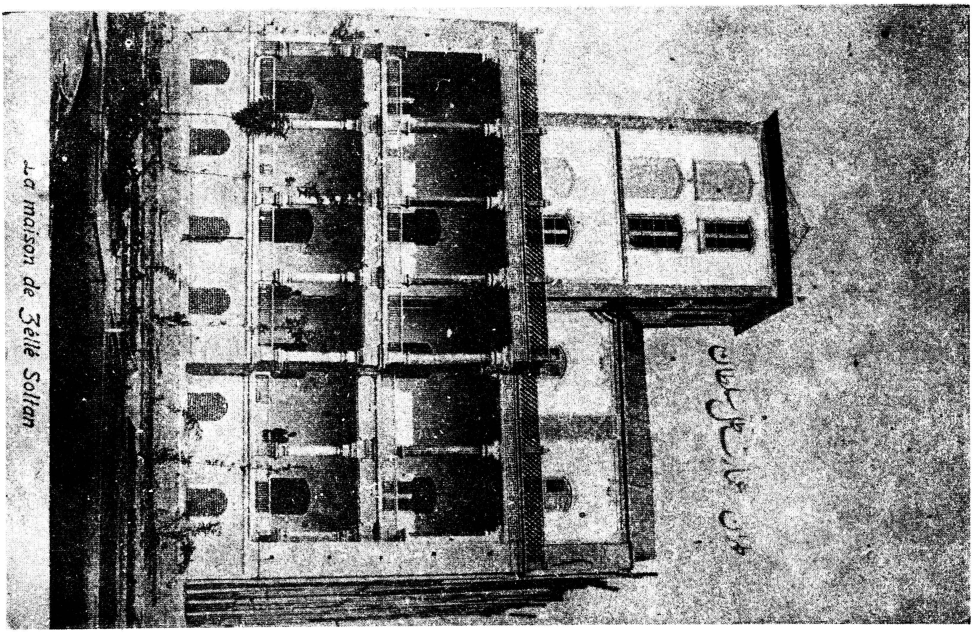
تخت مرمر

تصویر ۱۰۸
دورنمای تکیهٔ دولت ـ تهران

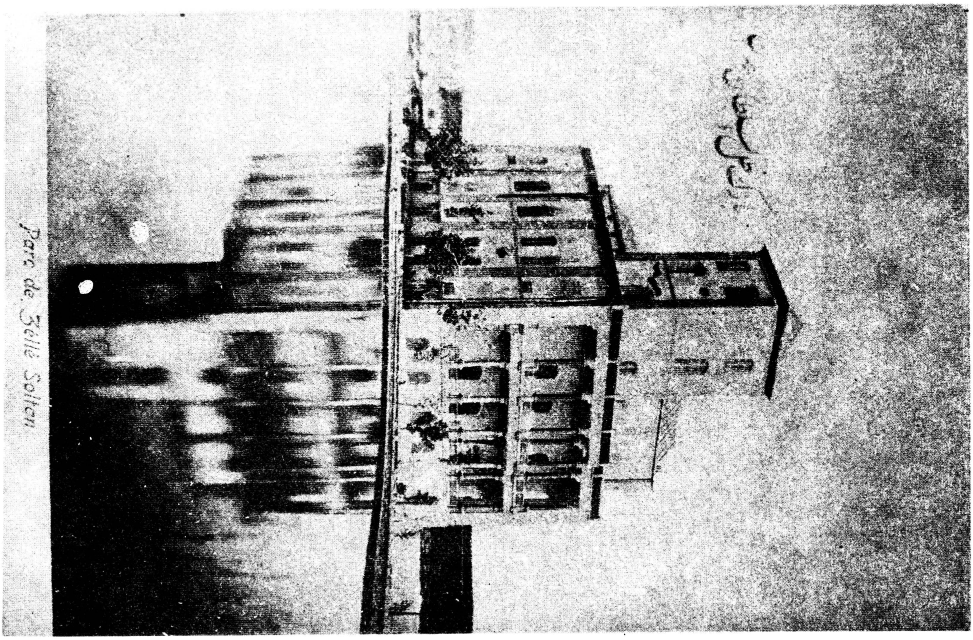

تصویر ۱۰۹
یک طرف از تکیه دولت

تصویر ۱۱۰

عمارت ظل السلطان ـ تهران

تصویر ۱۱۱

پارک ظل السلطان ـ تهران

تصویر ۱۱۲

میدان توپخانه ـ تهران

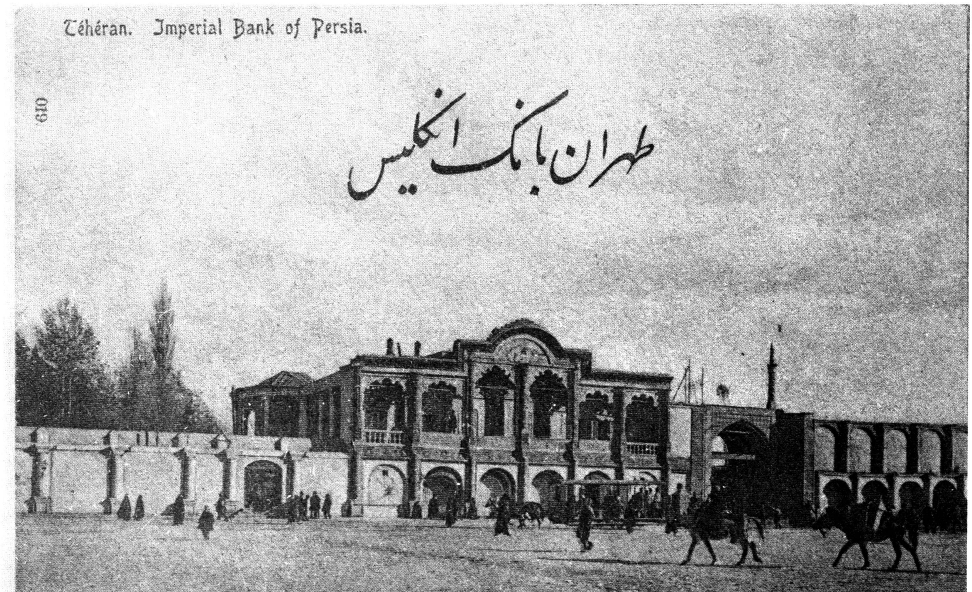
تصویر ۱۱۳

پست و میدان توپخانه ـ تهران

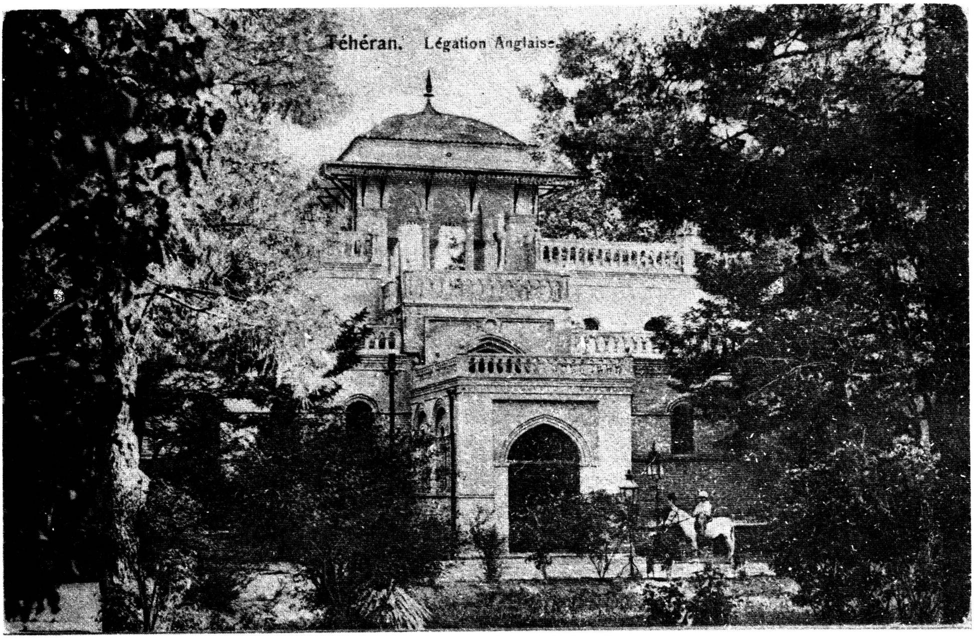
تصویر ۱۱۴

نگارستان ـ تهران

تصویر ۱۱۵

بانک انگلیس ــ تهران

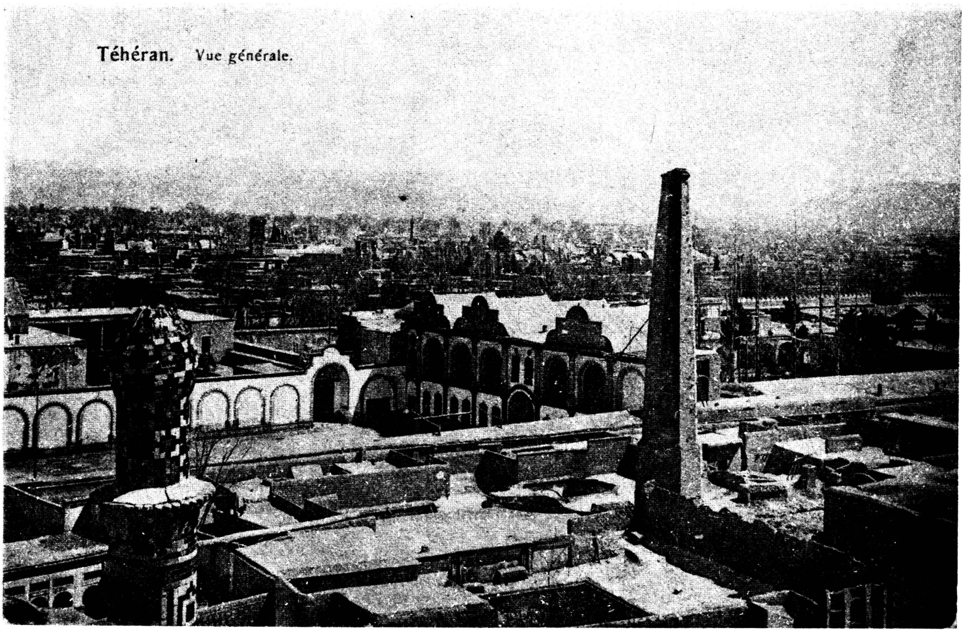
تصویر ۱۱۶

محل ییلاقی سفارت انگلیس در قلهک ـ تهران

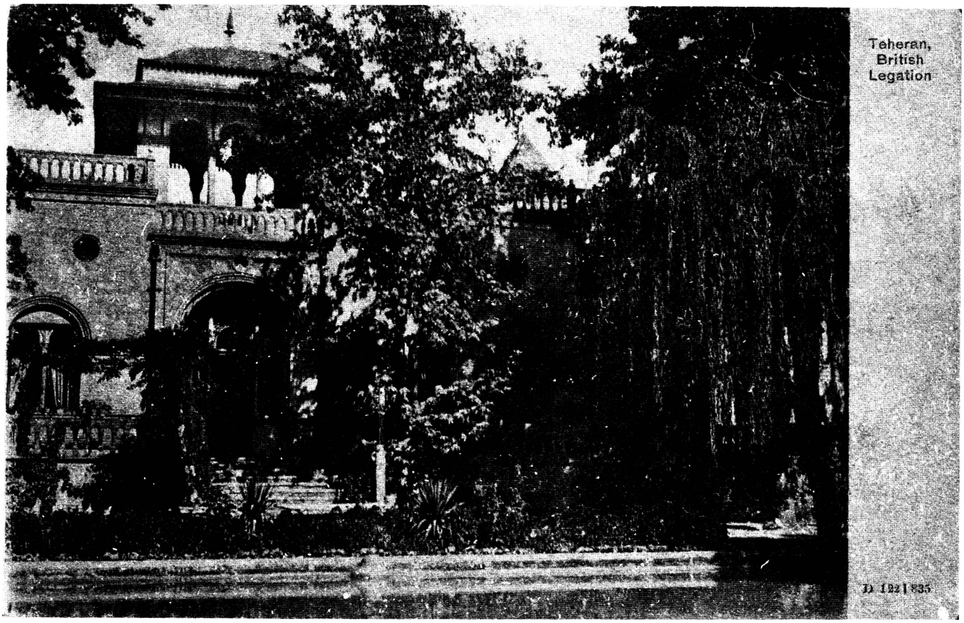
تصویر ۱۱۷

نمای قصر قاجار ـ تهران

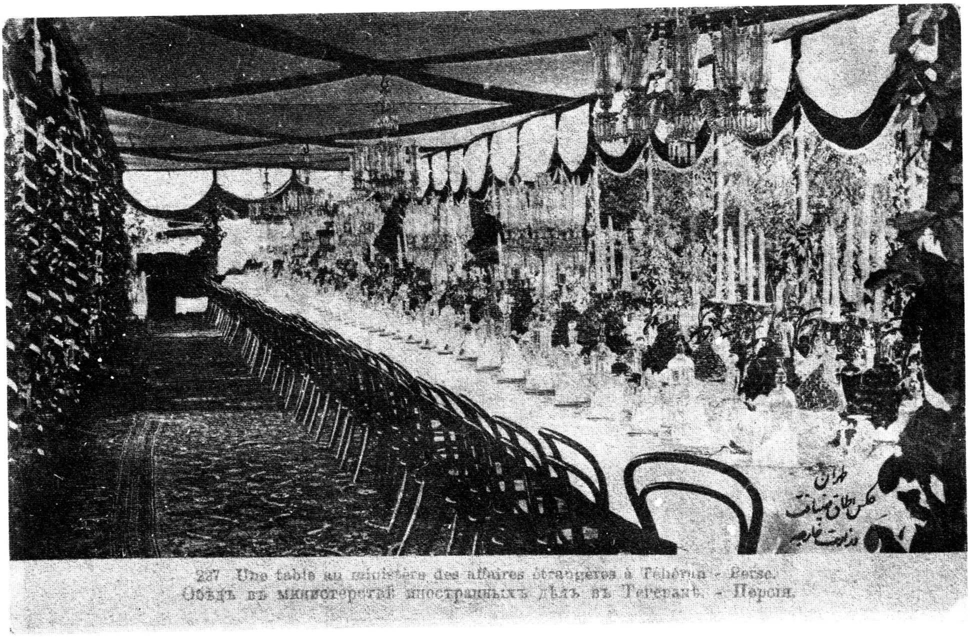
تصویر ۱۱۸

چشم‌اندازی از تهران

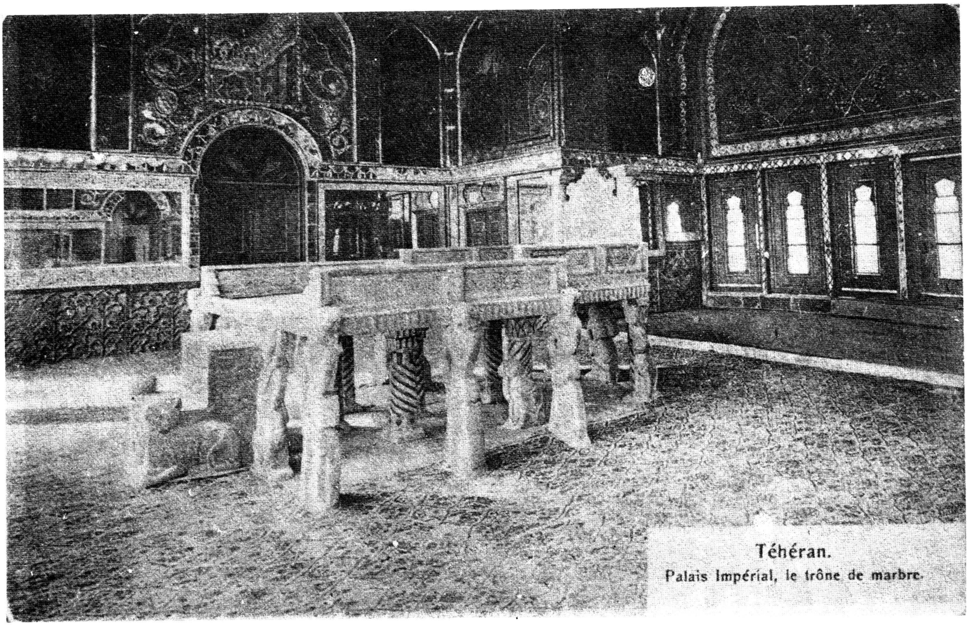
تصویر ۱۱۹

نمایی دیگر از محل ییلاقی سفارت انگلیس ـ تهران

تصویر ۱۲۰

اطاق ضیافت وزارت امور خارجه ـ تهران

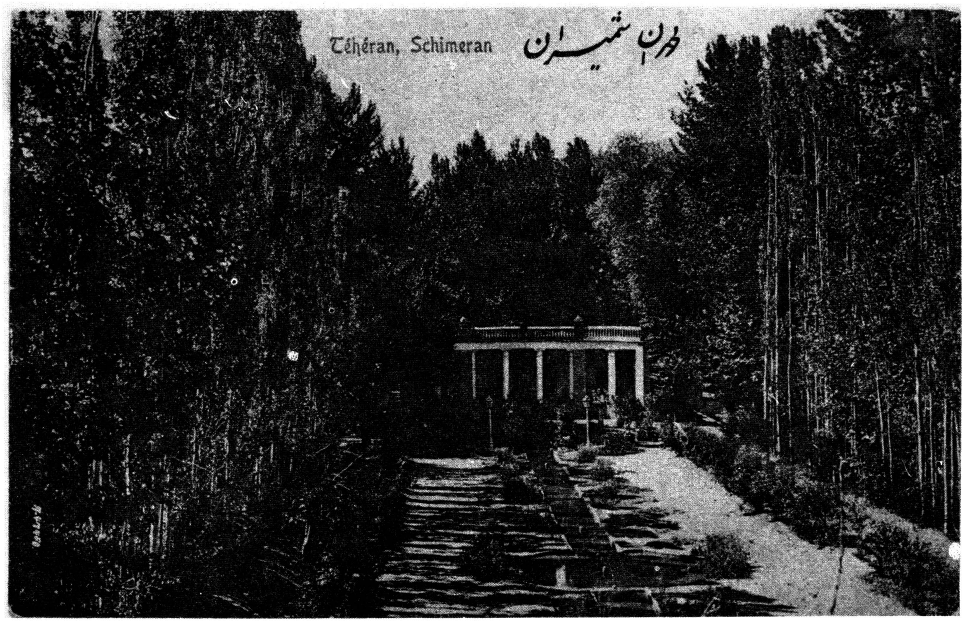
تصویر ۱۲۱

ایوان تخت مرمر

تصویر ۱۲۲

سرخ‌حصار نزدیک تهران

تصویر ۱۲۳

شمیران ـ تهران

تصویر ۱۲۴ سبزی‌میدان تهران در یوم عاشورا

تصویر ۱۲۵ عید اضحی و شتر قربانی در مصلّی ـ تهران

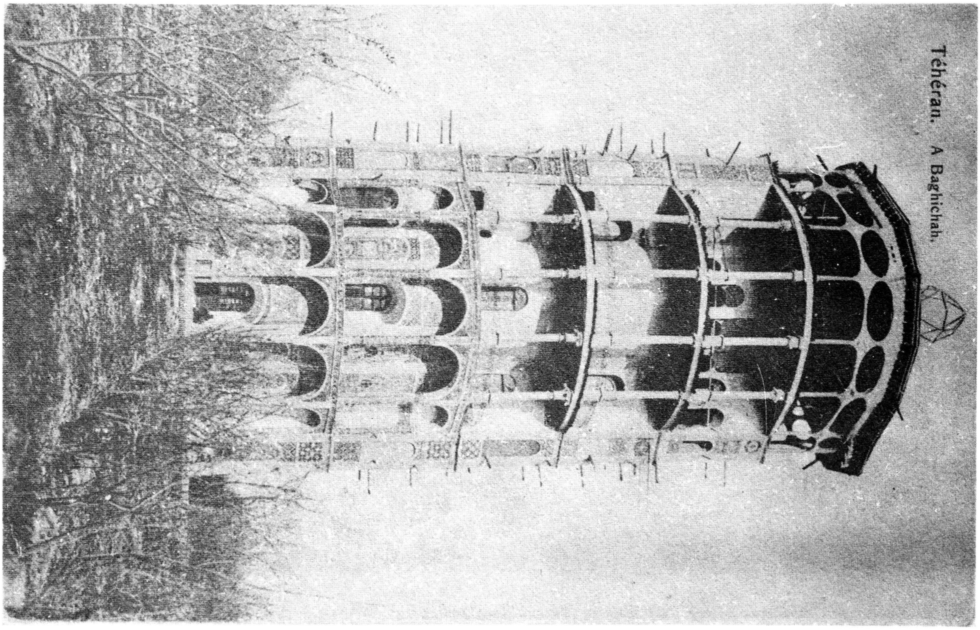
تصویر ۱۲۶

میدان پای قاپق تهران

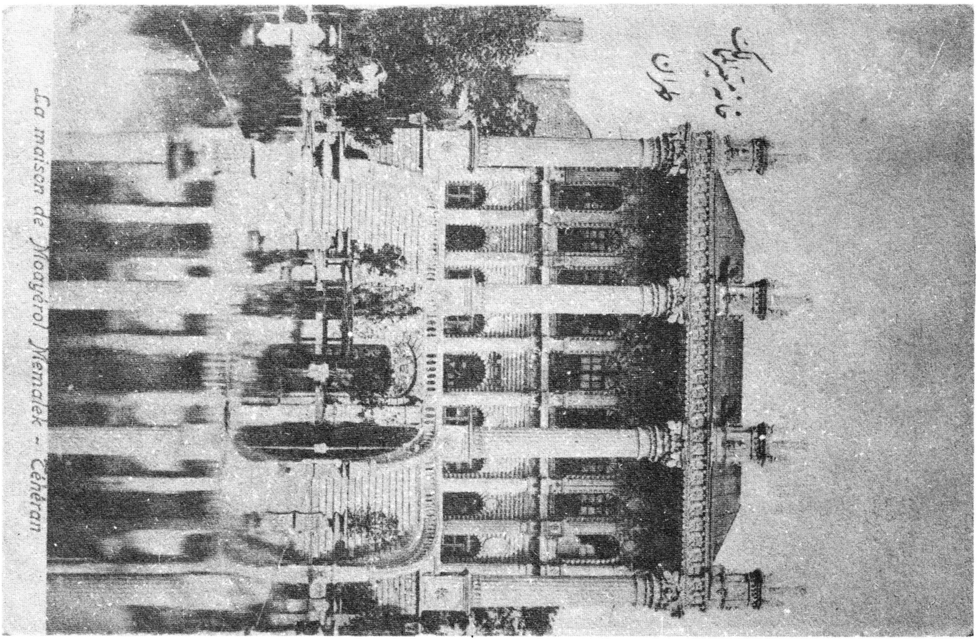
تصویر ۱۲۷

در مجلس شورای ملی

تصویر ۱۲۸

عمارت برج در باغشاه ـ تهران

تصویر ۱۲۹

خانهٔ معیرالممالک ـ تهران

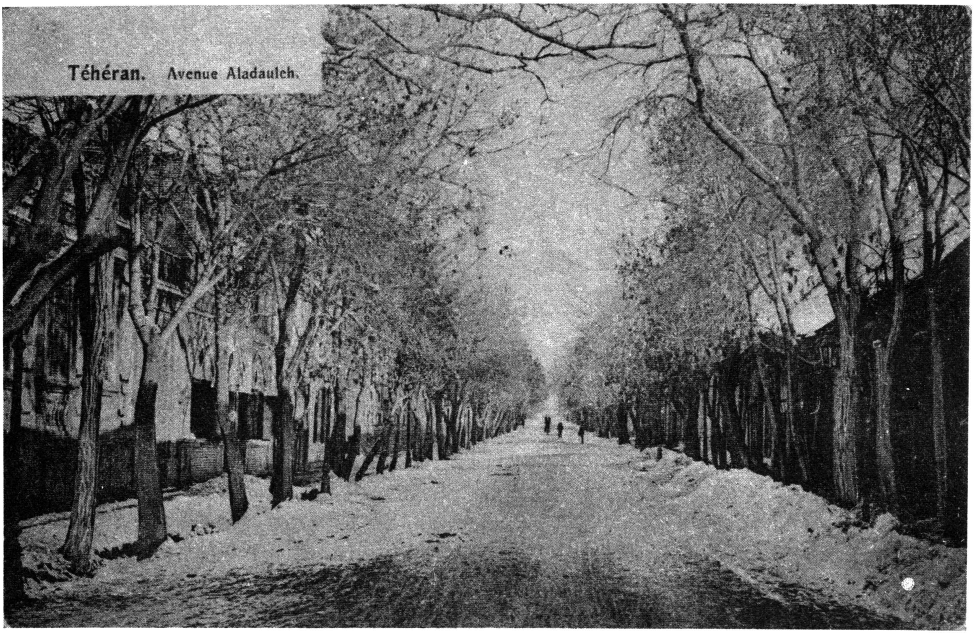
تصویر ۱۳۰

نمایی دیگر از خانهٔ معیرالممالک ـ تهران

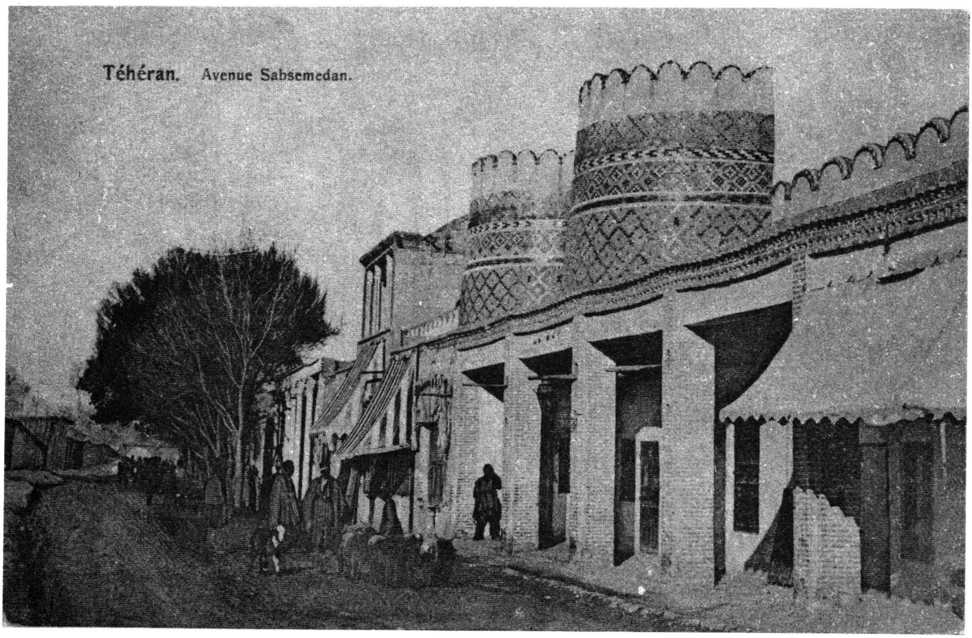
تصویر ۱۳۱

خیابان الماسیه در حالت برف ـ تهران

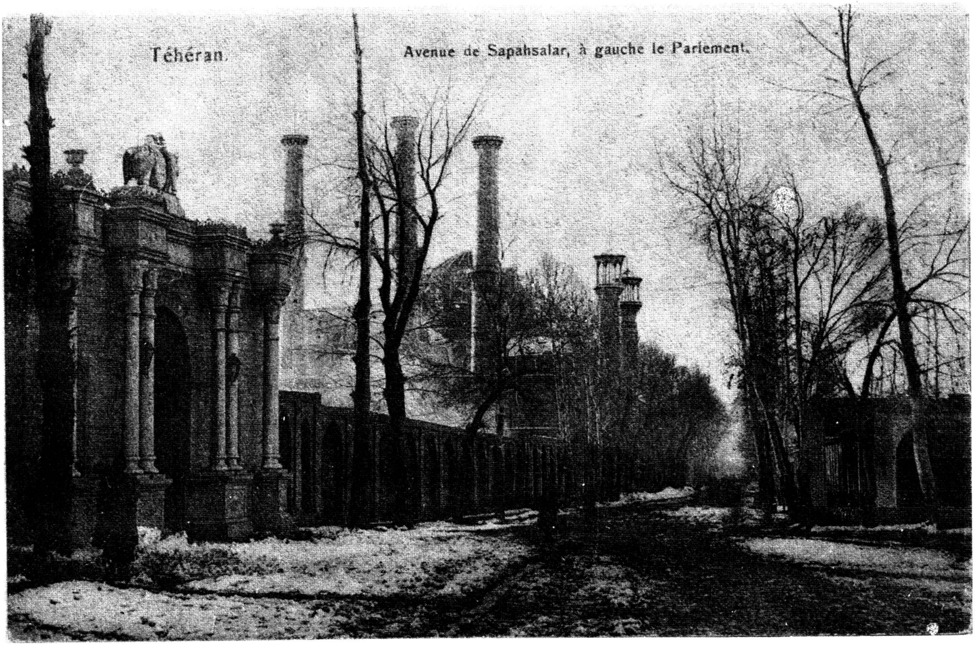
تصویر ۱۳۲

خیابان سعدی کنونی ـ تهران

تصویر ۱۳۳

خیابان سبز میدان ـ تهران

تصویر ۱۳۴
نمای خیابان سپهسالار با قسمتی از سردر بهارستان و مسجد سپهسالار

تصویر ۱۳۵ خیابان ناصری ـ تهران

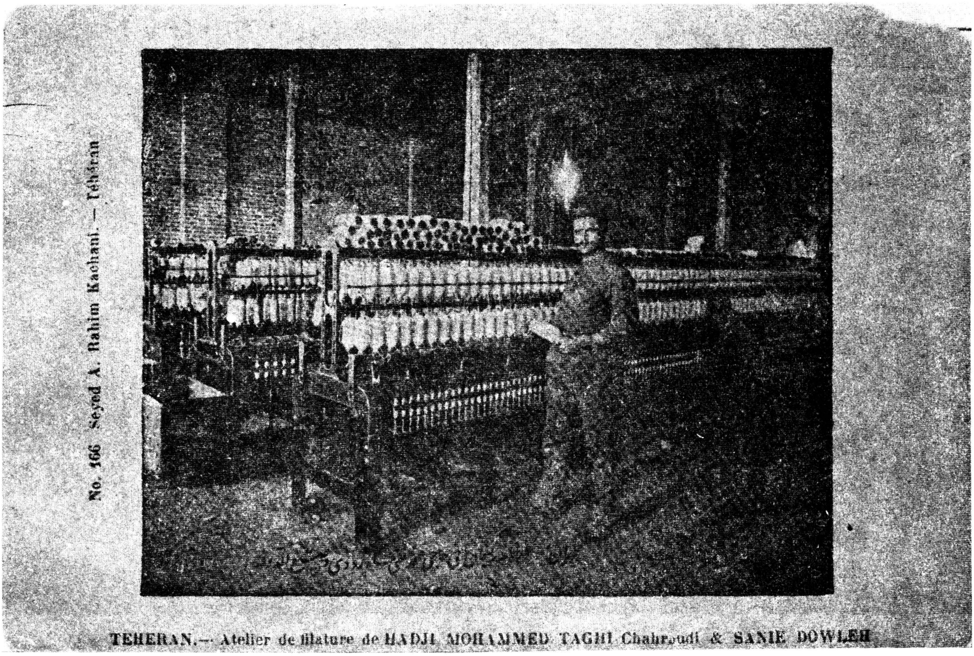
تصویر ۱۳۶

نمایی دیگر از خیابان ناصری ـ تهران

تصویر ۱۳۷

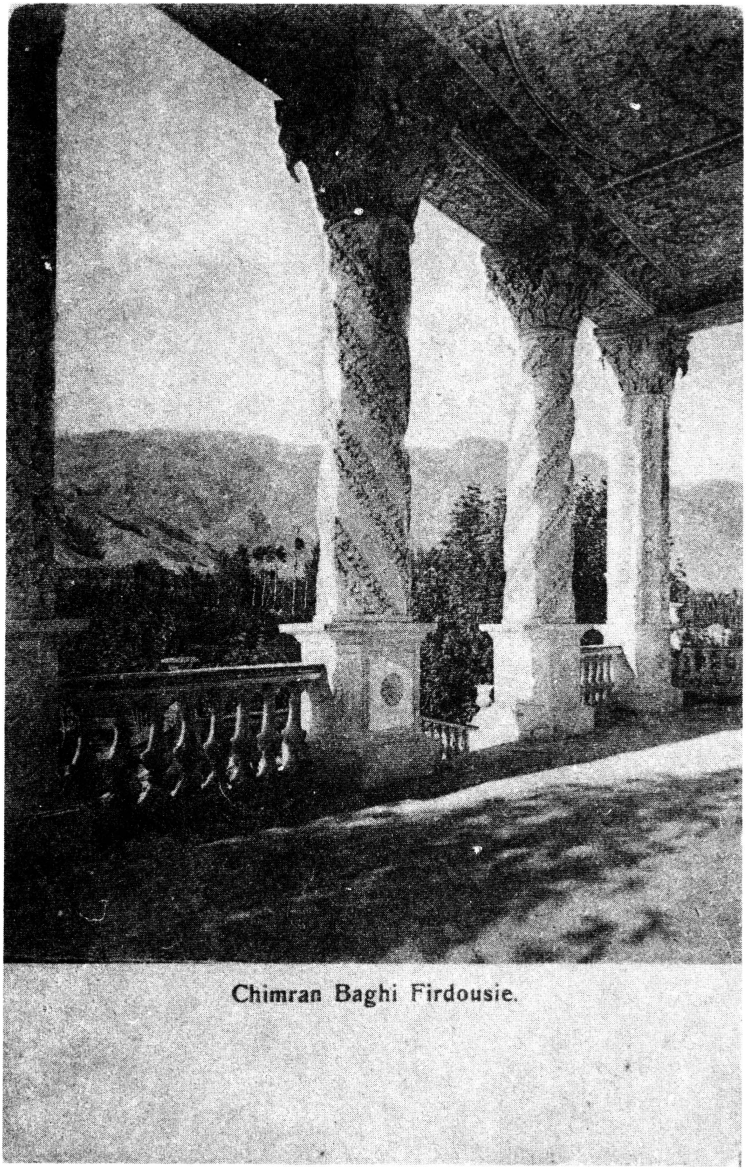
خیابان شاهزاده عبدالعظیم، زمان ورود آقایان از قم

تصویر ۱۳۸

کارخانهٔ ریسمان‌بافی حاجی محمدتقی شاهرودی وصنیع‌الدوله ـ تهران

نمای ایوان بیرونی باغ فردوس

تصویر ۱/ ۱۳۸

زیست و سیمای مردم

تصویر ۱۳۹

آقا سید محمدرضا روضه‌خوان کاشی

تصویر ۱۴۰

عدلیهٔ کاشان (انجمن تجّار کاشان)

تصویر ۱۴۱

شیرینی سازی در ایران

تصویر ۱۴۲

در کردستان، زن های ارامنه و اکراد کتیرا درست می‌کنند

تصویر ۱۴۳

زیست عائله ایرانی

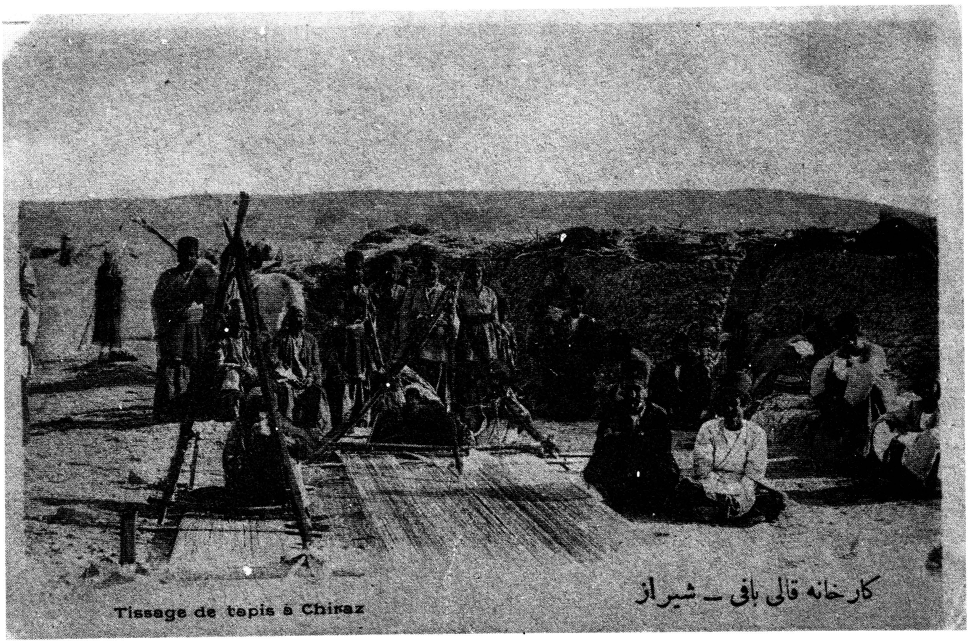
تصویر ۱۴۴

مطرب بازی

تصویر ۱۴۵

کارخانهٔ قالی بافی

تصویر ۱۴۶

کارخانهٔ قالی بافی ـ شیراز

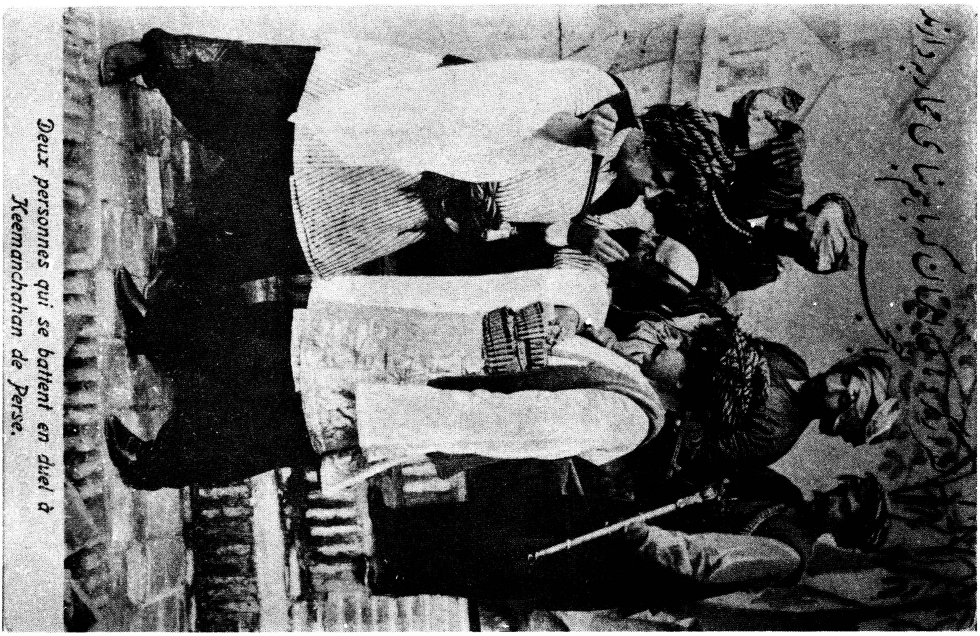
تصویر ۱۴۷

اجزای تعزیه گردان‌های تهران با لباس تعزیه

تصویر ۱۴۸

مسیو نوز و فرنگی ها

تصویر ۱۴۹

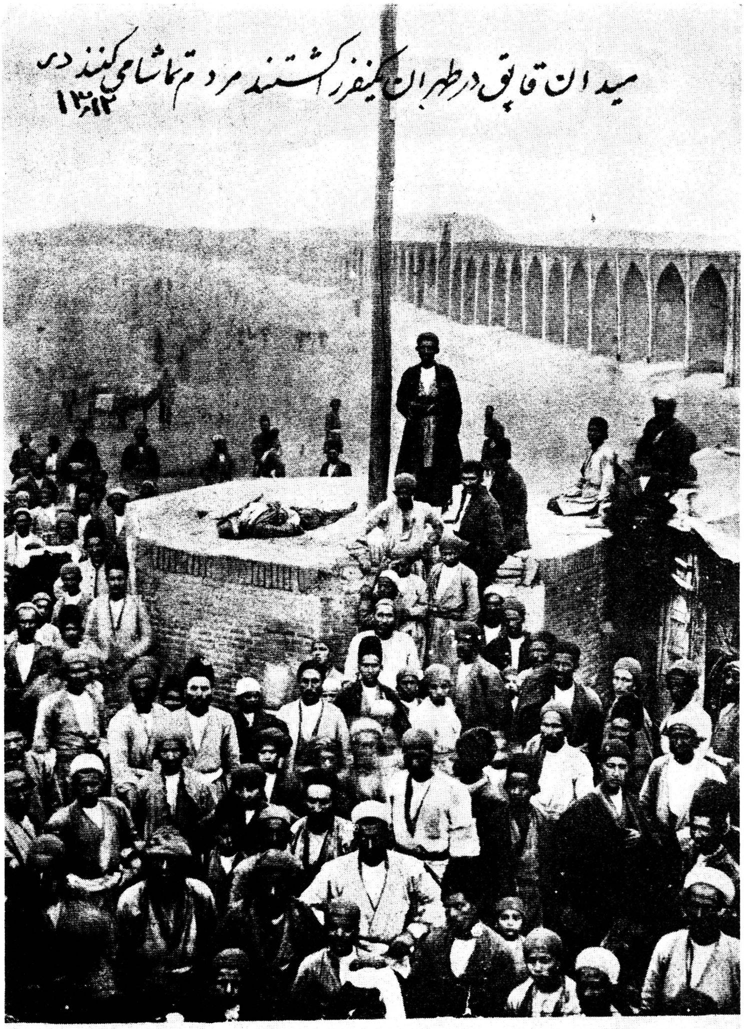
دو نفر از کردهای ایران که با هم بنای محاربه دارند (با خنجر)

تصویر ۱۵۰

گروهی از نوازندگان

میدان قاپق در تهران. یکنفر را کشتند مردم تماشا می‌کنند ـ در ۱۳۱۲

La place de Ghapogh à Téhéran qui ont assassiné une personne par ordre du Chah de Perse en 1896.

تصویر ۱۵۱

زن عرب

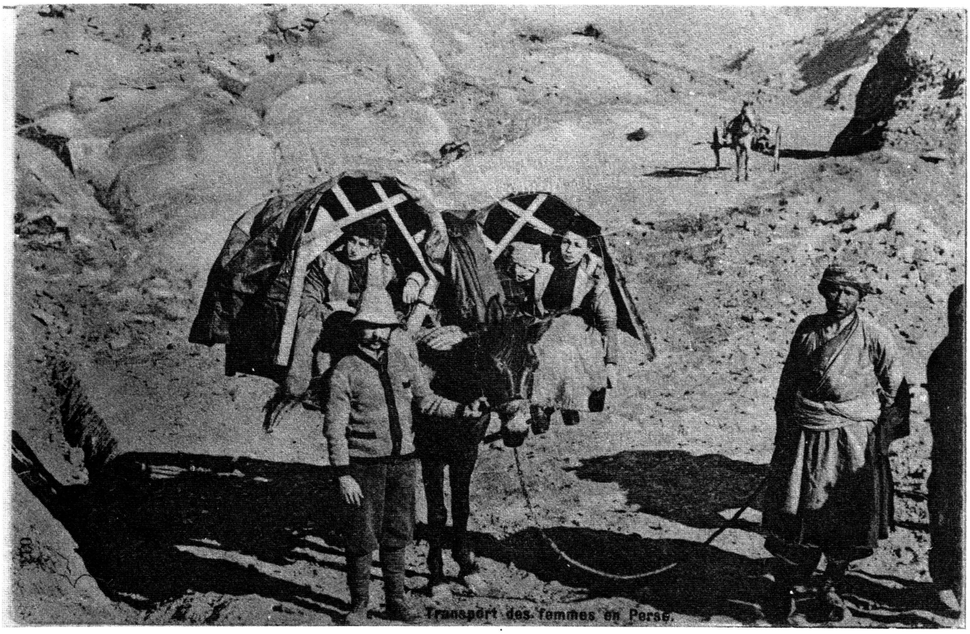

تصویر ۱۵۲

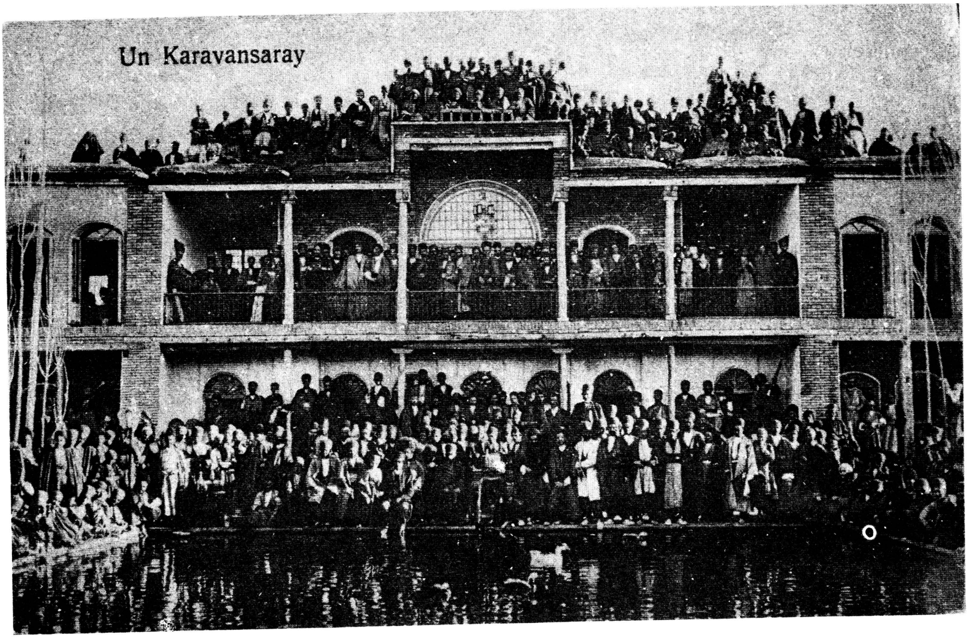
تصویر ۱۵۳

کاروانسرا

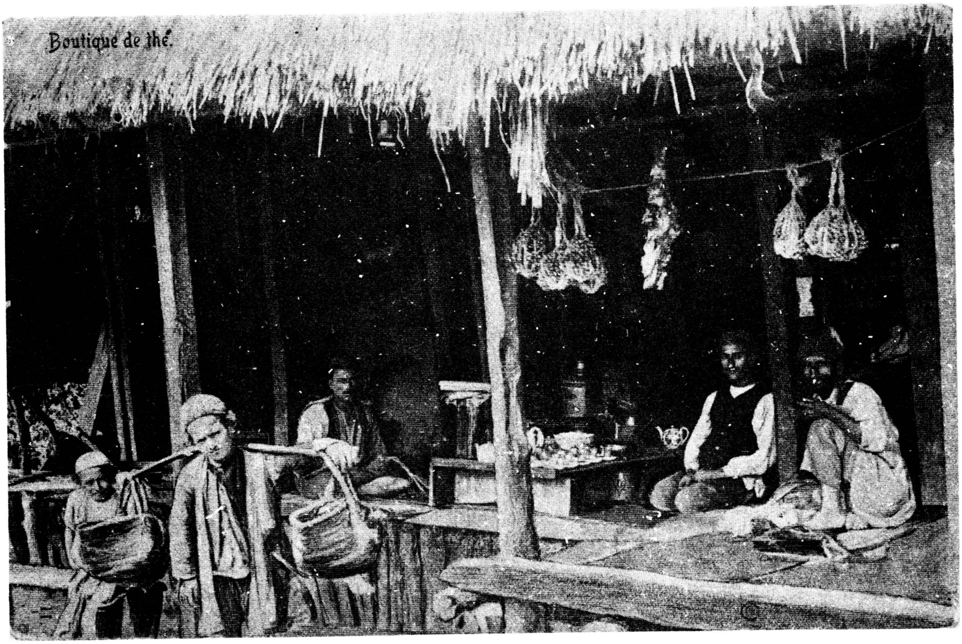
تصویر ۱۵۴

وسیلهٔ سفر زنان در ایران (کجاوه)

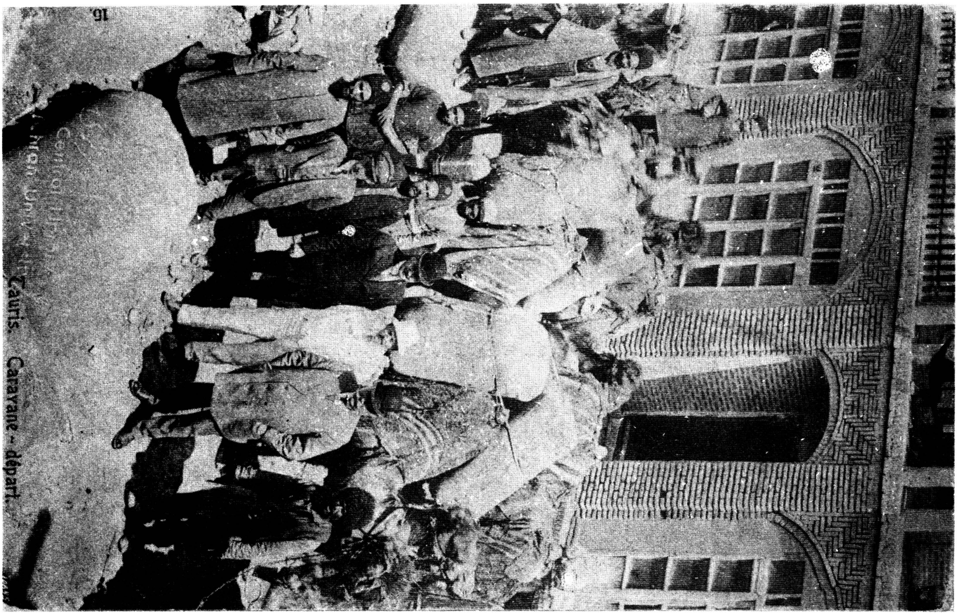
تصویر ۱۵۵

ازدحام مردم در یک کاروانسرا

تصویر ۱۵۶

یک چایخانه

تصویر ۱۵۷

کاروان شتر- تبریز

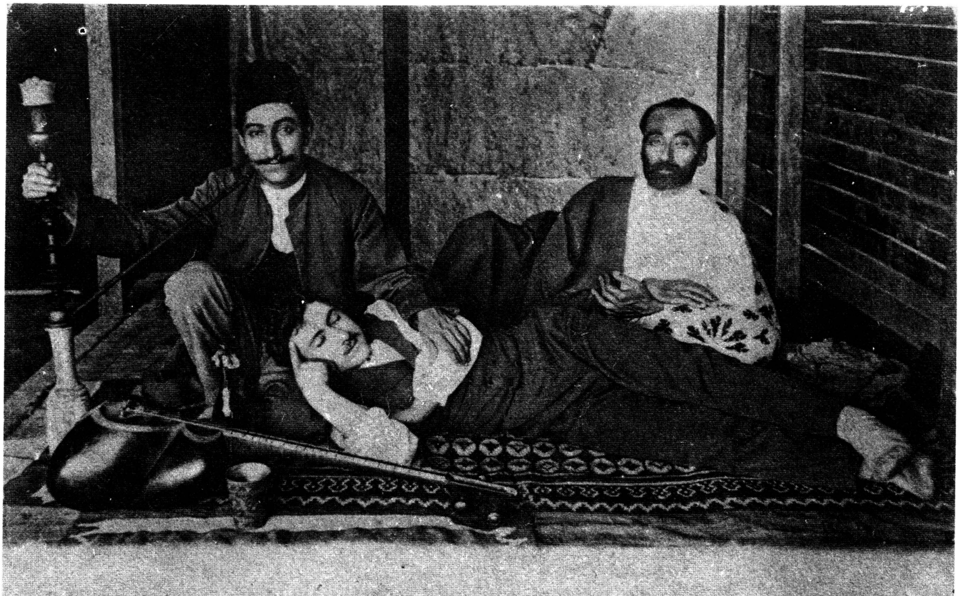
تصویر ۱۵۸

سلمانی ایرانی

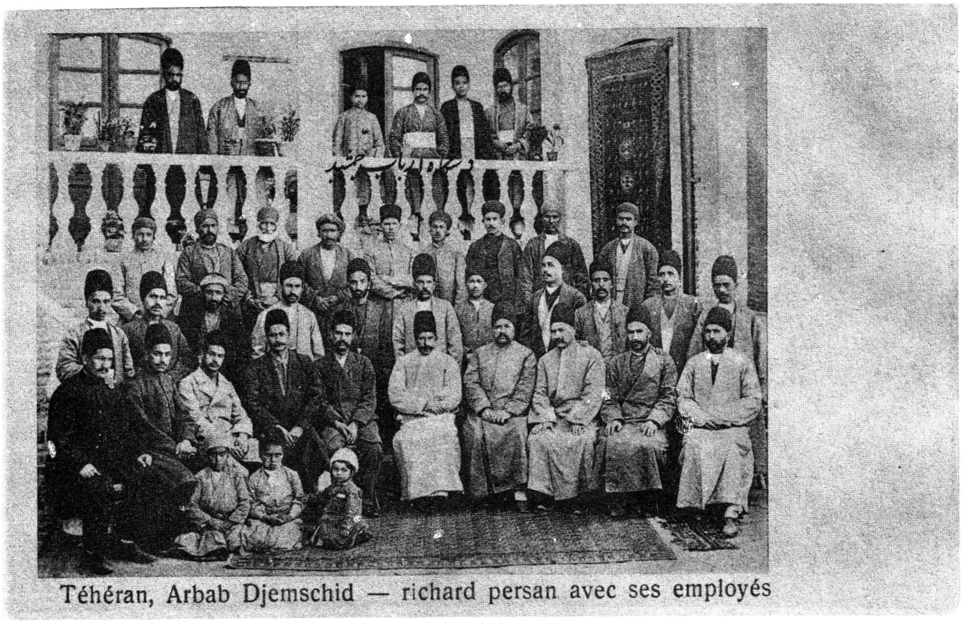
تصویر ۱۵۹

عده‌ای با لباس‌های بومی و کلاه پهلوی

تصویر ۱۶۰

مجلس بزم

تصویر ۱۶۱

دستگاه ارباب جمشید

تصویر ۱۶۲

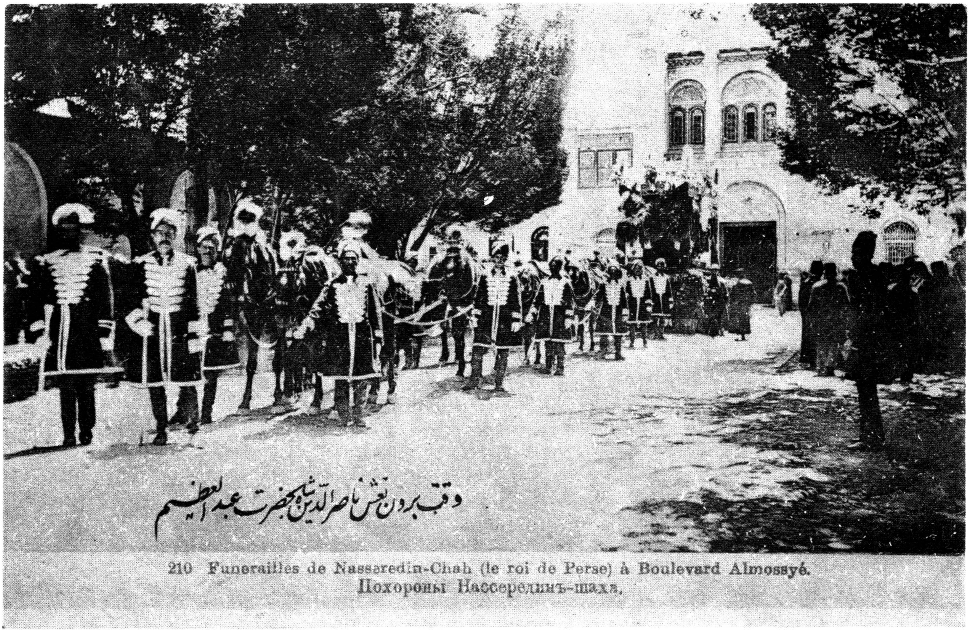
تدارکات یک جشن

تصویر ۱۶۳
جماعت که در افتتاح بانک روس حضور داشتند

تصویر ۱۶۴
کلیسیای یهودی‌ها

تصویر ۱۶۵
وقت بردن نعش ناصرالدین شاه به حضرت عبدالعظیم

تصویر ۱۶۶
موزیکانچی های ایران در مهران

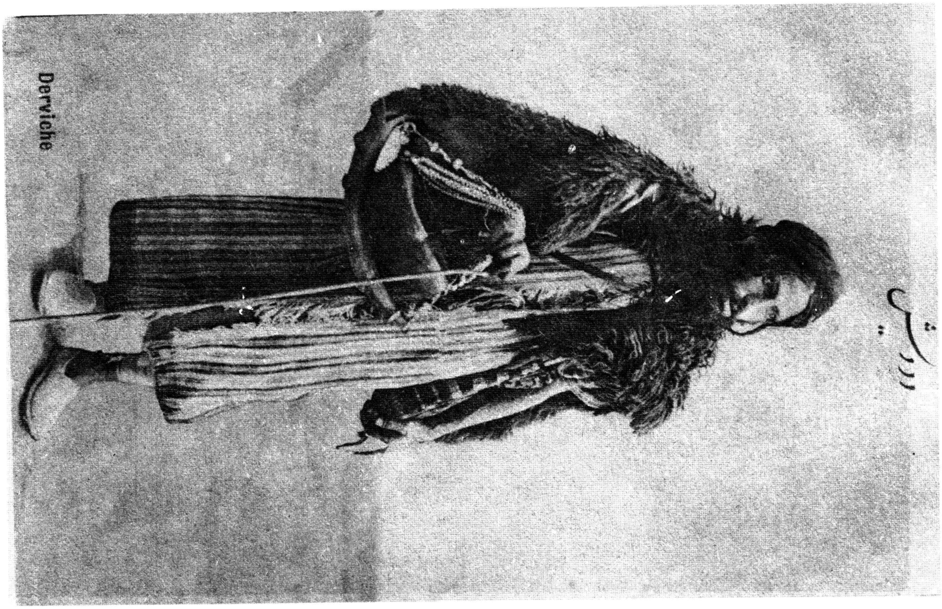
تصویر ۱۶۷

گروهی از درویشان ایرانی

تصویر ۱۶۸

مجمع دراویش

تصویر ۱۶۹

تصویر یک درویش

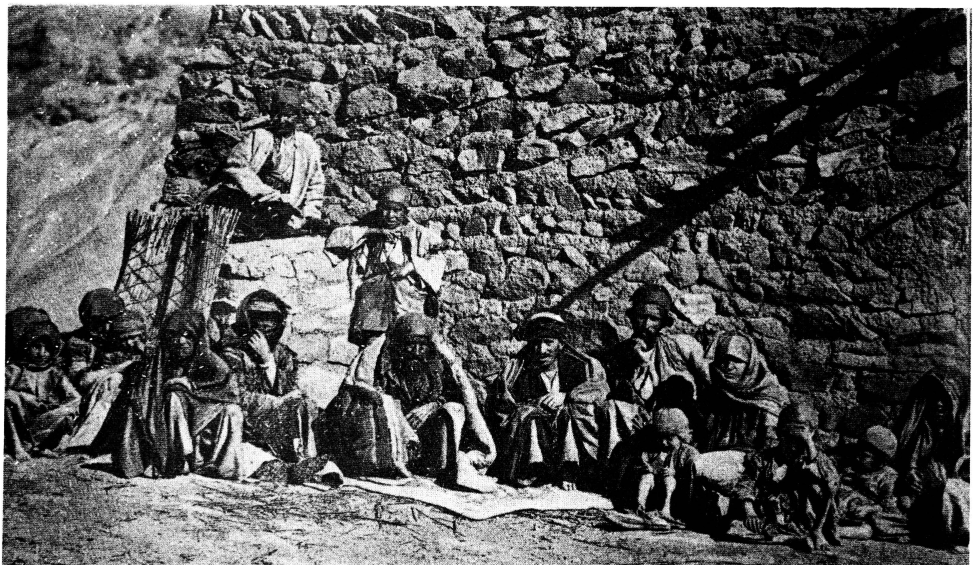
تصویر ۱۷۰

مارگیر

تصویر ۱۷۱

سه بچه مرشد

تصویر ۱۷۲ **گروهی از اکراد**

تصویر ۱۷۳

مجلس امتحان متعلمین مدرسه در حیاط انجمن مقدس

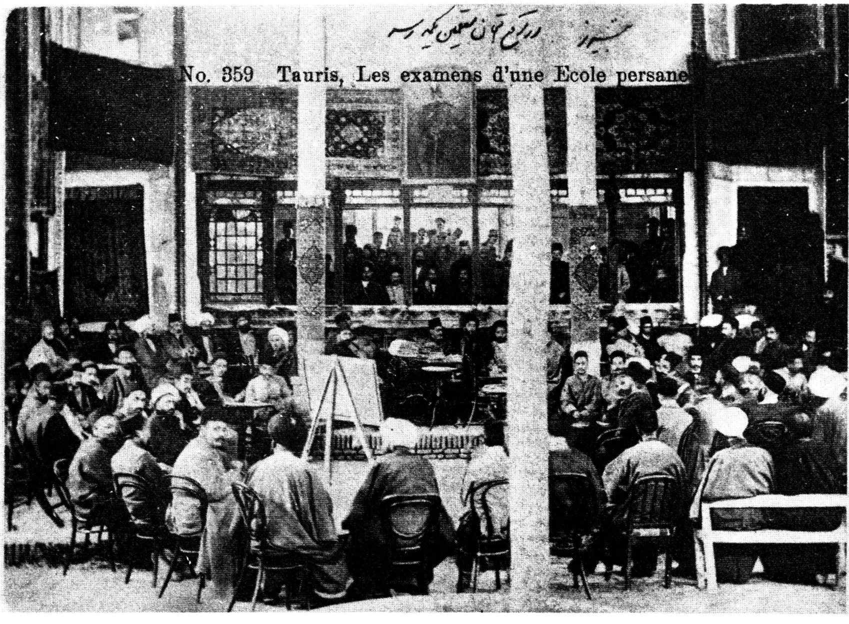

تصویر ۱۷۴

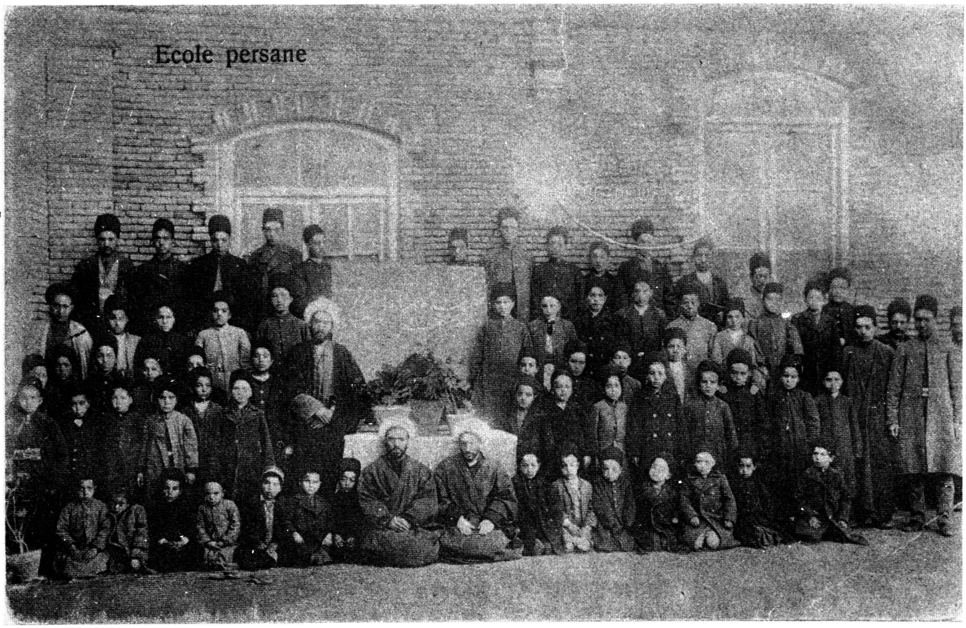
تصویری دیگر از مجلس امتحان متعلمین در حیاط انجمن مقدس

تصویر ۱۷۵
انجمن اتحادیهٔ شاگردان مدارس تبریز و مرحوم شریف‌زاده

تصویر ۱۷۶
موقع امتحان یک مدرسه ـ تبریز

تصویر ۱۷۷

مدرسهٔ رشدیه ـ تبریز

تصویر ۱۷۸

معلم خانه‌های سابق

تصویر ۱۷۹

قزاق‌های دولت ایران

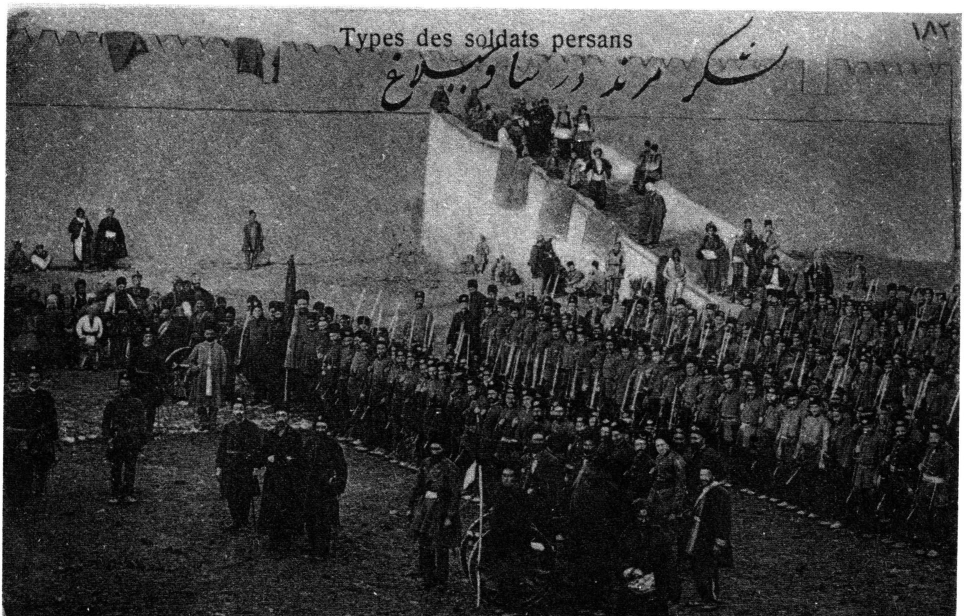
تصویر ۱۸۰

میدان مشق حرکت توپخانه به اردبیل - ۱۳۲۷

تصویر ۱۸۱

لشکری که از ساوجبلاغ به سلدوز می‌رود

تصویر ۱۸۲

لشکر مرند در ساوجبلاغ

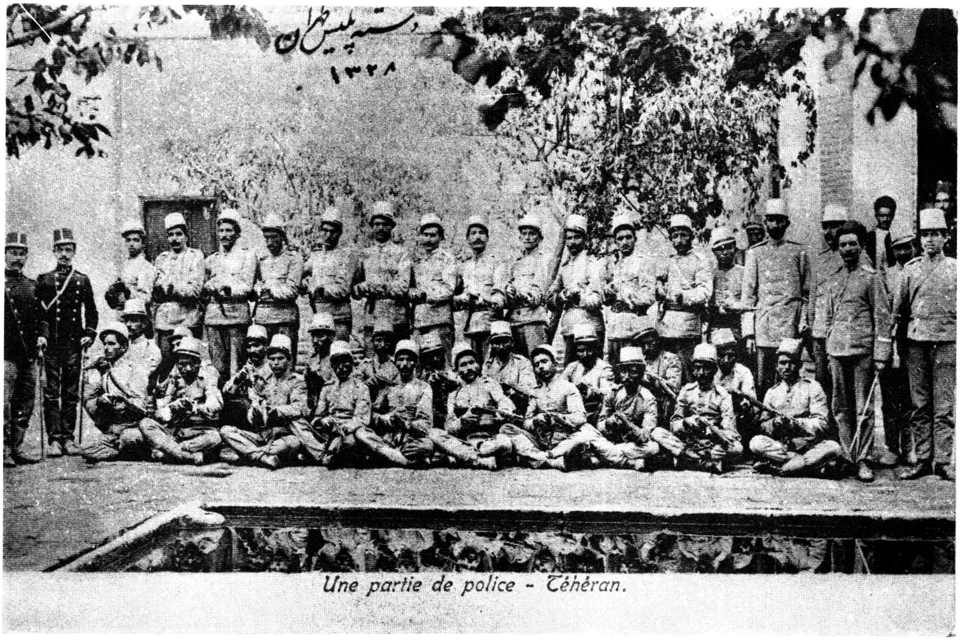
تصویر ۱۸۳

محل اردوی شاطر علی در آذربایجان

تصویر ۱۸۴

سربازان ایرانی

تصویر ۱۸۵ دستهٔ پلیس تهران

تصویر ۱۸۶ صمصام کرد با تفنگداران خود

تصویر ۱۸۷

سربازهای اکراد

تصویر ۱۸۸

آقایان اکراد

تصویر ۱۸۹

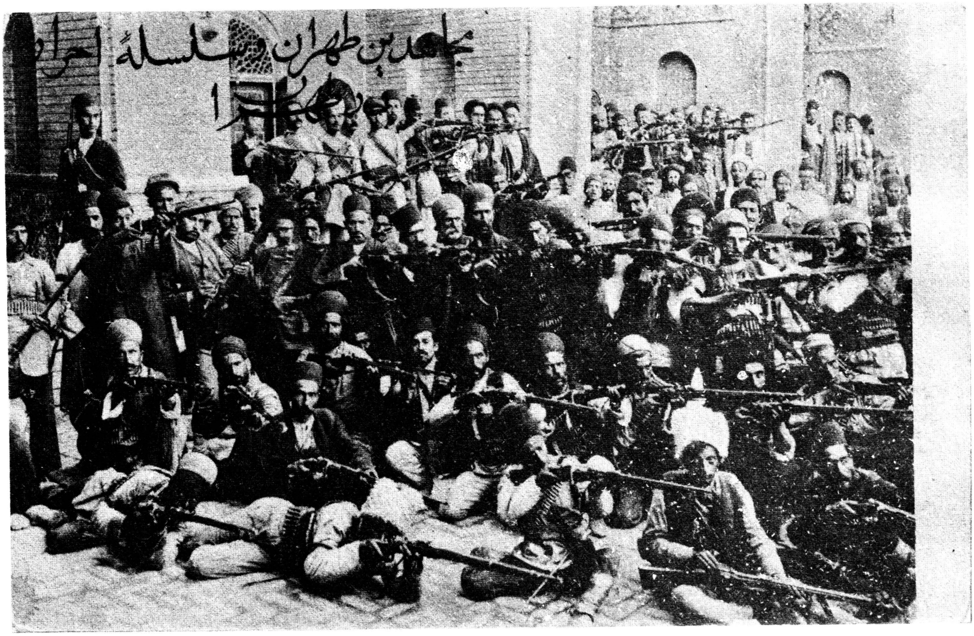
گروهی از افراد ترکمن

سه نفر کرد

تصویر ۱۹۰

الهی

تصویر ۱۹۱

مجاهدین تهران وسلسله احرار در تهران

تصویر ۱۹۲

سلسلهٔ احرار مشروطه‌خواهان تهران

تصویر ۱۹۳

توپچیان ملی آذربایجان

تصویر ۱۹۴

وطن پرستان بختیاری

تصویر ۱۹۵

دستهٔ فدائی ها در میدان مشق دمیر قلیچ

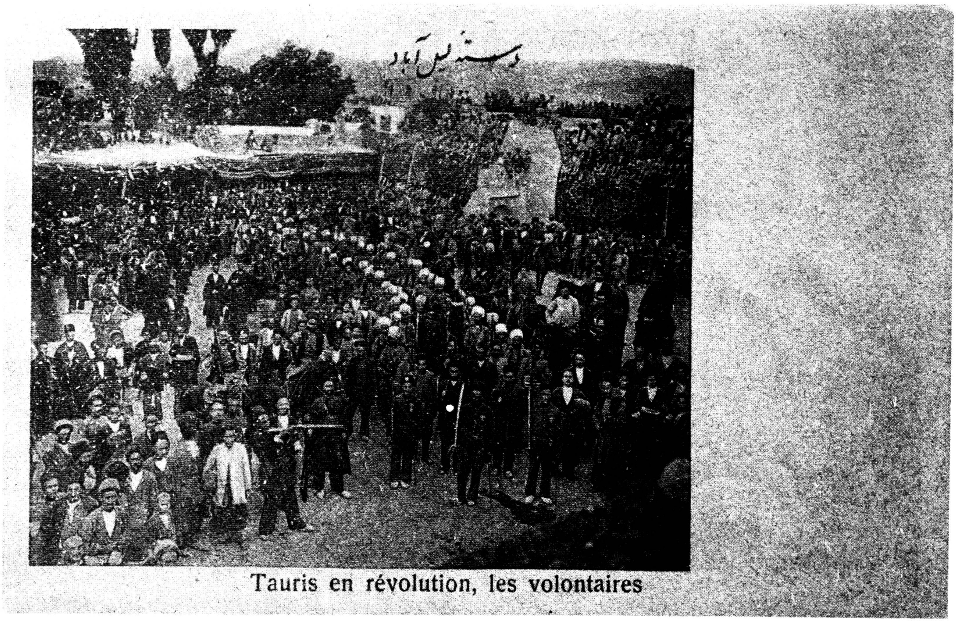
تصویر ۱۹۶

تصویری دیگر از دستهٔ فدائی ها در میدان مشق دمیرقلیچ

تصویر ۱۹۷

دستهٔ مجاهدین دمیرقلیچ در میدان مشق تبریز

تصویر ۱۹۸

دستهٔ لیل‌آباد

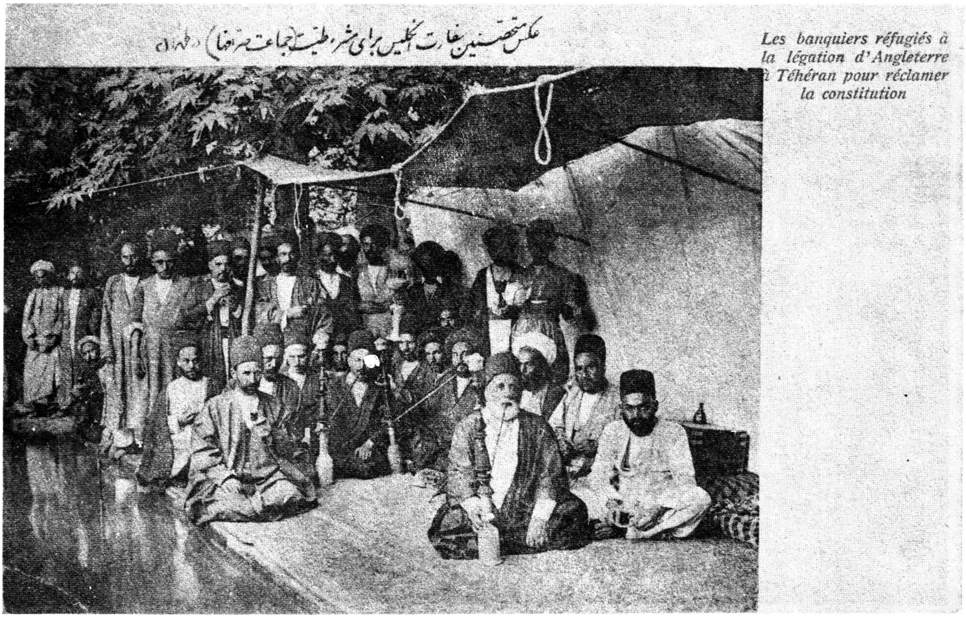
تصویر ۱۹۹

مجاهدین ششکلان

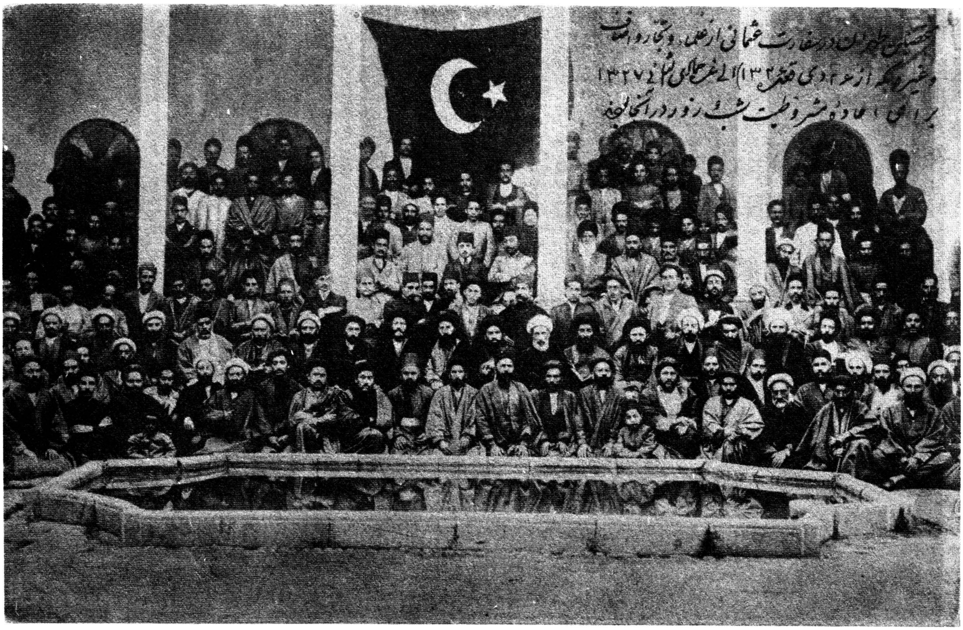

تصویر ۲۰۰

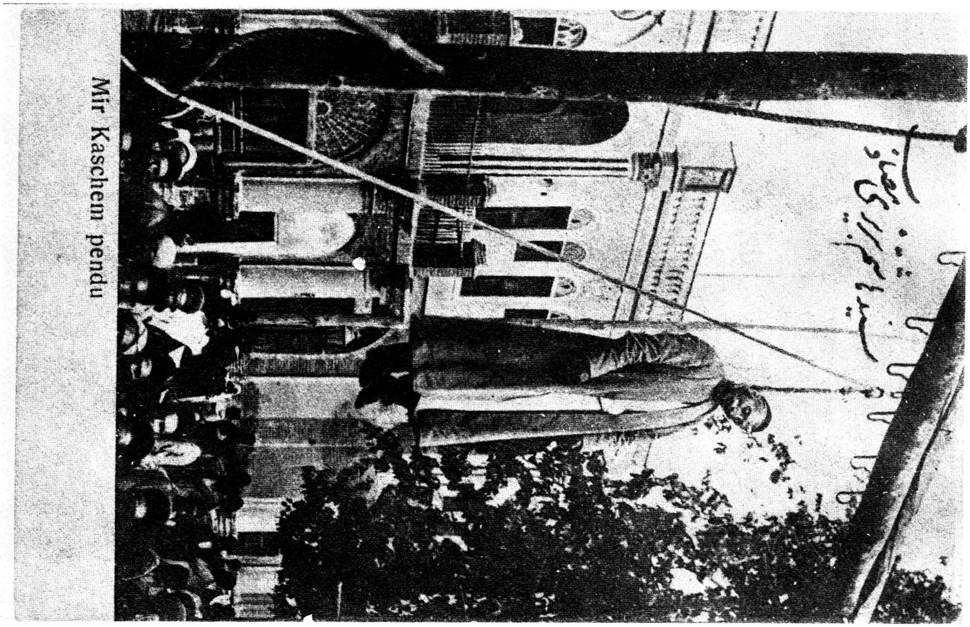
دستهٔ شتربان

تصویر ۲۰۱
متحصنین سفارت انگلیس برای مشروطیت (جماعت صرّاف‌ها در تهران)

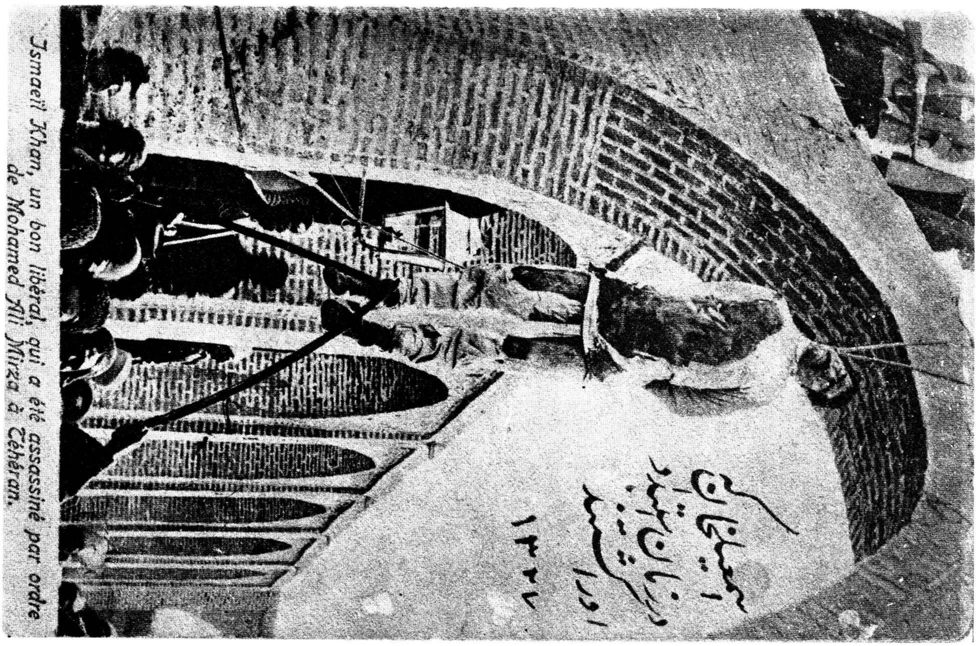

تصویر ۲۰۲
متحصّنین تهران در سفارت عثمانی از علماء و تجار و اصناف و غیره

تصویر ۲۰۳

سید هاشم تبریزی مصلوب

تصویر ۲۰۴

اسماعیل‌خان که در زمان استبداد او را کشتند ــ ۱۳۲۷

تصویر ۲۰۵

موقّرالسلطنه که در زمان مشروطیت او را به دار زدند

تصویر ۲۰۶

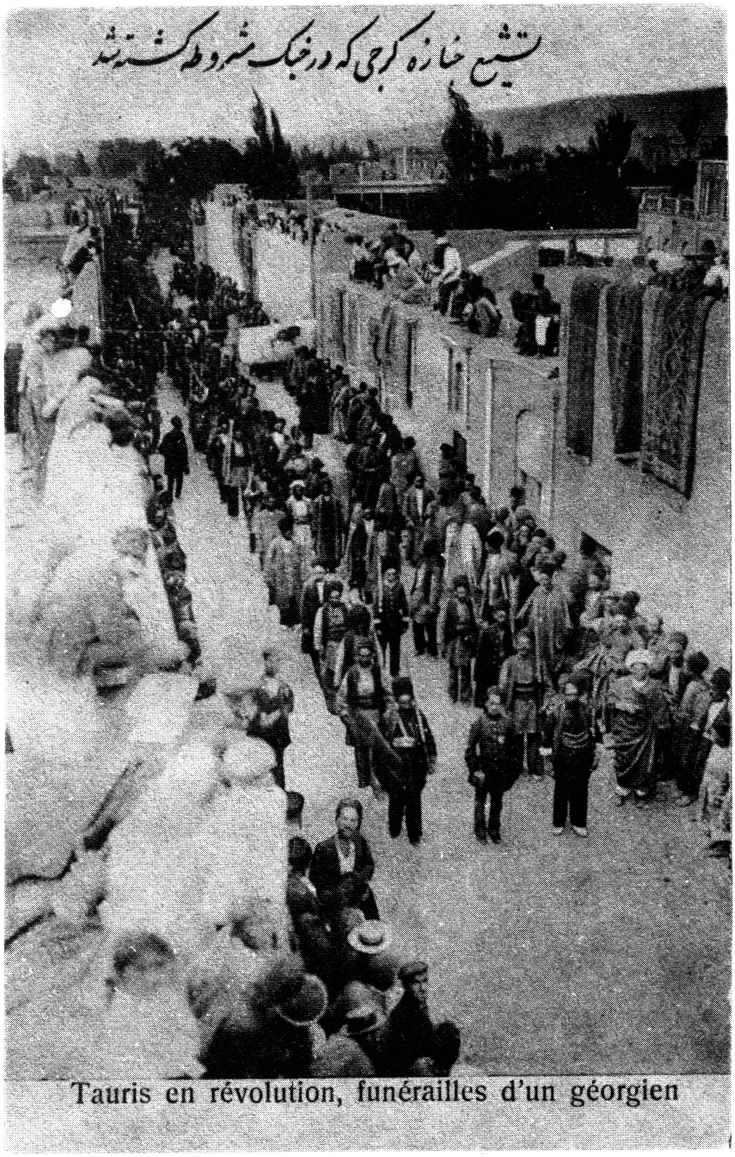
در عدلیهٔ مشروطه اوّل مجازات قتله فریدون پارسی ـ تهران

مجاهدین - تبریز

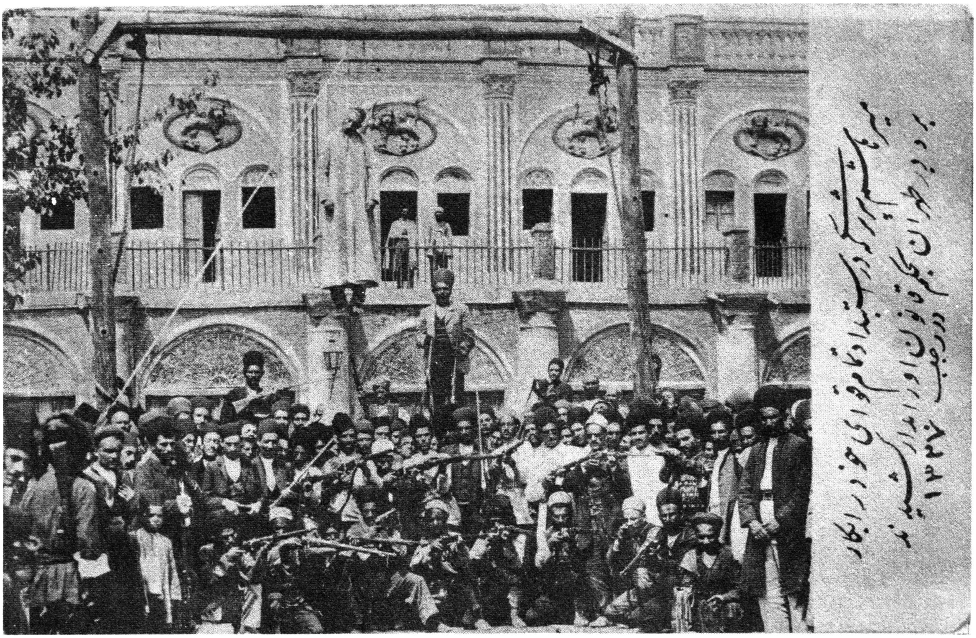
تصویر ۲۰۷

تشییع جنازهٔ گرجی که در جنگ مشروطه کشته شد

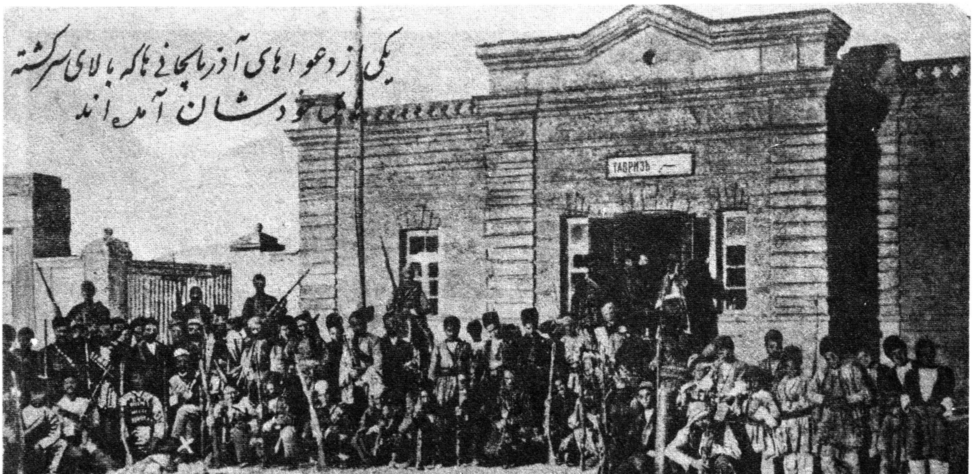

Tauris en révolution, funérailles d'un géorgien

تصویر ۲۰۸

تصویر ۲۰۹
میرهاشم تبریزی که در استبداد تمام قوای خود را بکار برد.

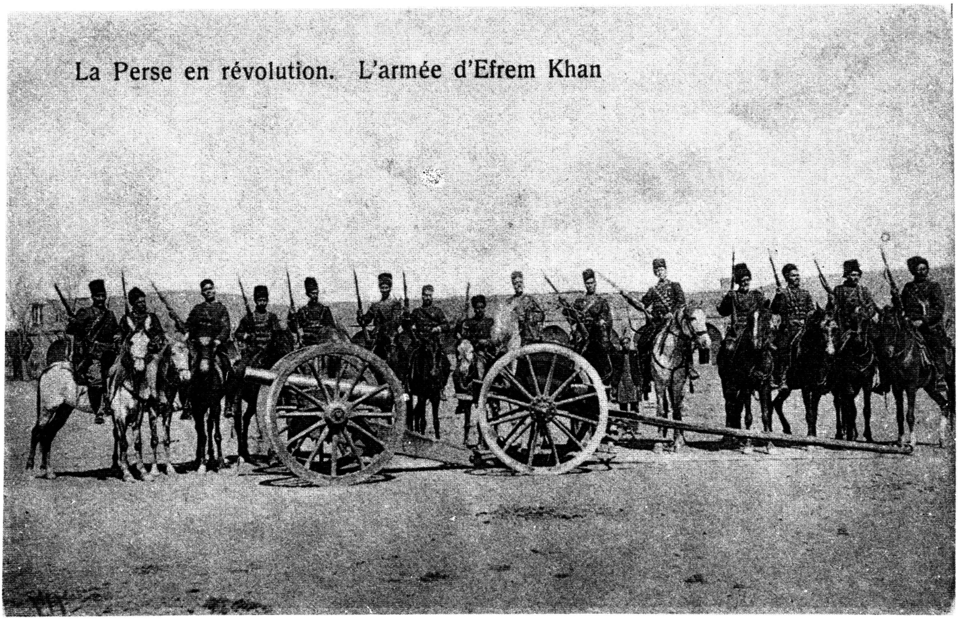

تصویر ۲۱۰
یکی از دعواهای آذربایجانی‌ها که بالای سر کشته‌های خودشان آمده‌اند.

تصویر ۲۱۱

ورود حضرات سردار ملی و سالار ملی در تهران ـ در سنهٔ ۱۳۲۸

تصویر ۲۱۲

عده‌ای از توپچی های یپرم‌خان

تصویر ۲۱۳
معزالسلطان رشتی و آقا میرزا علی محمدخان تبریزی و مجاهدین قفقاز

تصویر ۲۱۴
تبریز ـ اجتماع اهالی در عالی‌قاپو که به جهت مشروطه مذاکرات می‌کنند.

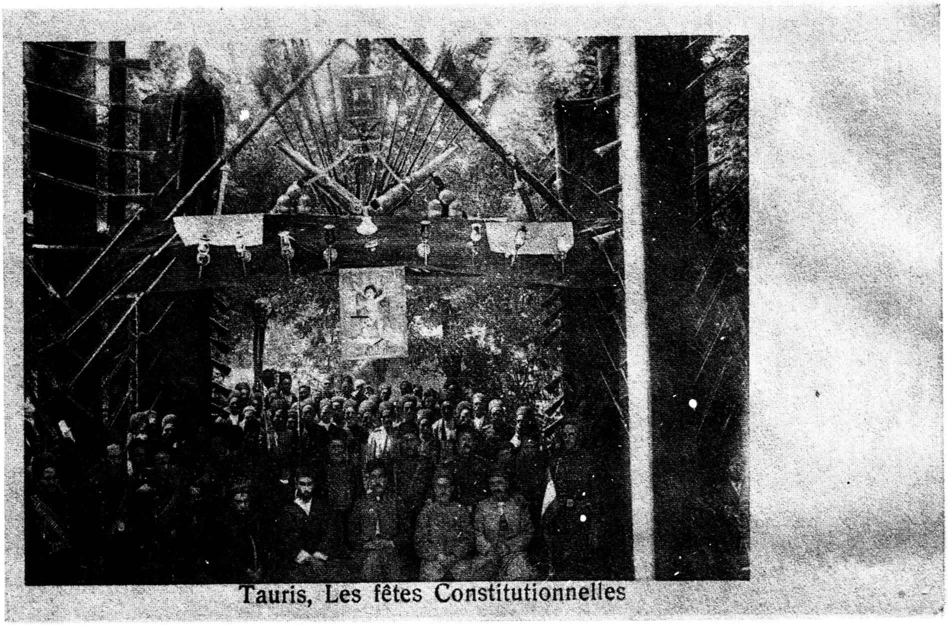
تصویر ۲۱۵

تبریز در بلوای ۲۶ ـ باقرخان سالار با جمعیت خود

تصویر ۲۱۶

حیاط مسجد صاحب‌الامر

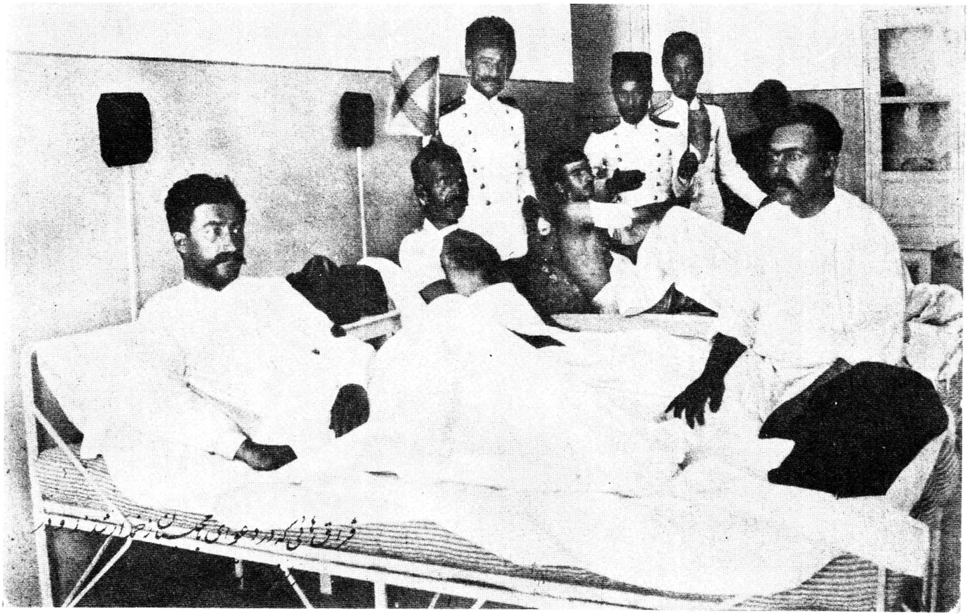
تصویر ۲۱۷

مجلس جشن به مناسبت مشروطه

تصویر ۲۱۸

قهوه‌خانه متحصنین سفارت عثمانی - ۲۷ ذیقعدهٔ ۱۳۲۶

تصویر ۲۱۹
قزاق‌هائی که در دعوای با مجلسیان زخمدار شدند و در مریضخانه هستند.

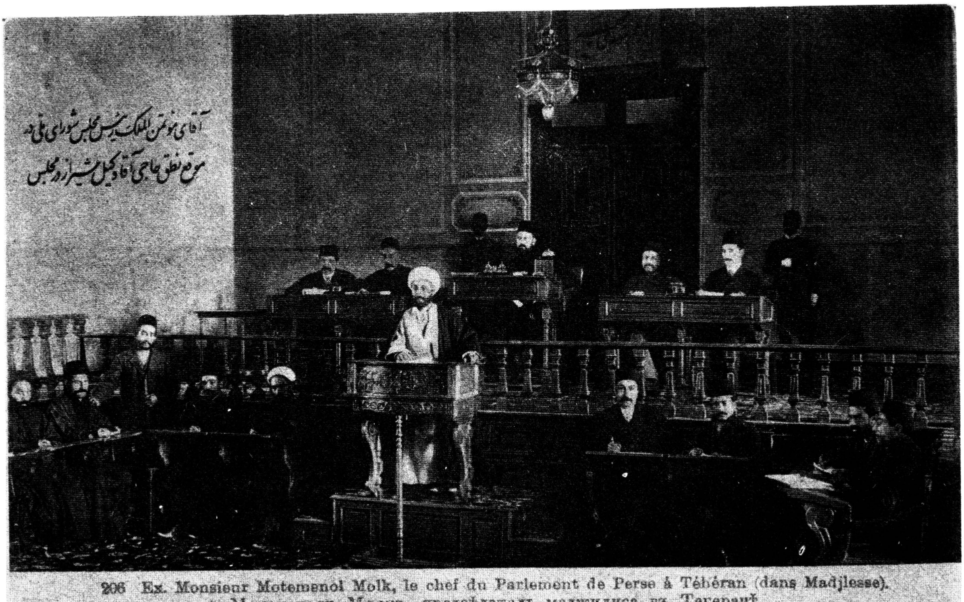
211 Le portrait du roi détrôné de la Perse à illumination au parlement au lieu de lui-même.
Портретъ шаха, низведеннаго съ престола въ парламентъ.

تصویر ۲۲۰ روزی که عکس محمدعلی شاه را به مجلس مقدس به عوض خود شاه می‌بردند

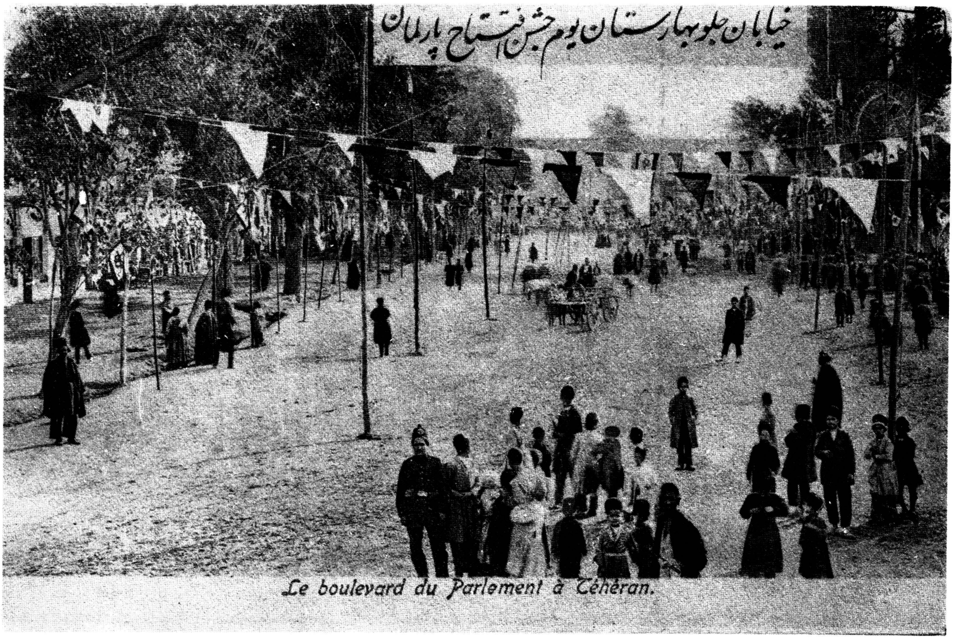
تصویر ۲۲۱

ذکاءالملک رئیس مجلس شورای ملی

تصویر ۲۲۲

آقای مؤتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی

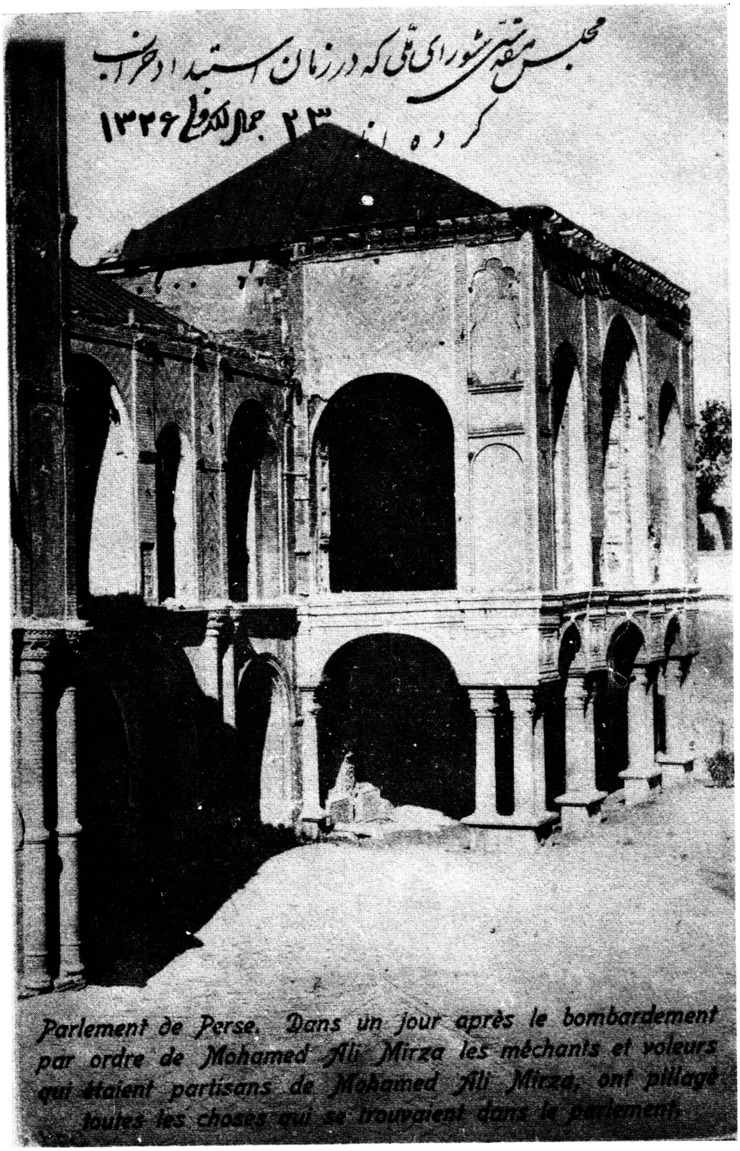

تصویر ۲۲۳ خیابان جلو بهارستان یوم جشن افتتاح پارلمان

تصویر ۲۲۴ مجلس شورای ملی زمان جشن ـ دورهٔ دوم ۱۳۲۷

مجلس مقدس شورای ملی که در زمان استبداد خراب کرده‌اند

تصویر ۲۲۵

رجال ـ مشروطه ـ مناظر

تصویر ۲۲۶

مظفرالدین شاه با گروهی از ملتزمان

ناصرالدین شاه با گروهی از ملتزمین

تصویر ۲۲۷

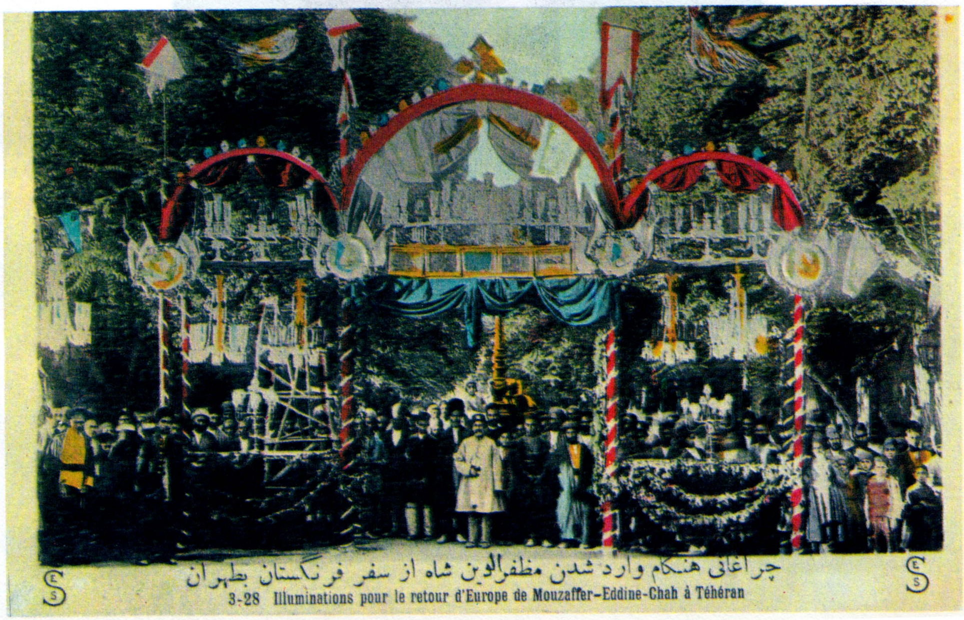
میرزا علی اصغرخان اتابک مقتول

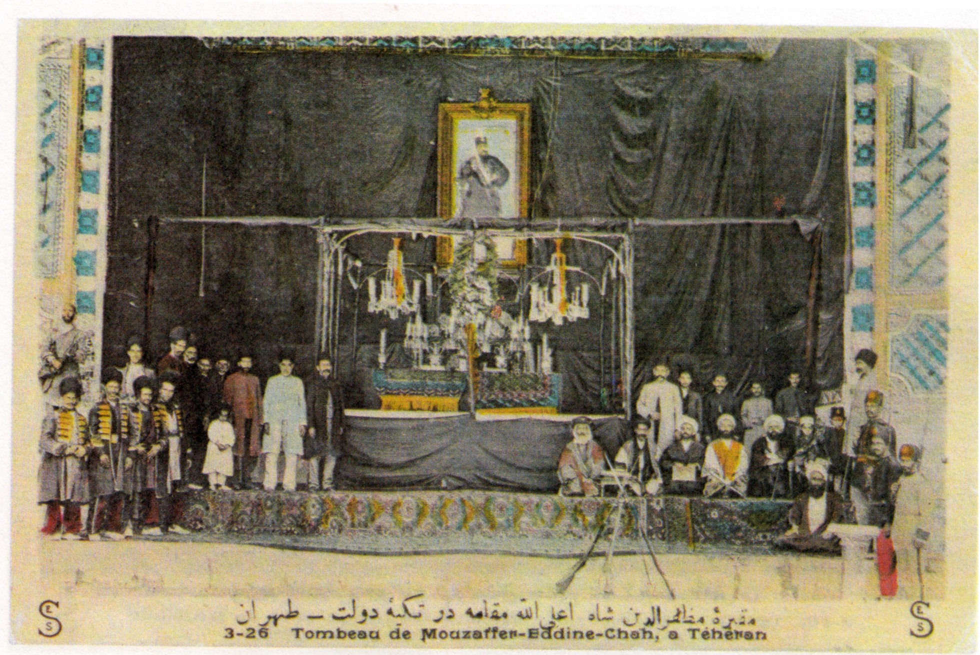
تصویر ۲۲۸

تصویر ۲۲۹
کشته شدن مسلمانان در بادکوبه و آمدن قونسول ایران سر نعش آنها

تصویر ۲۳۰
چراغانی هنگام وارد شدن مظفرالدین شاه از سفر فرنگستان به تهران

تصویر ۲۳۱ مقبرهٔ مظفرالدین شاه در تکیهٔ دولت ـ تهران

تصویر ۲۳۲ جشن ملی سال دوّم مشروطیت توسط انجمن پارسیان

تصویر ۲۳۳ دستهٔ ژاندارم در باغ بهارستان ـ جشن ۱۳۲۷، تهران.

تصویر ۲۳۴ سربازان ملی تبریز

تصویر ۲۳۵ ورود جناب آقا سید عبدالله مجتهد به تهران

تصویر ۲۳۶ جشن ملی سال دوّم مشروطیت و آمدن شاگردان مدارس درجلوخان مجلس

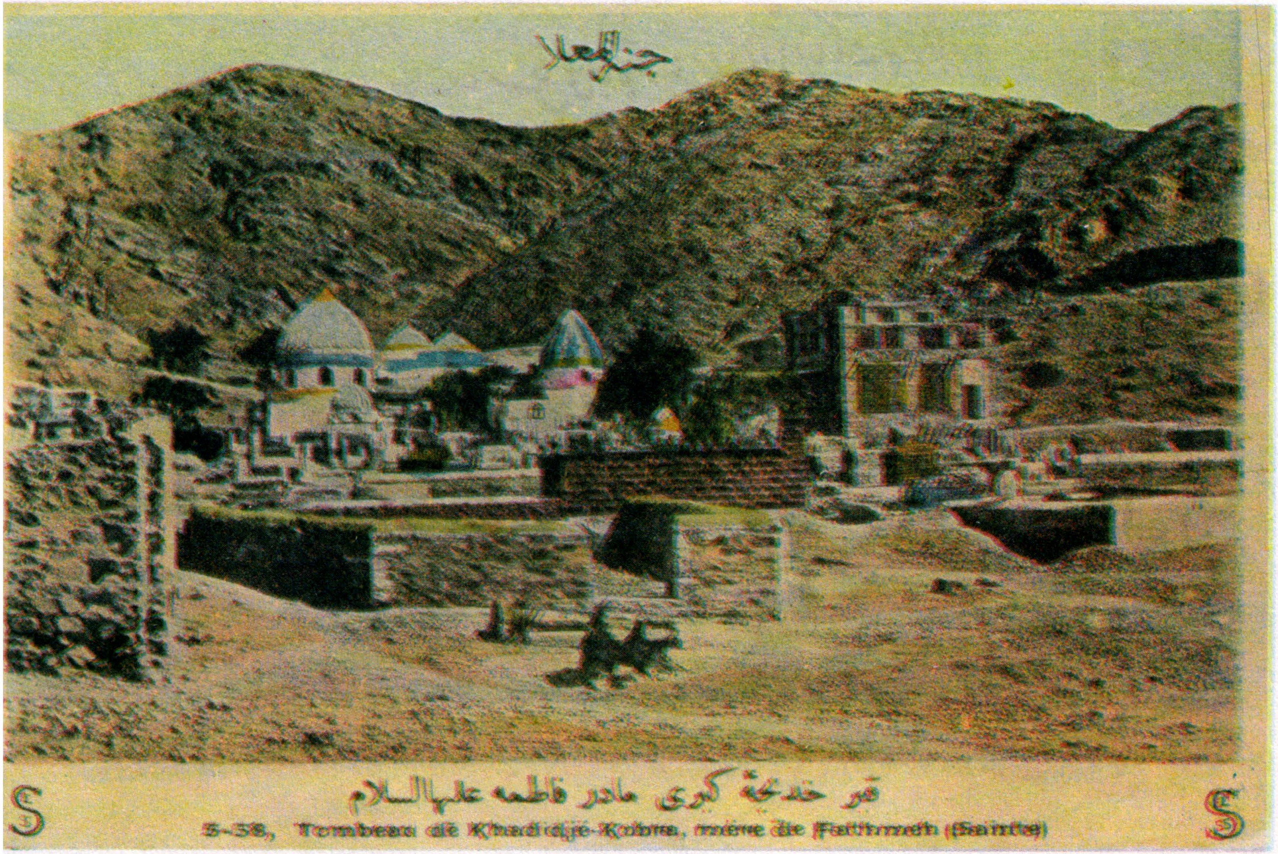

تصویر ۲۳۷ عکس روز چهلم وفات عباس آقای مجاهد آذربایجانی قاتل اتابک

تصویر ۲۳۸

روز چهلم وفات عباس آقای مجاهد آذربایجانی قاتل اتابک

تصویر ۲۳۹ جنة المعلا (قبر خدیجهٔ کبری مادر فاطمه علیها السلام)

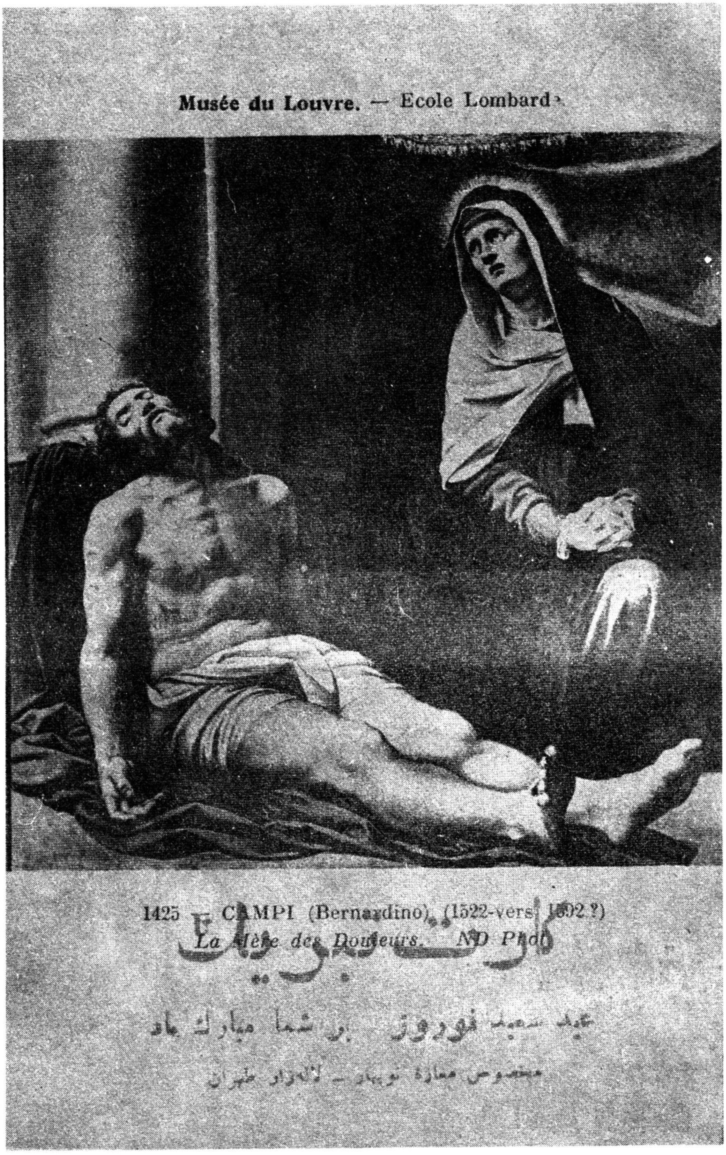
تصویر ۲۴۵

بقعهٔ شاهزاده حسین ـ قزوین

تصویر ۲۴۱ استخر عمارت سلطانی و حرم سلطنتی ـ تهران

کارت‌های تبریک و نمونه‌هایی از مهر فروشگاه‌های کارت‌پستال در تهران

Musée du Louvre. — Ecole Lombarde
1425 — CAMPI (Bernardino), (1522-vers 1592 ?)
La Mère des Douleurs. ND Phot.
کارت تبریک
عید سعید نوروز بر شما مبارک باد
مخصوص مغازه نوبهار – لاله‌زار طهران

Musée du Louvre. — Ecole de Cologne (xve siècle).

COLOGNE

کارت تبریک

Maître inconnu, désigné sous le nom de « Maître de Saint-Barthélemy » travaillant à Cologne vers 1490-1500.

1407 — *Le Christ descendu de Croix.* — *ND. Phot.*

عید سعید نوروز بر شما مبارک باد

مخصوص مغازه نوبهار – لاله‌زار طهران

Musée du Louvre. — Ecole Vénitienne.

Paolo CALIARI, dit Paul Véronèse (1528-1588).

1424 — *Suzanne et les Vieillards.* — *ND. Phot.*

کارت تبریک

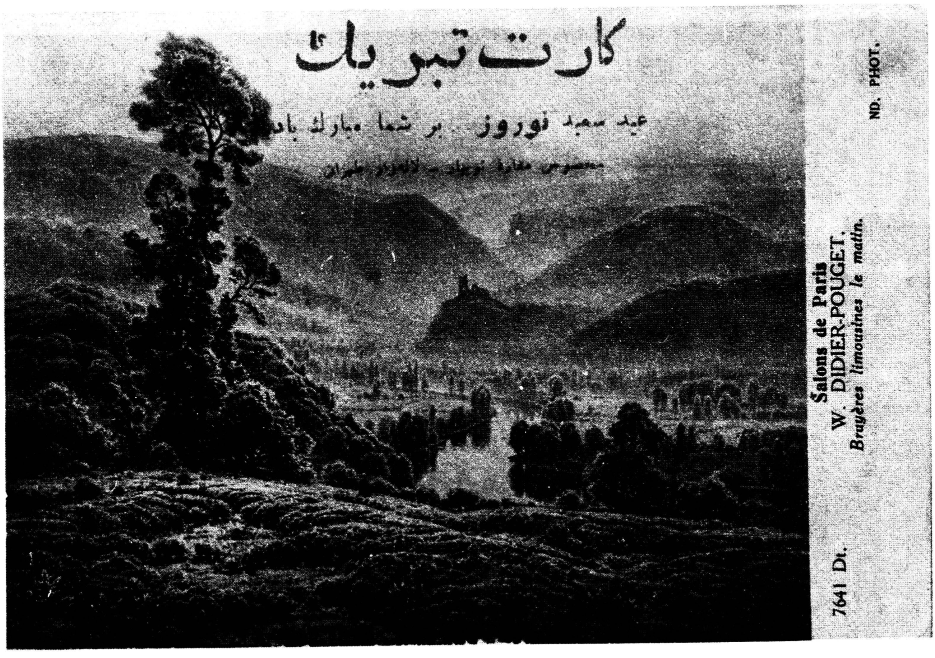
عید سعید نوروز بر شما مبارک باد

مخصوص مغازه نوبهار – لاله‌زار طهران

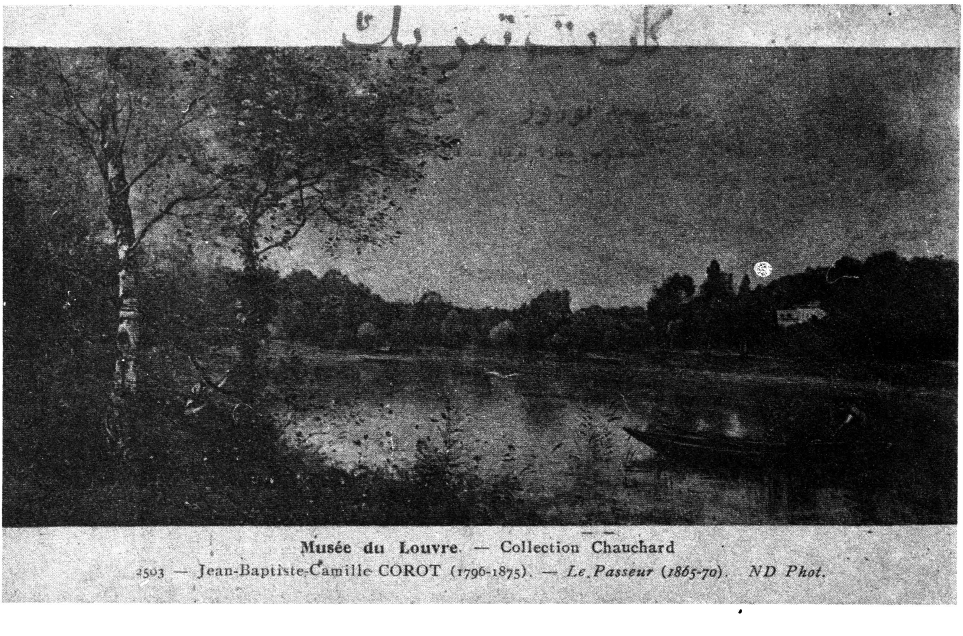

کارت تبریک
عید سعید نوروز ... بر شما مبارک باد
Musée de Versailles
1640 — VERNET (Emile-Jean-Horace) (1789-1863)
Prise de la Smala d'Abd-el-Kader, à Taguin, par le Duc d'Aumale, le 16 Mai 1843. ND Phot.

HERINGSDORF, STRANDBILD

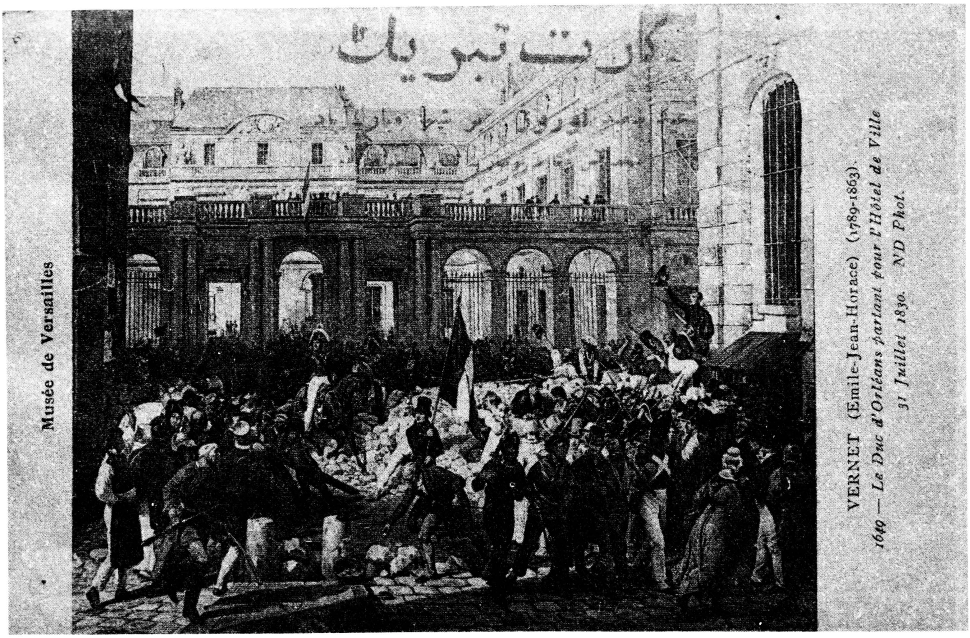

کارت تبریک
Salons de Paris
Dt. A. RIGOLOT. — Lever de Lune à Fontaine-sur-Somme.
عید سعید نوروز بر شما مبارك باد
مخصوص مغازه نوبهار ـ لاله‌زار طهران
ND. PHOT.

کارت تبریک
عید سعید نوروز بر شما مبارك باد
مخصوص مغازه نوبهار ـ لاله‌زار طهران
Salons de Paris
W. DIDIER-POUGET.
Bruyères limousines le matin.
7641 Dt.
ND. PHOT.

عید سعید نوروز بر شما مبارک باد
GUERRE AÉRIENNE — BRABANT-LE-ROI (Meuse) - Un Engin des assassins Boches
Descendu le 21 Février 1916, à 20 h. 47, par la Section des Auto-Canons de Revigny
Débris du Zeppelin L. Z. 77
AERIAL WAR — BRABANT-LE-ROI (Meuse) - German murderers' Craft
Brought down on the 21st of February 1916 at 20.47 by the Auto-Canons Section of Revigny
What is left of the Zeppelin L. Z. 77
Visé, Paris

Musée du Louvre — Collection Chauchard
2503 — Jean-Baptiste-Camille COROT (1796-1875). — Le Passeur (1865-70). ND Phot.

کارت تبریک
Musée du Louvre. — Ecole Française.
2426 bis — Jean-François MILLET. — L'Angelus. ND. Phot.

کارت تبریک
Musée de Versailles
VERNET (Émile-Jean-Horace) (1789-1863).
1649 — Le Duc d'Orléans partant pour l'Hôtel de Ville
31 Juillet 1830. ND Phot.

فهرست کارهات

۱ حجة‌الاسلام حاجی میرزا حسن شیرازی که استعمال تنباکو را موقةً در زمان انحصار منع فرمودند. (این عکس منسوب به میرزای شیرازی است، مراجعه کنید به ریحانة الادب مدرس تبریزی زیر احوال میرزای شیرازی «مؤلف»).

۲ حضرات سردار ملّی وسالار ملّی در عمارت وزیر مخصوص تهران.

۳ حجة‌الاسلام آقا سید علی آقا یزدی، اوّل کسی که در تهران برای اعادهٔ مشروطیت علناً اظهار فرموده است.

٤ حجة‌الاسلام آقا میرزا سید محمد طباطبایی، اوّل کسی که اقدام برای مشروطیت ایران فرمود.

۵ جناب مستطاب شریعتمدار، مروج الاحکام، فاخرالاسلام، فدائی حقیقی اسلام آقا سیّد جمال‌الدین واعظ سلمه الله.

٦ حاجی ملک‌المتکلمین واعظ که برای مشروطهٔ ایران منتهای نطق‌های مهیّج را می‌کرد و مردم را متذکر به حقوق خود می‌نمود. به حکم استبداد او را کشتند.

۷ ستارخان و باقرخان اولین سرکرده‌های حرّیت در آذربایجان با جمعی از فدائیان.

۸ مسیو یپرم با چهار نفر دیگر از مجاهدین.
طرفین عکس با خط قرمز نوشته شده: یادگار رولوسیون ایران ۱۳۲۷ - زنده‌باد مشروطهٔ ایران

۹ حضرت سپه‌دار اعظم وزیر جنگ و رئیس‌الوزرا و سردار اسعد وزیر داخلهٔ زمان فتح ملت برای اعادهٔ مشروطیّهٔ ایران در تهران.
نشسته از سمت راست: علیقلی‌خان سردار اسعد بختیاری. سمت چپ: محمد ولی‌خان سپهدار تنکابنی. ایستاده: پشت سر سپهدار (با سرداری سفید) محمدتقی ضیاءالسلطان (امیر جنگ بعدی) فرزند اسعد.
عکس در روز فتح تهران به دست مجاهدین بختیاری و گیلان بلافاصله پس از تسلیم لیاخوف انداخته شده است.

۱۰ گروهی از مشروطه‌خواهان منجمله حاجی فرامرزخان و ضرغام و سام‌خان.

۱۱ صورت میرهاشم و حاجی میرمناف و بعضی از سرکرده‌های دولت در موقع بلوای ۱۳۲۶ - تبریز.
نفر پنجم به حالت نشسته میرهاشم و نفر سوّم نشسته میرمناف.

۱۲ رشیدالملک و رحیم‌خان و آقایان کرد.

۱۳ کریم‌آقا، ضارب حاجی شیخ فضل‌الله نوری - ۱۳۲۶

۱٤ کلب حسین‌خان مرحوم

۱۵ عباس‌آقا، صراف آذربایجانی و قاتل حاجی میرزا علی‌اصغرخان صدراعظم در شنبه ۲۱ رجب ۱۳۲۵.

۱٦ ارشدالدوله پیش از تیرباران

۱۷ میرزا علی‌اصغرخان اتابک مقتول

۱۸ عباس آقا آذربایجانی قاتل میرزا علی اصغرخان صدراعظم که خودش را با ضرب گلوله کشت.

۱۹ جعفرآقای سمیتقوی آذربایجانی که در تبریز کشته شده.

۲۰ باقرخان سالار ملی - آذربایجان

۲۱ صمصام السلطنه (نجف قلی‌خان) آزادی‌بخش اصفهان

۲۲ ضرغام السلطنه (ابراهیم‌خان) سرکردهٔ حریت‌طلبان در اصفهان

۲۳ جناب اجلال‌الملک با صاحب منصبان نظمیه

۲٤ پالکونیک لیاخوف با صاحب منصبان قزاق‌های تهران
(۱) لیاخوف (۲) پسر لیاخوف

۲۵ هیأت دیپلماتیک در جشن مشروطیت

۲٦ نشسته از راست: یپرم‌خان ۲— جعفر قلی‌خان سردار بهادر (سردار اسعد بعدی) با عده‌ای از مجاهدین.

۲۷ قبر مظفرالدین شاه در تکیهٔ دولت تهران
(جنازهٔ مظفرالدین شاه مدتی در تکیهٔ دولت امانت گذاشته شد و بعداً به کربلا منتقل گردید).

۲۸ گروهی از رجال:
ایستاده در وسط با حمایل و نشان وجیه‌الله میرزا سپهسالار. سمت راست او:

ابوالفتح میرزا مؤیدالدوله. نفر سوّم سمت راست احمدمیرزا عضدالدوله. نفر چهارم: ناشناخته، احتمالاً معزالدوله. نفر پنجم: علیخان امین‌الدوله. نفر ششم: نظام‌الملک نوری.

۲۹ مظفرالدین شاه و عین‌الدوله با دو نفر از شاهزادگان خردسال

۳۰ صفی علیشاه مرشد ایرانی با مریدانش

۳۱ والد حضرت اقدس ناصرالملک نایب السلطنهٔ دولت مشروطهٔ ایران

۳۲ سپه‌سالار زمان استبداد امیربهادر جنگ در سال ۱۳۲٦

۳۳ یپرم‌خان

۳٤ سالارالدوله پسر مظفرالدین شاه

۳۵ مسیو شوستر خزانه‌دار کل ایران در سال ۱۳۳۱ که در ایران با کمال خیرخواهی مشغول خدمت بود.

۳٦ تقی‌زاده وکیل معروف دارالشورای ملی

۳۷ محمدشاه قاجار

۳۸ مظفرالدین‌شاه

۳۹ مظفرالدین شاه

٤۰ جعفرقلی خان سردار بهادر بختیاری (سردار اسعد بعد)

٤۱ آقا سید ضیاءالدین طباطبائی

٤۲ احمدشاه قاجار

٤۳ احمدشاه ایدالله سلطنه پادشاه مشروطهٔ ایران

٤٤ محمدحسن میرزا ولیعهد دولت علیه ایران

٤۵ نایب حسین کاشی و سه تن از پسران او:

(۱) نایب حسن (۲) ماشاءالله خان (۳) نایب علی (٤) حسنخان (پسرای نایب حسین کاشی) (۵) میرزا علیمحمدخان (تفنگدار شاهزاده جلیل‌الدوله).

٤٦ نایب حسین کاشی و اتباعش و حاجی میر پنج و توپچی‌های دولتی.

(۱) نایب علی قاتل آقا علی پیشنماز (۲) حاجی میر پنج

×نایب حسین

٤٧ ماشاالله خان پسر نایب حسین کاشی و حاجی میر پنج که اسیر شد.

٤٨ ماشاالله خان سردار پسر نایب حسین کاشی

٤٩ وکلای مجلس شورای ملی ایران در تهران که در دورهٔ اوّل بودند وحجتین سیّدین مؤسسین مشروطهٔ ایران.

٤٩/١حکیم نور محمود نوالحکما در تهران
ایستاده: فرزندان و نوهٔ حکیم نورمحمود هستند.

٥٠ مهمانخانهٔ قزوین

٥١ تصویری دیگر از مهمانخانهٔ قزوین

٥٢ پستخانه و مهمانخانهٔ قزوین

٥٣ مسجد شاهزاده حسین در قزوین

٥٤ کتیبه‌های هخامنشی مشهور به گنج‌نامه در همدان

٥٥ طاق بوستان کرمانشاهان

٥٦ بازار و منارهٔ رشت

٥٧ یک پل قدیمی در رشت

٥٨ راه تهران و قصبه منجیل ـ انزلی

٥٩ راه تهران نزدیک دوه‌بوینی ـ انزلی

٦٠ راه تهران و پیر بازار و ساحل ـ انزلی

٦١ آبشار افجه

٦٢ تصویر کشتی‌ای که در سال ١٣٢٠ هجری مرحوم مظفرالدین شاه نورالله مرقده از انزلی ایران به خاک روسیه عبور می‌فرمایند.

٦٣ توی کشتی اسلام

٦٤ بارگاه شاه ـ انزلی

٦٥ قلعهٔ مخروبهٔ نوری ـ مازندران

٦٦ میل مسجد جامع در دامغان

٦٧ میل خرابهٔ دامغان

٦٨ ارادون راه مشهد مقدس

٦٩ ایوان کیف راه خراسان

٧٠ صحن مقدس حضرت امام رضا علیه‌السلام

۷۱ در جواهر مال حضرت امام رضا علیه‌السلام
۷۲ بقعه‌ایست در بسطام
۷۳ مقبره در راه خراسان (احتمالاً برج رادکان است)
۷٤ عمارت حکومتی در بجنورد
۷۵ عمارت حکومتی تبریز وقت سلام
۷٦ عمارت دولتی تبریز هنگام عروسی ولیعهد
۷۷ درّهٔ دردا در آذربایجان
۷۸ پل خداآفرین ـ آذربایجان
۷۹ مقبرهٔ شیخ صفی علیه‌الرحمه در اردبیل
۸۰ اهر ـ قراجه‌داغ آذربایجان
۸۱ اردبیل آذربایجان
۸۲ مرند آذربایجان
۸۳ مرند آذربایجان،
۸٤ قبر حافظ شیرازی ـ شیراز
۸۵ قسمتی از تخت‌جمشید (دروازهٔ ملت‌ها)
۸٦ مسجد حضرت معصومه ـ قم
۸۷ آب گرم لاهیجان
۸۸ بازار دوشنبه و داد و ستد
۸۹ نمای یکی از روستاهای ایران که بر تپه ساخته شده
۹۰ برج طغرل در حین تعمیر
۹۱ برج طغرل پیش از تعمیر
۹۲ مسجد شاه عبدالعظیم و قبر میرزا رضا ـ تهران
۹۳ کوه دماوند و قریهٔ نوا ـ تهران
۹٤ راه قم کهریزک ـ کارخانهٔ قند
۹۵ علی‌آباد راه قم و تهران
۹۵/۱ بنای عمارت حکومتی رشت پس از تخریب.

حسین کسمایی به خط خود نوشته:

ظلم وجور، این بنا را در رشت

به همت مجاهدین کوهی ازآتش نمود
۱۶ محرم ۱۳۲۷ قمری

۹۶ دورنمای تهران از بالای شمس العمارهٔ جنوب
۹۷ شمس العماره ـ تهران
۹۸ عکس داخل شمس العماره ـ تهران
۹۹ تصویری دیگر از شمس العماره ـ تهران
۱۰۰ دروازهٔ اسب میدان ـ تهران
۱۰۱ تخت مرمر ـ تهران ـ
۱۰۲ تخت زمرّد در اطاق موزهٔ دولتی تهران
۱۰۳ یکی از دروازه‌های میدان توپخانه ـ تهران
۱۰۴ دارالخلافهٔ تهران، باغ شاهنشاهی
۱۰۵ یکی از عمارات سلطنتی ایران در تهران
۱۰۶ جلوس ناصرالدین شاه درتخت مرمر ـ تهران
۱۰۷ تخت مرمر
۱۰۸ دورنمای تکیهٔ دولت ـ تهران
۱۰۹ یک طرف از تکیه دولت
۱۱۰ عمارت ظل السلطان ـ تهران
۱۱۱ پارک ظل السلطان ـ تهران
۱۱۲ میدان توپخانه ـ تهران
۱۱۳ پست و میدان توپخانه ـ تهران
۱۱۴ نگارستان ـ تهران
۱۱۵ بانک انگلیس ـــ تهران
۱۱۶ محل ییلاقی سفارت انگلیس در قلهک ـ تهران
۱۱۷ نمای قصر قاجار ـ تهران
۱۱۸ چشم اندازی از تهران
۱۱۹ نمایی دیگر از محل ییلاقی سفارت انگلیس ـ تهران
۱۲۰ اطاق ضیافت وزارت امور خارجه ـ تهران
۱۲۱ ایوان تخت مرمر

۱۲۲ سرخ‌حصار نزدیک تهران
۱۲۳ شمیران ـ تهران
۱۲۴ سبزی‌میدان تهران در یوم عاشورا
۱۲۵ عید اضحی و شتر قربانی در مصلّی ـ تهران
۱۲۶ میدان پای قاپق تهران
۱۲۷ در مجلس شورای ملی
۱۲۸ عمارت برج در باغشاه ـ تهران
۱۲۹ خانهٔ معیرالممالک ـ تهران
۱۳۰ نمایی دیگر از خانهٔ معیرالممالک ـ تهران
۱۳۱ خیابان الماسیه در حالت برف ـ تهران
۱۳۲ خیابان سعدی کنونی ـ تهران
۱۳۳ خیابان سبز میدان ـ تهران
۱۳۴ نمای خیابان سپهسالار با قسمتی از سردر بهارستان و مسجد سپهسالار ـ تهران
۱۳۵ خیابان ناصری ـ تهران
۱۳۶ نمایی دیگر از خیابان ناصری ـ تهران
۱۳۷ خیابان شاهزاده عبدالعظیم، زمان ورود آقایان از قم
۱۳۸ کارخانهٔ ریسمان‌بافی حاجی محمدتقی شاهرودی وصنیع‌الدوله ـ تهران
۱۳۱/۱ نمای ایوان بیرونی باغ فردوس
۱۳۹ آقا سید محمدرضا روضه‌خوان کاشی که برای ترویج کسب، مشغول انارفروشی شده
۱۴۰ عدلیهٔ کاشان (انجمن تجّار کاشان)
(۱) رئیس السادات، رئیس عدلیهٔ کاشان
(۲) حاجی علینقی رئیس تجار
(۳) آقا سید عبدالرحیم کاشی (ناشر کارت‌پستال)
۱۴۱ شیرینی‌سازی در ایران
۱۴۲ در کردستان، زن‌های ارامنه و اکراد کتیرا درست می‌کنند
۱۴۳ زیست عائله ایرانی

۱۴۴ مطرب‌بازی
۱۴۵ کارخانهٔ قالی‌بافی
۱۴۶ کارخانهٔ قالی‌بافی ـ شیراز
۱۴۷ اجزای تعزیه گردان‌های تهران با لباس تعزیه
۱۴۸ مسیو نوز و فرنگی‌ها که در روز عیدشان به لباس‌های ایرانی تقلید درآورده‌اند
۱۴۹ دو نفر از کردهای ایران که با هم بنای محاربه دارند (با خنجر)
۱۵۰ گروهی از نوازندگان
۱۵۱ میدان قاپق در تهران. یکنفر را کشتند مردم تماشا می‌کنند ـ در ۱۳۱۲
۱۵۲ زن عرب
۱۵۳ کاروانسرا
۱۵۴ وسیلهٔ سفر زنان در ایران (کجاوه)
۱۵۵ ازدحام مردم در یک کاروانسرا
۱۵۶ یک چایخانه
۱۵۷ کاروان شتر ـ تبریز
۱۵۸ سلمانی ایرانی
۱۵۹ عده‌ای با لباس‌های بومی و کلاه پهلوی
۱۶۰ مجلس بزم
۱۶۱ دستگاه ارباب جمشید
۱۶۲ تدارکات یک جشن
۱۶۳ جماعت که در افتتاح بانک روس حضور داشتند
۱۶۴ کلیسیای یهودی‌ها
۱۶۵ وقت بردن نعش ناصرالدین شاه به حضرت عبدالعظیم
۱۶۶ موزیکانچی‌های ایران در مهران
۱۶۷ گروهی از درویشان ایرانی
۱۶۸ مجمع دراویش
۱۶۹ تصویر یک درویش
۱۷۰ مارگیر

۱۷۱ سه بچه مرشد
۱۷۲ گروهی از اکراد
۱۷۳ مجلس امتحان متعلمین مدرسه در حیاط انجمن مقدس و حضور جناب اجلال‌الملک و مرحوم شریف‌زاده ـ تبریز
۱۷۴ تصویری دیگر از مجلس امتحان متعلمین در حیاط انجمن مقدس با حضور جناب اجلال‌الملک و مرحوم شریف‌زاده
۱۷۵ انجمن اتحادیهٔ شاگردان مدارس تبریز و مرحوم شریف‌زاده
۱۷۶ موقع امتحان یک مدرسه ـ تبریز
۱۷۷ مدرسهٔ رشدیه ـ تبریز
۱۷۸ معلم خانه‌های سابق
۱۷۹ قزاق‌های دولت ایران
۱۸۰ میدان مشق حرکت توپخانه به اردبیل ـ ۱۳۲۷
۱۸۱ لشکری که از ساوجبلاغ به سلدوز می‌رود
۱۸۲ لشکر مرند در ساوجبلاغ
۱۸۳ محل اردوی شاطر علی در آذربایجان
۱۸۴ سربازان ایرانی
۱۸۵ دستهٔ پلیس تهران
۱۸۶ صمصام کرد با تفنگداران خود
۱۸۷ سربازهای اکراد
۱۸۸ آقایان اکراد
۱۸۹ گروهی از افراد ترکمن
۱۹۰ سه نفر کرد
۱۹۱ مجاهدین تهران وسلسله احرار در تهران
۱۹۲ سلسلهٔ احرار مشروطه‌خواهان تهران که به حکم استبداد در قید زنجیر و غُل در باغ شاه بودند. و اضافه شده است «قربان همهٔ شما»
(۱) میرزا علی اکبر برادر قاضی قزوینی (۲) میرزا محمدعلی پسر ملک‌المتکلمین (۳) حاجی محمدتقی بنکدار (٤) میرزا علی اکبرخان معتمد دیوان مفتش عدلیه (۵) علی بیک آدم

مستشارالدوله (۶) شاهزاده ناصرالممالک (۷) حشمت نظام
(۸) حاجی خان خیاط (۹) مشهدی باقر تبریزی (۱۰) میرزا
محمدعلی خان مدیر روزنامه (۱۱) شیخ ابراهیم طالقانی (۱۲)
آقا میرزا بزرگ تبریزی (۱۳) شریف صحاف (۱٤) علی سرباز
(۱۵) مجید سیگارفروش (۱۶) شاهزاده یحیی میرزا (۱۷)
شیخ ابراهیم پسر عموی روح‌القدس (۱۸) میرزا داودخان (۱۹)
میرزا حسین آدم آقابالاخان سردار (۲۰) نایب باقرخان فراشباشی
مجلس (۲۱) مدیر روزنامهٔ روح‌القدس (۲۲) قاضی قزوینی.

در زیر عکس این بیت نوشته شده:

خواهی که دادت بر درد صد سلسلهٔ بیداد را
منت بکش گردن بنه زنجیر استبداد را

۱۹۳ توپچیان ملی آذربایجان

گوشهٔ راست در قسمت بالا نوشته شده: یادگار انقلاب ایران

۱۹٤ وطن پرستان بختیاری

گوشهٔ راست در قسمت بالا نوشته شده: یادگار انقلاب ایران

۱۹۵ دستهٔ فدائی ها در میدان مشق دمیر قلیچ

۱۹۶ تصویری دیگر از دستهٔ فدائی ها در میدان مشق دمیرقلیچ

۱۹۷ دستهٔ مجاهدین دمیرقلیچ در میدان مشق تبریز

۱۹۸ دستهٔ لیل‌آباد

مجاهدین ششکلان

۲۰۰ دستهٔ شتربان

۲۰۱ متحصنین سفارت انگلیس برای مشروطیت (جماعت صرّاف‌ها در تهران)

۲۰۲ متحصّنین تهران در سفارت عثمانی از علماء و تجار و اصناف و غیره که از ۲۶ ذیقعدهٔ ۱۳۲۶ الی جمادی‌الثانی ۱۳۲۷ برای اعادهٔ مشروطیت شب و روز درآنجا بودند

۲۰۳ سید هاشم تبریزی مصلوب

۲۰٤ اسماعیل‌خان که در زمان استبداد او را کشتند ــ ۱۳۲۷

۲۰۵ موقّرالسلطنه که در زمان مشروطیت او را به دار زدند

۲۰۶ در عدلیهٔ مشروطه اوّل مجازات قتله فریدون پارسی ـ تهران
۲۰۷ مجاهدین ـ تبریز
۲۰۸ تشییع جنازهٔ کرجی که در جنگ مشروطه کشته شد
۲۰۹ میرهاشم تبریزی که در استبداد تمام قوای خود را بکار برد. در تهران به حکم قانون او را به دار کشیدند ـ رجب ۱۳۲۷.
۲۱۰ یکی از دعواهای آذربایجانی ها که بالای سر کشته‌های خودشان آمده‌اند.
۲۱۱ ورود حضرات سردار ملی و سالار ملی در تهران ـ در سنهٔ ۱۳۲۸
حاجی شیخ شیپور (معمّم) در وسط در مقابل گلدان نشسته است.
۲۱۲ عده‌ای از توپچی های یپرم‌خان
۲۱۳ معزالسلطان رشتی و آقا میرزا علی محمدخان تبریزی و مجاهدین قفقاز و تبریز و رشت
۲۱۴ تبریز ـ اجتماع اهالی در عالی‌قاپو که به جهت مشروطه مذاکرات می‌کنند.
۲۱۵ تبریز در بلوای ۲۶ ـ باقرخان سالار با جمعیت خود
۲۱۶ حیاط مسجد صاحب‌الامر
۲۱۷ مجلس جشن به مناسبت مشروطه
۲۱۸ قهوه‌خانه متحصنین سفارت عثمانی ـ ۲۷ ذیقعدهٔ ۱۳۲۶
۲۱۹ قزاق‌هائی که در دعوای با مجلسیان زخمدار شدند و در مریضخانه هستند.
۲۲۰ روزی که عکس محمدعلی شاه را به مجلس مقدس به عوض خود شاه می‌بردند
۲۲۱ آقای ذکاءالملک رئیس مجلس شورای ملی در مجلس مقدس با نایب مدیرها و منشی ها
۲۲۲ آقای مؤتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی در موقع نطق حاجی‌آقا وکیل شیراز در مجلس
۲۲۳ خیابان جلو بهارستان یوم جشن افتتاح پارلمان
۲۲۴ مجلس شورای ملی زمان جشن ـ دورهٔ دوم ۱۳۲۷
۲۲۵ مجلس مقدس شورای ملی که در زمان استبداد خراب کرده‌اند ـ ۲۳ جمادی‌الاول ۱۳۲۶.
۲۲۶ مظفرالدین شاه با گروهی از ملتزمان

۲۲۷ ناصرالدین شاه با گروهی از ملتزمین
۲۲۸ میرزا علی اصغرخان اتابک مقتول
۲۲۹ کشته شدن مسلمانان در بادکوبه و آمدن قونسول ایران سر نعش آنها
۲۳۰ چراغانی هنگام وارد شدن مظفرالدین شاه از سفر فرنگستان به تهران
۲۳۱ مقبرهٔ مظفرالدین شاه در تکیهٔ دولت ـ تهران
۲۳۲ جشن ملی سال دوّم مشروطیت توسط انجمن پارسیان در جلوخان مجلس شورای ملّی ـ تهران
۲۳۳ دستهٔ ژاندارم در باغ بهارستان ـ جشن ۱۳۲۷، تهران.
۲۳۴ سربازان ملی تبریز
۲۳۵ ورود جناب آقا سید عبدالله مجتهد به تهران
۲۳۶ جشن ملی سال دوّم مشروطیت و آمدن شاگردان مدارس درجلوخان مجلس ـ تهران
۲۳۷ عکس روز چهلم وفات عباس آقای مجاهد آذربایجانی قاتل اتابک
۲۳۸ روز چهلم وفات عباس آقای مجاهد آذربایجانی قاتل اتابک در سر مزار او
۲۳۹ جنة المعلا (قبر خدیجهٔ کبری مادر فاطمه علیهاالسلام)
این عکس مربوط به ایران نیست و نظر به اهمیت آن به چاپ آن اقدام شد.
۲٤۰ بقعهٔ شاهزاده حسین ـ قزوین
۲٤۱ استخر عمارت سلطانی و حرم سلطنتی ـ تهران

فهرست راهنما

فهرست راهنما
نام کسان؛ نام جای‌ها؛ عنوان موضوعات

«آ»

آبشار افجه ٦١
آب گرم لاهیجان ٨٧
آرامگاه حافظ ٨٤
آزادی‌خواهان ١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦، ٢١، ١٩٢
آذربایجان ٧، ١٥، ١٩، ٢٠، ٧٧، ٧٨، ٨٠، ٨١، ٨٢، ٨٣، ١٩٣، ٢١٠
آقا سید عبدالرحیم. نگاه کنید به عبدالرحیم کاشی
آقا سید علی آقا یزدی. نگاه کنید به یزدی
آقا علی پیشنماز ٤٦

«الف»

ابراهیم طالقانی (شیخ) ١٩٢
اتابک (میرزاعلی اصغرخان) ١٥، ١٧، ١٨، ٢٢٨
اجتماع صرافان ٢٠١
اجتماع مردم ١٥١، ١٥٥، ١٦٣، ٢١٠، ٢١٤، ٢٣٨
اجلال الملک ٢٣، ١٧٣، ١٧٤
احمدشاه ٤٢
ارادون ٦٨
ارباب جمشید ١٦١
اردبیل ٧٩، ٨١
اردو ١٨٣
ارشدالدوله ١٦
استخر عمارت سلطانی ٢٤١
اسماعیل‌خان ٢٠٤
اصفهان ٢١ ــ ٢٢
اصناف ٢٠٢
اطاق ضیافت ١٢٠
اکراد ١٤٢، ١٤٩، ١٧٢، ١٨٨، ١٩٠
امام رضا (ع) ٧٠، ٧١
امتحان ١٧٣، ١٧٤، ١٧٦
امیربها در جنگ ٣٢
امین‌الدوله (علی خان) ٢٨
انجمن پارسیان ٢٣٢
انجمن تجار کاشان ١٤٠
انزلی ٥٨، ٥٩، ٦٠، ٦٢، ٦٤
انقلاب ایران ١٩٣، ١٩٤ و نگاه کنید به رولوسیون ایران
اهر ٨٠
ایوان کیف (ایوان کی) ٦٩

«ب»

بارگاه ٦٤

بازار ٥٦

بازار دوشنبه ۸۸

باغ بهارستان ۲۳۳

باغشاه ۱۲۸

باغ شاهنشاهی ۱۰٤

باغ فردوس ۱، ۱۳۸

باقرخان ۲، ۷، ۲۰، ۲۱۱، ۲۱۵

باقر تبریزی (مشهدی) ۱۹۲

بانک انگلیس ۱۱۵

بانک روس ۱٦۳

بجنورد ۷٤

برج رادکان ۷۳

برج طغرل ۹۰، ۹۱

بسطام ۷۲

بقعه ۷۲

بقعهٔ شاهزاده حسین ۲٤۰

بنکدار (حاجی محمدتقی) ۱۹۲

بهارستان ۱۳٤

بهبهانی (آقا سید عبدالله) ۲۳۵

«پ»

پارک ظل السلطان ۱۱۱

پستخانه ۵۲، ۱۱۳

پل ۵۷ و نگاه کنید به پل بوشهر و پل خداآفرین

پل بوشهر ۸۳

پل خداآفرین ۷۸

پلیس ۱۸۵

پیربازار ٦۰

«ت»

تبریز ۱۱، ۱۹، ۷۵، ۷٦، ۱۵۷، ۱۷۳، ۱۷٤، ۱۷٦، ۱۷۷، ۲۰٦، ۲۱٤، ۲۱۵.

تجار ۲۰۲

تخت جمشید ۸۵

تخت زمرد ۱۰۲

تخت مرمر ۱۰۱، ۱۰٦، ۱۰۷، ۱۲۱

ترکمن ۱۸۹

تشییع جنازه ۱٦۵، ۲۰۸

تعزیه ۱٤۷

تقی زاده ۳٦

تکیهٔ دولت ۲۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۲۳۱

توپچیان ۱۹۳، ۲۱۲

توپخانه. نگاه کنید به جنگ افزار

تهران ۹، ۲۷، ٤۹/۱، ۹۲، ۹۳، ۹۵، ۹٦، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰٤، ۱۰۵، ۱۰٦، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱٤، ۱۱۵، ۱۱٦، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱،

۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲٤، ۱۲۵، ۱۲٦،
۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲،
۱۳۳، ۱۳٤، ۱۳۵، ۱۳٦، ۱۳۸،
۱٤۷، ۱۵۱، ۱۸۵، ۲۰۱، ۲۱۱،
۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۵، ۲۹۱.

«ج»

جشن ۱٦۲
جشن پارلمان ۲۲۳، ۲۲٤
جشن ملی ۲۳۲، ۲۳٦
جعفرآقا سمیتقوی ۱۹
جلیل الدوله ٤۵
جمال الدین واعظ (سید) ۵
جنگ افزار ۱۸۰ و نگاه کنید به توپچیان
جنة المعّلا ۲۳۹

«چ»

چاپخانه ۱۵٦
چراغانی ۲۳۰

«ح»

حاجی خان خیاط ۱۹۲
حاجی شیخ شیپور. نگاه کنید به شیخ شیپور
حاجی علینقی ۱٤۰
حریت طلبان نگاه کنید به آزادی خواهان
حسنخان ٤۵
حسین (میرزا آدم آقابالاخان سردار) ۱۹۲
حشمت نظام ۱۹۲
حکیم نورمحمود. نگاه کنید به نورمحمود

«خ»

خانهٔ معیرالممالک ۱۲۹، ۱۳۰
خراسان ۷۳
خیابان الماسیه ۱۳۱
خیابان بهارستان ۲۲۳
خیابان سبزمیدان ۱۳۳
خیابان سپهسالار ۱۳٤
خیابان سعدی ۱۳۲
خیابان شاه عبدالعظیم ۱۳۷
خیابان ناصری ۱۳۵، ۱۳٦

«د»

دارالخلافهٔ تهران ۱۰٤
دامغان ٦٦، ٦۷
داودخان (میرزا) ۱۹۲
دراویش ۱٦۷، ۱٦۸، ۱٦۹، ۱۷۱
دروازهٔ اسب میدان ۱۰۰
دروازهٔ ملت ها. نگاه کنید به تخت جمشید

دروازهٔ میدان توپخانه ۱۰۳
درهٔ دُردا ۷۷
دستگاه ارباب جمشید ۱۶۱
دستهٔ ژاندارم ۲۳۳
دستهٔ شتربان ۲۰۰
دستهٔ فدائی ها ۱۹۵
دستهٔ لیل آباد ۱۹۸
دستهٔ مجاهدین ۱۹۷
دوه بوینی ۵۹

«ذ»

ذکاءالملک ۲۲۱

«ر»

رادکان ۷۳
راه تهران ۵۸، ۵۹، ۶۰
راه قم ۹۴
رحیم خان ۱۲
رشت ۵۶، ۵۷
رشیدالملک ۱۲
روستا. نگاه کنید به قریه
روسیه ۶۲
رِوُلوسیون ایران ۸
رئیس السادات ۱۴۰

«ز»

زن های ارامنه ۱۴۲

«ژ»

ژاندارم. نگاه کنید به دستهٔ ژاندارم

«س»

سالارالدوله ۳۴
سام خان ۱۰
ساوجبلاغ ۱۸۱، ۱۸۲
سبزی میدان ۱۲۴
سپهسالار (وجیه‌الله میرزا) ۲۸، ۳۲
ستارخان ۲، ۷، ۲۱۱
سربازان ۱۸۴، ۲۳۴
سربازان (اکراد) ۱۸۷ و نگاه کنید به اکراد
سرخ حصار ۱۲۲
سردار اسعد بختیاری (علی قلی خان) ۹
سردار بهادر بختیاری (جعفر علی خان) ۲۶، ۴۰
سفارت انگلیس ۱۱۶، ۱۱۹، ۲۰۱
سفارت عثمانی ۲۰۲، ۲۱۸
سُلدُوز ۱۸۱
سلسلهٔ احرار ۱۹۱، ۱۹۲ و نگاه کنید به آزادی خواهان
سلمانی ۱۵۸

«ش»

شاطرعلی ۱۸۳
شتربان. نگاه کنید به دستهٔ شتربان
شریف‌زاده ۱۷۳، ۱۷٤، ۱۷۵
شریف صحاف ۱۹۲
شمس العماره ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹
شمیران ۱۲۳
شوستر (مسیوشوستر) ۳۵
شیخ شیپور ۲۱۱
شیخ فضل‌الله نوری. نگاه کنید به نوری
شیراز ۸٤، ۱٤٦، ۲۲٦.
شیرازی (آیة‌الله آقامیرزا حسن) ۱
شیرینی سازی ۱٤۱

«ص»

صحن امام رضا (ع) ۷۰
صفی علیشاه ۳۰
صمصام السلطنه (نجف قلی خان) ۲۱
صمصام کرد ۱۸٦
صنیع الدوله ۱۳۸

«ض»

ضرغام ۱۰
ضرغام السلطنه (ابراهیم خان) ۲۲
ضیاءالدین طباطبایی (آقاسید) ٤۱
ضیاءالسلطان (محمدتقی خان) ۹

«ط»

طاق بوستان ۵۵
طباطبایی (آقاسید میرزامحمد) ٤

«ع»

عاشورا ۱۲٤
عالی قاپو ۲۱٤
عائلهٔ ایرانی ۱٤۳
عباس آقا (مجاهد آذربایجانی) ۱۵، ۱۸، ۲۳۷
عبدالرحیم کاشی (آقاسید عبدالرحیم) ۱٤۰
عدلیهٔ کاشان ۱٤۰، ۲۰٦
عروسی ۷٦
عضدالدوله (احمدمیرزا) ۲۸
علی آباد ۹۵
علی آقا یزدی (آقاسید). نگاه کنید به یزدی
علی سرباز ۱۹۲
علیمحمدخان (میرزا) ٤۵، ۲۱۳
عمارت برج ۱۲۸
عمارت حکومتی ۷٤، ۷۵
عمارت حکومتی رشت ۹۵/۱
عمارت دولتی ۷٦
عمارت سلطنتی ۱۰۵
عمارت ظل السلطان ۱۱۰
عمارت وزیر مخصوص ۲

عید اضحی ۱۲۵
عین‌الدوله ۲۹

«ف»

فدائیان ۷، ۱۹۵، ۱۹۶. و نگاه کنید به دستهٔ فدائی ها
فرامرزخان (حاجی فرامرزخان) ۱۰
فریدون پارسی ۲۰۶

«ق»

قاضی قزوینی ۱۹۲
قبر میرزارضا ۹۲
قراچه داغ ۸۰
قریهٔ نوا ۸۹، ۹۳
قزاق ۲۴، ۱۷۹، ۲۱۹
قزوین ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۲۴۰
قصر قاجار ۱۱۷
قلعهٔ نوری ٦۵
قلهک ۱۱٦
قم ۸٦، ۹٤، ۹۵، ۱۳۷
قهوه‌خانه ۲۱۸

«ک»

کارخانهٔ ریسمان‌بافی ۱۳۸
کارخانهٔ قالی بافی ۱٤۵، ۱٤٦
کارخانهٔ قند ۹٤
کاروانسرا ۱۵۳، ۱۵۵
کاروان‌شتر ۱۵۷
کتیبه‌های هخامنشی. نگاه کنید به گنج‌نامه
کتیراسازی ۱٤۲
کجاوه ۱۵٤
کربلا ۲۷
کرد ۱۲ و نگاه کنید به اکراد
کردستان ۱٤۲
کرمانشاهان ۵۵
کریم آقا ۱۳ .
کسب ۱۳۹، ۱٤۱
کسمایی (حسین) ۹۵/۱
کشتی ٦۲، ٦۳
کلاه پهلوی ۱۵۹
کلب حسین‌خان ۱٤
کلیسای یهودی‌ها ۱٦٤
کوه دماوند ۹۳
کهریزک ۹٤

«گ»

گنج نامه ۵٤
گیلان ۹

«ل»

لاهیجان ۸۷
لباس بومی ۱۵۹
لشکر ۱۸۱، ۱۸۲
لیاخوف (پالکونیک) ۹ — ۲٤
لیل آباد. نگاه کنید به دستهٔ لیل آباد

«م»

مارگیر ۱۷۰
مازندران ٦۵
ماشاءالله‌خان ٤۵، ٤۷، ٤۸
متحصنین ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۱۸
متعلمین ۱۷۳، ۱۷٤، ۱۷۵، ۲۳٦
مجاهدین ۸، ۹، ۲٦، ۹۵/۱، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰٦، ۲۹۱، و نگاه کنید به دستهٔ مجاهدین
مجاهدین تبریز۲۱۳
مجاهدین رشت ۲۱۳
مجاهدین ششکلان ۱۹۹
مجاهدین قفقاز ۲۱۳
مجلس بزم ۱٦۰
مجلس جشن ۲۱۷
مجلس شورای ملی ۱۲۷، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲٤، ۲۲۵، ۲۳۲، ۲۳٦
مجید سیگارفروش ۱۹۲
محمدتقی شاهرودی ۱۳۸
محمدحسن میرزا ٤٤
محمدرضا (آقاسید محمد روضه خوان) ۱۳۹
محمدشاه قاجار ۳۷
محمدعلی خان (میرزا — مدیر روزنامه) ۱۹۲
محمدعلی شاه ۲۲۰
محمد ولی خان سپهدار تنکابنی ۹
محیط اجتماعی ۱٤۱، ۱٤۳، ۱٤۵، ۱٤٦، ۱٤۹، ۱۵۹، ۲۱۸
مدرسه ۱۷۳، ۱۷٤، ۱۷۵، ۱۷٦، ۱۷۷، ۲۳٦
مراسم جلوسن ۱۰٦
مراسم سلام ۷۵
مرند ۸۲، ۱۸۲
مریضخانه ۲۱۹
مستشارالدوله (علی بیک آدم) ۱۹۲
مسجدجامع دامغان ٦٦
مسجد حضرت معصومه ۸٦
مسجد سپهسالار ۱۳٤
مسجد شاهزاده حسین ۵۳
مسجدشاه‌عبدالعظیم ۹۲

مشروطیت ۱، ۲، ۳، ٤، ۵، ٦، ۷، ۸، ۱۰، ۱۳، ۲۵، ۳۱، ٤۹، ۱۹۲، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۵ ، ۲۰٦، ۲۰۸، ۲۱۱، ۲۱٤، ۲۱۷، ۲۳٦.
مشهد ٦۸، ٦۹
مصلّی ۱۲۵
مطرب‌بازی ۱٤٤
مظفرالدین‌شاه ۲۷، ۲۹، ۳۸، ۳۹، ٦۲، ۲۲٦، ۲۳۰، ۲۳۱
معتمد دیوان (میرزاعلی اکبرخان) ۱۹۲
معزالسلطان رشتی ۲۱۳
معلمین ۱۷۳، ۱۷٤، ۱۷٦، ۱۷۸
مقبره ۷۳
مقبرهٔ شیخ صفی ۷۹
ملک‌المتکلمین واعظ ٦
مناره ۵٦
منجیل ۵۸
مؤتمن الملک ۲۲۱
موزهٔ دولتی ۱۰۲
موزیکانچی ها ۱٦٦
موقرالسلطنه ۲۰۵
مؤیدالدوله (ابوالفتح میرزا) ۲۸
مهران ۱٦٦
مهمانخانه ۵۰، ۵۱، ۵۲
میر پنج (حاجی میر پنج) ٤٦، ٤۷
میرزا بزرگ تبریزی (آقا) ۱۹۲
میرزا حسن شیرازی. نگاه کنید به شیرازی
میرزا علی اکبر (برادر قاضی قزوینی) ۱۹۲
میرهاشم تبریزی ۱۱، ۲۰۳، ۲۰۹
میرمناف ۱۱
میدان توپخانه ۱۱۲، ۱۱۳
میدان قاپق ۱۵۱، ۱۲٦
میدان مشق ۱۹۵، ۱۹٦، ۱۹۷، ۱۸۰

«ن»

ناصرالدین شاه ۱٦۵، ۲۲۷
ناصرالملک ۳۱، ۱۹۲
نایب باقرخان ۱۹۲
نایب حسین کاشی ٤۵، ٤٦، ٤۷، ٤۸
نایب علی ٤۵، ٤٦
نظمیه ۲۳
نگارستان ۱۱٤
نوازندگان ۱۵۰
نوز (مسیونوز بلژیکی) ۱٤۸
نوری (شیخ فضل الله) ۱۳
نورمحمود (حکیم) ٤۹/۱
نوری (نظام الملک) ۲۸

«و»

وطن پرستان ۱۹٤

«ه»

همدان ٥٤

«ی»

یپرم خان ۲٦، ۳۳، ۲۱۲
یحیی میرزا ۱۹۲
یزدی (آقا سیدعلی آقا) ۳

OLD POSTCARDS FROM IRAN

GH. SAFI

Tehran 1989
Gostaresh - e Honar Publication Co.
P. O. Box 11365 - 4565

• مؤسسه فرهنگی گسترش هنر
منتشر کرده است :

کتاب صبح شماره اول

سبک های اجرائی در تئاتر معاصر جهان

دکتر فرهاد ناظرزاده کرمانی

کتاب صبح شمارهٔ دوم

راه دریا (شعر)

ایرج قنبری

کتاب صبح شماره سوم

پروانه در باغ ابریشم (شعر)

زهره نارنجی

یادمان سهراب سپهری

منتشر می شود :

آیات بعد از طبیعت (رمان)

صدرا ـ لاهوتی

کارت پستال های تاریخی ایران

قاسم صافی

یادمان نیما یوشیج

فهرست توصیفی نمایشنامه‌های مذهبی ایران

جابر عناصری

یادمان جلال آل احمد

موسسهٔ فرهنگی گسترش هنر